2011 Ministerio de Cultura

2011 Ministerio de Cultura

SC-D-2-15

1500 €

Imp. en Colonia 1597

MINISTERIO DE CULTURA
TOLEDO
MUSEO SEFARDI

R. 14501

2011 Ministerio de Cultura

2011 Ministerio de Cultura

2011 Ministerio de Cultura

2011 Ministerio de Cultura

VRBIS HIEROSOLYMÆ,

QVEMADMODVM EA CHRISTI TEMPORE FLORVIT, ET ſuburbanorum eius breuis deſcriptio.

DE LOCIS ITEM, QVÆ IESV CHRIſti & Sanctorum Paſſione ac geſtis nobilitata ſunt, aliarumque inſigniorum hiſtoriarum breuis Commentarius. Omnibus Chriſtianis lectu vtilis, ſacræ verò Scripturæ interpretibus neceſſarius.

ADIVNCTA EST TOPOGRAPHICA DElineatio ad viuum, æneis formis expreſſa, cui numeri toto libro notati exactè reſpondent.

CHRISTIANO ADRICHOMIO DELPHO AVCTORE.

Editio poſtrema ab auctore aucta & emendata.

Quantum hoc in opere præſtitum ſit, cognoſcet lector, ſi iſtud cum aliorum elucubrationibus conferat.

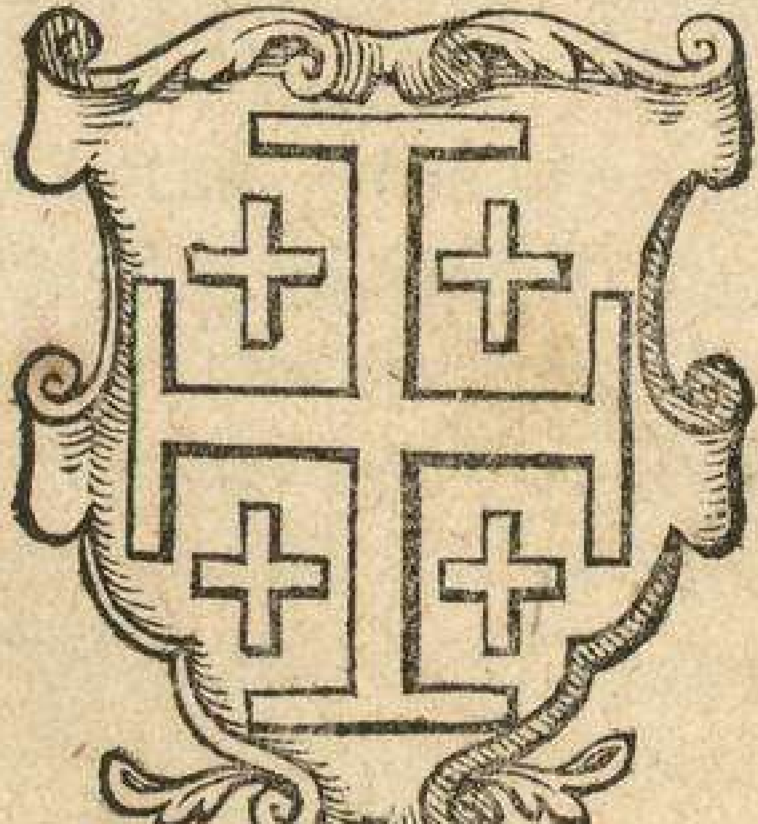

COLONIAE AGRIPPINAE.
In Officina Birckmannica, ſumptibus Arnoldi Mylij.
Anno M. D. XCVII.
Cum Gratia & priuilegio Sacræ Cæſareæ Maieſtatis.

2011 Ministerio de Cultura

2011 Ministerio de Cultura

REVEREN-DISSIMO ET SE-RENISSIMO DOMINO AC PRINCIPI D. ERNESTO, S. ECCLE-

ſiæ Colonienſis Archiepiſcopo, ſacri Rom. Imperij per Italiam Archicancellario, Principi Electori, Eccleſiæ Leodienſis Epiſcopo, Hildeſſemenſis, Friſingenſis, & Monaſterienſis, Eccleſiarum Adminiſtratori, Principi in Stabel, Rheni Palatino, Superioris & Inferioris Bauariæ, VVeſtphaliæ, Angariæ, & Bullioni Duci, Marchioni in Francimont, &c.

CVM Ieruſalem vetuſtiſſima illa vrbs, veluti vnica phœnix ſpeciali prærogatiua cæteris, quæ ſub Sole ſunt, à Deo altiùs honorata, ideoque meritò totius Mundi primaria, nobiliſſima, ac celeberrima ſit, Sereniſſime Princeps, operæ precium duxi ad Dei gloriam, & illuſtrandam ſacræ Scripturæ ac Paſſionis Chriſti intelligentiam, ex ſacris Biblijs, Ioſepho, Hieronymo, & alijs probatæ fidei auctoribus, nec non ex veteri maiorum traditione, genuinam ac veram eius, templique

2011 Ministerio de Cultura

in ea totius terrarum Orbis ſpecioſiſſimi formam deſcribere. Hæc enim eſt vrbs illa immortali laude digna, quam ſingulæ ferè ſacrarum literarum paginæ commendant; quam Catholicæ Eccleſiæ diu noctuque in Pſalmis, hymnis, & lectionibus decantant. Hæc, inſignis ille locus eſt, quem elegit Dominus: in quo ſolo, Deo ſacrificare, & agnum paſchalem comedere Iudæis licitum erat: in quo etiam iuxta legis mandatum omnes & ſinguli tribus vicibus in anno, nempe in feſtis Paſchæ, Pentecoſtes, & Tabernaculorum, ante conſpectum Dei apparere, ipſique munera offerre tenebantur. Quam Ieſus Chriſtus Dei filius, nec non Prophetæ, Apoſtoli, alijque viri pietate eminentes, non ſolùm ſacris pedibus calcarunt, & cæleſtium verborum tonitru, ac miraculorum fulmine illuſtrarunt; ſed ſuo effuſo etiam ſanguine ita nobilitârunt ac ſanctificauerunt, vt eius lapides, ſi digito terantur, quodammodò ſanctitatem redolere; ipſaque tellus, ſi manu prematur, ſanguinem ſtillare videbuntur. Vt vel ob has duntaxat cauſas

2011 Ministerio de Cultura.

ex vniuerſis Mundi regionibus nobiles pariter & ignobiles, non viri tantùm, ſed mulieres etiam, & patriæ fines, & dulcia linquentes pignora, non ſine magno labore & expenſis multis per mare, per terras, per truces populos, perque mille pericula ad hanc viſendam maxima animi pietate conuolare, locaque ſancta Chriſti ſacramentis, & nouæ legis myſterijs inſignita viſitare & exoſculari hactenus conſueuerunt.

Hanc igitur vrbem magna induſtria in tabula graphicè ad viuum delineatam, ac viuidis coloribus depictam, accuratè breuiterque deſcriptam, tuæ Celſitudini dedico Sereniſſime Princeps, qui nobiliſſimo Bauarorum ſtemmate prognatus, (ex quo antè ducentos ſeptuaginta annos Ludouicus Bauarus, & poſteà Robertus Bauarus Imperatores Romani orti, annis plus minus quadraginta tribus, ſumma cum laude imperauerunt) propter eximias animi tui dotes ad eam electus es dignitatem, vt inter Romani imperij, Septemuiros, locum obtineas ſecundum. Neque verò Princeps ſereniſſime abs re

2011 Ministerio de Cultura

(quamuis exiguum ſit quod profe-ro) neque in hoc negotio quicquam à nomine tuo alienum me facere arbitror. Nam cùm clariſſimus & Christianiſſimus quondam Princeps Godefridus dux de Bullion perpetua dignus memoria, cum fratribus ſuis Balduino & Euſtachio forti manu hac vrbe ſumma cum laude expugnata armiſque ſubacta, à Chriſtianorum Principibus totoque exercitu Rex Ieruſalem creatus; ſibi & poſteris ſuis Hieroſolymorum Imperium meritò adſcripſerit; Quis non videt, Princeps Sereniſſime, cùm tu tanti Ducis & nomen & ducatum poſſideas, hanc vrbem & nomini & Celſitudini tuæ optimo iure deberi? Maximè cùm olim illud ipſum ſenſiſſe eum Principem, qui ex aduerſarijs noſtris diu poſt Godefridum Hieroſolyma potitus eſt, non obſcuro argumento probari poſſe videatur. Cùm enim ampliſſimus ille Leodienſium antiſtes Ioannes ab Heynsberch (qui tùm Atrebati in pacificatione inter Carolum, ſeptimum Franciæ regem, & Philippum Brabantiæ Ducem facienda, tùm Aquiſgrani in coronatione Fre-

2011 Ministerio de Cultura

ne Frederici tertij ducentis quinquaginta albis equis comitatus, ſuam magnificentiam abundè declarauit) aliquando Hieroſolymam proficiſcens in literis quibus fidem publicam petebat, titulum ducatus Bullionenſis expreſſiſſet, (quò tutiùs per Turcarum terram, in Palæſtinam proficiſci poſſet) Turca nomen illud Hieroſolymitani Regis eſſe agnoſcens atque horrens, fidem dare noluit. Hac igitur ratione perſuaſus Reuerendiſſime Præſul & Domine clementiſſime hanc meam qualemcunque vrbis Ieruſalem deſcriptionem, eiuſque veram in tabula depictam imaginem tibi nuncupo atque dedico: confidens exiguum hoc beneuoli animi mei pignus, quod pia mente offero, quò inter graues variaſque diuerſarum rerum curas, glorioſiſſimam hanc vrbem, templumquè ſplendidiſsimum inſpiciendo, ac Saluatoris noſtri paſſionem contemplando animum reficias & oblectes, pro ingenita mentis generoſitate tibi gratum acceptumquè fore. DEVS Optimus Maximus tuam Celſitudinem quàm

 diutiſ-

2011 Ministerio de Cultura

diutiſſimè ſeruet incolumem. Coloniæ Agrippinæ è noſtro Muſæo, Anno à nato Chriſto M. D. LXXXV.

Reuerendiſſimæ Illuſtriſſimæq; Celſitudini tuæ

Deuotiſſ.

Chriſtianus Adrichomius Delphus.

2011 Ministerio de Cultura

IN NOVAM ET ABSOLVTAM VRBIS HIEROSOLYMITANAE TOpographicam & hiſtoricam deſcriptionem, labore & induſtria Docti & venerabilis viri, D. Chriſtiani Adrichom Delphenſis Bataui, ex ipſis antiquitatibus erutam, & in lucem prolatam,

MICHAELIS AB ISSELT AMORfortij Carmen.

DIlacerant variæ mortalia pectora curæ
Terrarum in multas tracta retracta plagas,
Dum proficiſcuntur ſpacioſa per æquora Mundi,
Dum populos varios, regnaq́; adire volunt.
Quid iuuat Aegyptum ſpectare? quid oſtia Gangis?
Aut Antrώpophagos currere ad occiduos?
Arctoas ſedes, Eoaq́; noſcere regna,
Inſulæ in Ionio quotq́; natant pelago?
Hæc oculos paſcunt, animos haud paſcere norunt.
Si deſit pietas, ſcire quid iſta iuuat?
Spectatum i potius loca quæ veſtigia Chriſti
Sacrârunt, roſeo picta cruore Dei.
I potius Solymas, ſine ſumptibus ire, pedemq́;
Cùm lubet haud laſſum mox reuocare licet.
Tanta Adrichom nuper peperit tibi cõmoda Delphus,
Cui Chriſtus tribuit nomen & ingenium.
Sumptibus hîc magnis, magniſq́; laboribus offert
Antiquas Solymas, Lector amice, nouas.
Quæ trux Chaldæus, quæ Titus & Itala pubes
Mœnia deſtruxit, nunc reparata vides.

2011 Ministerio de Cultura

Hanc vrbem quondam Omnipotens è millibus vnam
Elegit, ſacram iuſsit & eſſe ſibi.
Hîc lex, hîc Templum, Dominoq; hîc thura cremari,
Offerriq; dapes præcipiente ſolent.
Hîc ſua reddebant Vates oracula quondam,
Doctrinæ hîc veteris pagina ſcripta fuit.
Ex hoc vera fides, doctrinaq; vera theatro
Prodijt, hîc parta eſt gratia lexq; ſimul.
Hîc licet inſignem Chriſti ſpectare palæſtram,
Qua Satana victo læta trophæa tulit.
Quam quò luſtrarent ſexus vtriuſq; frequentes
Affluere hûc turbæ cum pietate ſolent.
Non iam ſyluarum, vaſtiq; adeunda pericla
Aequoris, aut ſumptus hîc faciendus erit.
Cuncta Adrichom Delphi picta loca ſacra tabellæ
Subijciunt oculis conſpicienda tuis.
Cernis vbi Chriſtus Diuini ſemina verbi
Sparſit, vbi cœnans pignora ſacra dedit.
Orat ibi; hîc capitur; ſcelerato hîc traditur Annæ:
Hîc Caiphas, illic tecta Pilatus habet.
Hîc miſerè innocuus paliuris cæditur Agnus,
Illic deſpectus ſpinea ſarta gerit.
Eſt vbi purpureo flagris laceratus amictu
Spectandus populo ducitur ante fores.
Aſpicis vt ſacro perfuſum ſanguine Præſes
Condemnat, propriam portat vt Ipſe crucem.
Hîc monte excelſo moribundus ab arbore pendet,
Hîc ſepelitur, ibi ſurgit, & aſtra petit.
Quid multis? quando mentem deuotio pulſat,
Siue pati Chriſtum cernere quando voles,
Ingredere hanc tabulam; durum nec ſit tibi Chriſtum
Per loca ſupplicij ſingula quæque ſequi.

Aſpici-

2011 Ministerio de Cultura

Aſficiére noua quadam dulcedine: multùm
Scilicet inflammat, res vbi geſta, locus.
Sit liber in manibus typus obſeruetur ocellis,
Chriſti mors animo nec cadet alma tuo.
Quid tibi nunc Auctor tanto pro munere ſperas?
Gratia quæq; tui, merxq́; laboris erit?
Nec petis humanum quicquam, Mundana nec ambis,
Poſtquam animo ſemper vox ſonet illa tuo:
Migrandum mox Delphe tibi, nunc collige tecum
Sarcinulas, dicet mox herus, hoſpes abi.
Quid vis ergo tibi dabimus? cùm tanta requirat
Gratia reſtitui munera digna ſibi.
Vis dicam? Domino prece commendabere noſtra,
Vt det mercedem, qui dedit ingenium.
Cæleſtes vt det Solymas habitare benignus,
Pingere terreſtres qui dedit arte tibi.

ALIVD

2011 Ministerio de Cultura

ALIVD FRANCONIS ESTII Gorcomij.

ANtiquæ Solymes, terræ decora alta Syriſſæ
Mœnia, fatidicis multùm cantata prophetis,
Iſacidûm quondam ſolia auguſtiſsima regum
Lector amice vides, ſolerte renata labore,
Inq́ recente typo formam referentia priſcam;
Mœnia finitimas non tantum nota per oras,
Sed quacunq́ patet terrarum maximus Orbis,
Quà Sol manè diem curru flammante reducit,
Quaq́ iubar feſſus ſero iam veſpere condit,
Amphitheatralis minor vt ſit gloria famæ,
Ac operum eſt olim quicquid mirata vetuſtas.
Mœnia primæui poſt impia facta parentis,
In quibus affulſit noſtris lux prima tenebris,
Et rediuiua ſalus ægris mortalibus orta eſt,
Morte palæſtrites vbi victa, liuida Chriſtus
Contriuit pedibus maleſuadi colla Ceraſtæ,
Et Phlegetontæi ſpolijs gauiſus Auerni
Stellantis limen nobis reſerauit Olympi.
Haud impunè tamen Stygijs lymphata Chelydris
Auſa immane nefas vrbis gens incola ſanctæ,
Demiſſam cælo ſobolem, pia pignora Patris,
Spem Diuûm atq́ hominũ, dum funere multat acerbo
Innocuam, & ſontem nullo, niſi crimine noſtro.
Prodigijs ſed enim ſubitò cæleſtibus acta
Vindicis ingentem præſenſit Numinis iram:
Vidit per nubes acies certare cruentas,
Atq́ enſem radiare ſupra delubra minacem,
Plurimaq́ inſtantis non vana oſtenta ruinæ:
Armis Troiugenûm donec vaſtata Quiritum,
Preſſa fame, quaſſata malis, exhauſtaq́ tabe

Aêris

2011 Ministerio de Cultura

Aëris haud ſani, plebis procerumq́; caterua
Occidit, ac tandem ſacræ ſubuerſa Sionis
Illa cadit moles, ſaxis & ſaxa reuulſa
Ardua demiſſis æquarunt culmina terris,
Victaq́; Romanas timuit Iudæa ſecures.
Vix Solymæ veteris quicquam niſi nobile reſtat
Nomen, & ad ſeros prorepens fama nepotes.
Non tulit immenſo Chriſti perculſus amore,
Egregiusq́; animi, Batauæ telluris alumnus
Chriſtiades Adrichom, proauito ſtemmate clarus,
Tam ſancti veneranda loci veſtigia, rerum
Tantarum monumenta premi ſub nubibus atris,
Atq́; oculis animisq́; ſimul ſubducier ipſis.
Aſt vt apis flores aut Hyblæ, aut dulcis Hymetti
Peruolitans hinc inde legit, conditq́; operoſis
Mella ſapora fauis, nulliq́; imitabile donum
Fabricat, & paruis molitur maxima cellis:
Sic paſſim veterum delibans ſcripta virorum,
Præclarum meditans opus, Diuina coëgit
Tot portenta ſimul parua cælata tabella.
Vt fora cum vicis, Regumq́; palatia, turres,
Templaq́; mittamus ſummo fundata Tonanti,
Mirandum Salomonis opus, terrisq́; ſtupendum;
Geſta ſuo quæcunq́; loco, numerisq́; notata,
Tam clara ſub luce patent, ſic ordine certo,
Vt fieri, non duntaxat cerni, omnia credas.
Hîc videat pius extremæ cœnacula menſæ,
Aeternoq́; ſuis dantem ſe fœdere Chriſtum.
Hîc videat funeſtus vbi, diriq́; ſacratus,
Prodidit inſontem Dominum malefidus Iudas.
Hîc Annæ, Caiphæq́; domum, ludibria, flagra,
Quicquid & infeſta ſub plebe, & iudice paſſus

Non

2011 Ministerio de Cultura

Non æquo, aſſertor lapſus ſpesq́; vnica noſtri;
Quaq́; viam fecit ſub pondere preſſus iniquo
Baiulus humani ſanctiſsimus ille reatus;
Quoq́; loco (bonus ah quis parcat fletibus) heu ſe
Impendit nobis. & mortem morte peremit,
Carceris & noſtri rupit retinacula victor.
Chare Adrichom, Delphis non inficiande paternis,
Quæ precor ô tantarum opifex tibi præmia rerum?
Laus quando mundana tibi, tibi munera ſordent,
Ipſe tibi merces meritorum, & gloria fiat,
A quo nomen habes. pro quo tot adire labores
Sex luſtris tibi dulce fuit, ceu præpete penna
Cuncta Palæſtinæ vt vigili loca mente pererrans,
Luſtrares animo, miraq́; induſtrius arte
Colles & Libani, & ſemper fragrantis Idumes,
Melle ſolum manans, & lacte fluentia regna,
Abrami priſci promiſſa Nepotibus arua.
Ipſe inquam merces fiat, qui ſe tibi totum
Protenſis manibus, nec parco ſanguine fuſo
Tradidit, ipſe iterum cælo rutilante propinet
Se tibi, & æterni ſociatum vinculo amoris
Hæredem adſciſcat patrij per ſæcula regni.

ALIVD A. M. D.

VRbs vetus, Iſacidisq́; frequens, & celſa Sionis
Pergama, tot tripodas vatū, monumētaq́; regū
Sanctorum oſtentans, & tot celebrata ſtupendis
Veri hominis, veriq́; Dei virtutibus olim,
Relligione potens, & auitis inclyta ſacris,
Inclyta diuitijs, & ſancti immania templi
Culmina, marmoreasq́; leuans ad ſidera turres,
Floruit, & tantos olim captauit honores:

Verùm

2011 Ministerio de Cultura

Verùm eheu iacuit iam multis diruta ſaclis.
Illam nempè diu funeſtis cladibus actam
Decretum Superorum, & ineluctabile fatum
Funditus euerſam voluit, peſſumq́ iacentem.
Ergò quid ignotas per mille pericula terras
Arripis, & pelagus diuturna claſſe fatigas?
Non etenim Solymorum vrbem, nec culmina viſes
Ardua Dauidis, neq́ ſacri grandia fani
Tecta, ſed antiqui veſtigia paucula ſacli.
Vt tamen intuitu poſſes luſtrare vetuſtam
Sanctæ vrbis faciem, & delubri operoſa ſtupendi
Limina, oliuiferos colles, regumq́ penates,
Et nobis veneranda datæ monumenta ſalutis,
En tibi ſubtili ſtudio Compendia ſtrauit
Ingenio præſtans Adrichom, paruoq́ libello
Exhibet antiquam Solymûm ſtatuentia formam.

ALIVD
GEORGII VERBVRCH
Delphi.

IGnibus Argolicis non hac tibi lector imago
Offeret in cineres Pargama verſa ſuos.
Non Romam rerum dominam tantisq́ ſuperbam,
Innumeras gentes qui domuêre, viris,
Sed Solymam Ducis inuicti certamine claram,
Quo periêre ſimul mors, Stygiusq́ draco.
Quæ licet in nihilum per plurima bella redacta eſt,
Barbarico in ſacrum mota furore ſolum.
Attamen vrbs nulli tectis, opibusq́ ſecunda
Auſonio nondum milite preſſa, fuit.
Delphius hanc Adrichom cælatam miſit in auras,
Illuſtre à Chriſti nomine, nomen habens.

Diſpo-

2011 Ministerio de Cultura

Diſpoſuitq́ꝫ ſuo cunctos ſic ordine vicos,
  Mœnia cum portis, templa, theatra, domos:
Omnibus vt palmam facile eripuiſſe putetur,
  Et ſummam laudem promeruiſſe ſibi.
Quod citò percipiet nulla licet arte politus,
  Hunc modò cum reliquis, conferat ipſe typum.
Explicat hiſtoricis breuiter loca ſingula ſcriptis,
  Chriſtus vbi pœnas, ſuppliciumq́ꝫ tulit.
Atqꝫ vbi ſunt veterum monumenta relicta parentum,
  Diuino geſtæ numine ſigna rei.
Quæ latuêre priùs vis ergo noſcere mira,
  Mira liber pandet, quæ latuêre prius.
Queis non exiguos ſumptus fecêre videndis,
  Iudæam longa qui petiêre via.
Quare Adrichom noſtri debent tibi iure nepotes
  Multa, quod hoc pacto ſæcla futura iuuas.
Sed quia contemnis, quicquid miramur in orbe
  Terrarum, merces ſit tua ſola Deus.

PRAE

2011 Ministerio de Cultura

PRÆFATIO.

CHRISTIANO LECTORI CHRISTIANVS ADRICHOM. S.

CVM hiſtoriæ veritas fundamentum ſit & fidei, & intelligentiæ ſpiritalis, Christiane lector, rerum autem geſtarum hiſtoria abſq; locorum cognitione cęca ſit, eorũ verò cognitio multum lucis tum hiſtoriæ veritati, tum ſpirituali eius interpretationi præbeat: idcircò hoc in opere duo ſumma diligentia mihi obſeruanda exiſtimaui. Primò, vt Hieroſolymæ, vrbium omniũ clariſſimę totoque Orbe celeberrimæ, cuius frequentiſſima in ſacris & profanis hiſtorijs fit mentio, veram ac viuam imaginẽ, ſicut Chriſti ętate floruit, perfectamque templi, fama ſuper ęthera noti, ac ęterna memoria digni, formam, ex ſacroſancta Scriptura, & claſſicis ſcriptoribus, atque vetuſta fideliũ traditione, in tabula Apelleo penicillo ad

Hieron. tom. 3. epiſt. 27. ad Dard.

Operis huius ratio.

2011 Ministerio de Cultura

lo ad vnguem deliniarem: ac ſingulorum locorum nomina, origines, ſitus, formas, & inſigniores quaſque eorum hiſtorias Laconica breuitate deſcriberem. Secundò, vt paſſionis Chriſti loca, quæ religioſè à maioribus obſeruata, etiam nunc à fidelibus magna pietate honorantur, ſuo quæque loco collocarem, & quid in vnoquoque perpeſſus ſit, tanquam iam ante oculos gereretur, viuidè depingerem: depicta verò, dilucida breuitate explicarem. Hinc enim, quæ quantaque noſtri cauſa paſſus ſit, & clariùs intelligetur, & commodiùs memoria retinebitur. Cœterùm erunt fortaſſe qui hoc noſtrum ſtudium minus probabunt, quòd pleraque ex maiorum traditione habeamus; quibus reſpondeo, etiam hîc locum habere poſſe inſignem illam S. Hieronymi Eccleſiæ Doctoris ſententiam, omnium Catholicorum ore probatam: *Traditiones Eccleſiaſticas, præſertim quæ fidei non officiant, ita obſeruandas, vt à maioribus traditæ ſunt.*

Hieronym. tom. 1. epi. 28. ad Lucinium.

Vt

Vt taceam interim nimis temerarium, imò prorſus impium eſſe, id nunc tandẽ velle negare, quod piè, quod ſemper, quod ab omnib. eſt receptũ. Quicunq; ergò Chriſti ſanguine abluti, Chriſtianũ ab eo nomẽ gerimus, atq; ſi nomini fides reſpondeat, & vita à veritate nõ diſſentiat, Chriſti meritis & gratia ſaluãdi ſumus, credamus quod incorrupta & venerãda credidit antiquitas, nullatenus recedamus ab his, quæ Maiores noſtros ſine ſuperſtitione celebraſſe, totius Orbis conſenſu ad nos vſq; deuolutũ eſt. Grataque animi pietate ſępe ea recolamus loca, quę paſſionis Chriſti memoriã ſalubriter nobis ingerũt: &, ad quæ hæc tabula nos manu ducit, fidei mentiſq; noſtrę oculis eũdẽ Dei filiũ quaſi antè nos præſentem inſpiciamus penituſq; intueamur maximo ipſum ſalutis noſtrę vrgẽte amore, Paſchali cęna in Cęnaculo Sion peracta, in hortũ Oliueti progreſſum, præ imminentiũ afflictionum anguſtia orare ac ſanguinem ſudare. Mox à ſcelerato *Paßionis Chriſti Epitome.*

2011 Ministerio de Cultura

Iuda tradi, à Iudæis, vt agnus à lupis, inter clamorum armorumq́; ſtrepitus truculenter capi, vinciri, trudi, & ad domum Annæ duci. Ibi alapa cædi. Inde ad Caiphę palatium trahi, inibi falsò accuſari, dãnari, conſpui, velari, palmis pugniſq́ue percuti, ac varijs modis tota nocte illudi & affligi. Mane per vrbis medium ad Pilati ædes rapi. Hinc ad Herodis palatium abduci iterumq́ue accuſari, ab eo ſperni, illudi, ac morionis inſtar candida veſte indutum, per aliam ciuitatis viam ad Pilatum reduci. Ibi denuò multorum criminum accuſari, nudari, dirè flagellari, purpura indui, ſpinis coronari, variè derideri, conſpui, vellicari, alapis & arundine percuti: ſicq́ue tractatũ populo oſtendi, ac morti adiudicari. Deinde graui cruce oneratum, acerbis & cruentis greſſibus populo omni ſpectante, per magnam ciuitatis partem, perq́ue portam iudiciariam, & extra vrbem per arduam & petroſam viam furente militum violentia trahi, tũdi, vr-

2011 Ministerio de Cultura

di, vrgeri, & ad Caluariæ montem perduci. Ibi rurſus nudari, laſſum felle potari, ipſoque meridie cruci adfigi, affixum in altum erigi. In cruce autem per tres horas ſuſpenſum conuicijs modiſque varijs irrideri, ſitientem aceto potari, denique eum, qui vna ſanguinis gutta Mundū ſaluare poterat, per quinque vulnerum riuos ſuam toto cū ſanguine vitam nobis effundere. In huius ſanè rei figuram, olim ſerpentem æneum à Moyſe in deſerto erectum, aſpicere debebāt ij, qui ſani & ſalui eſſe deſiderabant. Ad hoc etiam ſpectaculum Pater cœleſtis fideles quaſque animas euocans: *Egredimini*, inquit, *filiæ Sion, & videte Regem Salomonem*: imò plusquam Salomonem, *in diademate, quo coronauit illum mater ſua*: natura quidem illa mater, corde autem ſæua eius nouerca, Synagôga. Similiter & Chriſtus in cruce pendens clamat: *O vos omnes qui tranſitis per viam, attendite, & videte ſi eſt dolor ſicut dolor meus*.

Num.21. *Ioan.3.* *Cant.3.* *Thren.1.*

Nec ſolùm ad conſiderandum

2011 Ministerio de Cultura

& meditandum hæc, ſed & ad imitandum Deus in Sacra Scriptura ſpirituali ſenſu interpretata nos
Exod.25. hortatur, cùm ait: *Inſpice, & fac om-*
Hebr.8. *nia ſecundùm exemplar, quod tibi in monte monſtratum eſt.*

Omnia ſiquidem vitæ præcepta, quę Saluator noſter toto prædicationis ſuæ tempore tum verbo tũ exemplo nos docuit: ea vno paſſionis die in ſeipſo expreſſit. Quare ſi Chriſtum non ſolùm verbo, ſed etiam opere imitari voluerimus,
Liber παν- ex viua ipſius in monte Caluariæ
αγγελός. crucifixi effigie, veluti ex aureo libro, qui nobili trium electiſſimarum linguarum titulo inſignitus, & lanceæ, clauorum, ſpinarum, ac flagrorũ calamis in puriſſima Agni immaculati membrana, purpureo eiuſdem ſanguine conſcriptus eſt, docti pariter & illiterati facili compendio perfectam Theologiam, ſaluberrima Medicinæ remedia, ſummam Iuris ac iuſtitiæ peritiam, Artium liberalium ſcientiã, Veræ humilitatis, obedientiæ, pietatis, charitatis, patientiæ, omniũ deni-

2011 Ministerio de Cultura

denique virtutum perfectiſſima quæque addiſcere, & ad Chriſti amorem atq; imitationem inflammari poſſumus.

Sic B. Dei genitrix ſtans iuxta dominicam crucem, non ſolùm corpore, ſed & corde per fidẽ (quæ in ea non vacillauit) filij ſui vulnera pijs ſpectabat oculis, eaq́; conferens in corde ſuo, adeò confortata eſt, vt iam, quemadmodum Ambroſius ait, pro humani generis ſalute etiam mori eſſet parata. Sic Ioannes Crucifixi latus lancea aperiri, atque inde manare ſanguinem & aquam fixis oculis & vidit, & teſtimonium eius perhibuit: qua quidem conſideratione tantum profecit, vt hinc tandẽ abſolutiſſimus Theologus, Sanctiſſimæq́ue Trinitatis aquilinus Contemplator euaſerit. Sic latro cùm crucifixũ videret & audiret, mox ad Chriſtum conuerſus, ipſumq́ue confitens, homicidij pœnã (inquit ille ſacri nominis Heros) fecit martyrium, & crucem mutauit paradiſo. Sic & Centurio ex hoc ſpectaculo

Contemplatio Crucifixi.
Ioan. 15.
Amb. in Luca cap. 23.
Ioan. 19.
Lucæ 23.
Hierony. tom. 1. epi. 13. ad Paulin.

2011 Ministerio de Cultura

Marc.15. culo tantum fidei accepit robur, vt ſub cruce inclytus factus ſit Chriſti Confeſſor, & poſtea etiam

Chryſoſt. in Matth. cap.27. Martyrio, vt ait Chryſoſtomus, ſit coronatus. Quin & Thomas cruci-

Ioan.20. fixi vulnera conſpiciendo & contrectando ita fide illuminatus eſt, vt Chriſtum & Dominum & Deum ſuum clarè profiteretur. Hæc cùm ita ſe habeant, & amor, vt magnes attrahit ferrum, ita amorem alliciat; quis eſt quæſo, quem tam vehemens Chriſti amor, imò ardor, ac flam̄ma, non afficiat, inflammet atq; accendat? Quis cùm morienti Chriſto omnes compatiantur creaturæ, Sol obſcuretur, velum templi ſcindatur, terra moueatur, petræ rumpantur, ſepulcra aperiantur, mortui reſurgãt; Quis dico non admirabitur, quis non obſtupeſcet ſolos duros & induratos Adæ filios, quorum cauſa moriebatur; hoc tanto beneficio non moueri?

Adamas duriſſimus ille lapis, hirci ſanguine; ferrum ignis calore emollitur; & Chriſtiana pectora pluſ-

2011 Ministerio de Cultura

ra pluſquam adamãtina & ferrea, Chriſti nec ſanguine nec igne emolliuntur? at Dei filium rurſum ſibimetipſis crucifigunt, oſtentui habent, conculcant, & ſanguinem teſtamenti pollutum ducunt? *Hebr. 6. 10.*

Ecquid dignius obſecro, quid iuſtius, quid æquius ac ſalutarius eſſe nobis poſſet, quàm vt ſic amãtem redamaremus, atq; amatum imitaremur? Nam ſi quid hac in re difficile, ſi quid graue videtur, illud amor ſuaue iugum Domini, leue ac facile reddit: leuis eſt enim labor omnis amanti: ac iuxta celebrem illam S. Gregorij ſententiam, *Nihil adeò graue eſt, quod non æquanimiter toleretur, ſi Chriſti paſsio ad memoriam reducatur.* Parua enim toleramus, ſi recordemur quàm dura verba, duriora verbera, duriſſima ſupplicia pro nobis ille paſſus ſit, qui in capite tulit coronam, in oculis velamen, in auribus conuicia, in ore fel & acetum, in facie ſputa & alapas, in genis vellicationem, in humeris crucem, in corde mœrorem, in viſceribus concuſſionem, *Gregor. in quadam epiſtola.*

2011 Ministerio de Cultura

in corpore flagella, in membris extenſionem, in manibus & pedibus perfoſſionem, denique à capite ad pedum plantas vſque innumera ſuſtinuit vulnera, & dolores. Vnde ſicut quondam amaræ aquæ Mara, iniecto à Moyſe ligno in dulcedinem verſæ ſunt: ita omnis noſtra tribulatio, ſi Chriſti crux adhibeatur, dulceſcet, eiuſque fel in mel conuertetur. Harum enim Saluatoris noſtri afflictionum mediatione fides illuminatur, ſpes roboratur, charitas inflammatur, virtuteſque omnes augentur.

Eſaia 1.

Exod. 15.

Quamobrem non minus verè, quàm piè ignitis verbis ad idipſum nos prouocans Eccleſię lumē D. Auguſtinus, *Inſpice*, inquit, *vulnera pendentis, ſanguinem morientis, precium redimentis, cicatrices reſurgentis: caput habet inclinatum ad oſculandum, cor apertum ad diligendum, brachia extenſa ad amplexandum, totum corpus expoſitum ad redimēdum. Hæc quāta ſint cogitate, hæc in ſtatera veſtri cordis appendite, vt totus vobis figatur in corde, qui totus pro nobis fixus*

Auguſt. in lib. de virginitate.

2011 Ministerio de Cultura

xus fuit in cruce. hucuſque Auguſtinus. Vnde non ſemel hæc meditatum eſſe ſat ſit, iuuet vſque recolere: decies, imò milies repetita magis ac magis iuuabunt. In cuius ſalutari paſſionis contemplatione etiamſi multum proficiamus, nunquam ad perfectam eius cognitionem perueniemus, ſed ſemper nobis ſupererit, quod quæramus: cuius plena cognitio cæleſti patriæ reſeruatur. Interim in his die noctéque contemplari, in his ociari ac negociari, in his gloriari ac totos eſſe: his inuigilare, his indormire, his immori, Chriſtianiſſimũ ac maximè ſalutare eſt. Vale.

LOCI aliquot ſacræ Scripturæ in laudem Ieruſalem.

Threnorum II.

Hæccine eſt vrbs perfecti decôris, gaudium vniuerſæ terræ?

Ezechielis V.

Hæc dicit Dominus Deus: Iſta eſt IERVSALEM, in medio gentium poſui eam, & in circuitu eius terras.

II. Paralippomen. VII.

Elegi locum iſtum mihi in domum ſacrificij.

Pſal-

2011 Ministerio de Cultura

Pſalmo LXXIII.

Deus autem Rex noſter ante ſæcula, operatus eſt ſalutem in medio terræ.

Iſai. II. Mich. IIII.

De Syon exibit lex, & verbum Domini de IERVSALEM.

Apocalypſ. XXI.

Vidi ſanctam ciuitatem IERVSALEM nouam, deſcendentem de cœlo, à Deo paratam, ſicut ſponſam ornatam viro ſuo.

Tobiæ XIII.

IERVSALEM ciuitas Dei, luce ſplendida fulgebis, & omnes fines terræ adorabunt te. Nationes ex longinquo ad te venient: & munera deferentes, adorabunt in te Dominum, & terram tuam in ſanctificationem habebunt. Nomen enim magnum inuocabũt in te. Maledicti erunt qui contempſerint te, & condemnati erunt omnes qui blaſphemauerint te, Benedictiq́; erunt, qui ædificauerint te. Tu autem læta-

2011 Ministerio de Cultura

lætaberis in filijs tuis, quoniam omnes benedicentur, & congregabuntur ad Dominum. Beati omnes qui diligunt te, & qui gaudent ſuper pace tua, & qui videbunt claritatem IERVSALEM. *Portæ* IERVSALEM *ex ſapphiro & ſmaragdo ædificabuntur: & ex lapide pretioſo omnes circuitus murorum eius. Ex lapide candido & mundo omnes plateæ eius ſternentur: & per vicos eius* ALLELVIA *cantabitur. Benedictus Dominus, qui exaltauit eam, ut ſit regnum eius in ſæcula ſæculorum ſuper eam. Amen.*

2011 Ministerio de Cultura

©2011 Ministerio de Cultura

2011 Ministerio de Cultura

2011 Ministerio de Cultura

IERVSALEM, SICVT CHRISTI TEMPORE FLORVIT, ET SVBVRBANORVM, INSIGniorumq; hiſtoriarum eius breuis deſcriptio.

SIMVL ET LOCORVM, QVAE IESV CHRISTI ET SANCTORVM

paßione geſtuq; decorata, ac religioſè à maioribus obſeruata, & quaſi per manus poſteris tradita, adhuc pia à Chriſtianis veneratione coluntur, ſuccinctus Commentarius: per omnia cyfrarum numeris ſuæ nunc editæ & ad viuum expreſſæ topographicæ delineationi conformis ac reſpondens.

CHRISTIANO ADRICHOMIO
Delphó Auctore.

I.

IERVSALEM, ciuitas Dei electa, ſancta, & glorioſa, fundata in montibus ſanctis; loci eminentia, cæli ſolique fœlicitate cunctas Mundi vrbes ſuperãs, in totius Orbis & Iudææ medio, ceu centrum & vmbilicus terræ, ſita eſt: & tanquam Regia inter omnes accolas, velut caput in corpore, eminet, ſplendidiſque ædificijs ſicut Sol præ cæteris lucet. Tantaque gloria illuſtratur, vt ſingulari quodam priuilegio vnicus

Loci originales, vbi hæc plerũque plenius fuſiusq; tractãtur.
Pſalm. 47. & 86.
Matt. 4. 5.
Pſalm. 73.
Ezech. 5.

2011 Ministerio de Cultura

38.Hiero. cus olim fuerit electus à Deo locus:ac non tan-
ibid. tùm fidelis cuiuſque animæ, verùm etiam ele-
Ioſ.lib.3. ctæ militantis Chriſti in terris Eccleſiæ, deni-
bel.Iuda. que & beatæ illius in cœlo triumphantis exſti-
cap.2. terit figura. Vrbs perfecti decôris, gaudium &
Deut.16. exultatio vniuerſæ terræ. Hæc circa annum à
17. Mundo creato, bis milleſimum & vigeſimum
Pſalm.47. tertium tempore Abrahami à Melchiſedec re-
Tren 2. ge condita. Hebraicè SALEM, Græcè verò
Geneſ.14. SOLYMA vocata eſt: atque ab eo quinqua-
Ioſ.li.7.an. ginta annis poſſeſſa videtur. Quam deinde Ie-
Iud.cap.3. buſæi, à Iebuſæo filio Chanaan prognati, occu-
& l.7.bell. pauerunt: à quibus IEBVS, & IEBVSAEVM
Iud.ca.18. aliquandiu dicta eſt. quo tempore eius regem
Geneſ.10. Ioſue occidit. Tenuerunt autem eam Iebuſæi
Ioſ.10.15. annos octingentos & viginti quatuor. tantum
18. que vrbis fidebant firmitati, vt Dauide rege ip-
Iud.1.19. ſam oppugnaturo, per contemptum cœcos,
2.Reg.5. claudos, ac mutilos in mœnibus collocarint,
1.Par.11. dictitantes hos ad arcendum hoſtem ſufficere.
Ioſ.l.7.an. At Dauid cùm diuina ope adiutus ciuita-
cap.5. te potitus eſſet expulſis Iebuſæis, eam per cir-
cuitum reædificans, arce muniens, & inha-
bitans, totius Iudææ prouinciæ Metropo-
Hier.to.3. lim, ac Regni caput fecit: atque deinceps
de loc.He. IERVSALEM, quaſi IEBVSSA-
bra.lit.l. LEM, b.elemento euphoniæ gratia in r. mu-
tato, Græcè autem inflexo vocabulo HIE-
ROSOLYMA appellata eſt. Sunt tamen
Euſ.Euāg. qui ſcribunt à templo, quod Solomon in ea
præp.lib.9. magnificentiſsimum conſtruxit, Hieroſoly-
3.Reg.3. mam quaſi Hieron Solomonis nuncupatam.
5.6.7.9.10. Nam Græci ἱερὸν templum vocant. Succeden-
te tem-

2011 Ministerio de Cultura

te tempore Salomon alijq́ue reges Iuda ma- *& cæter.*
gnam ei acceſsionem adiunxerunt, illam- *Ioſ.lib.8.*
q́ue validiſsimis portis, turribus, muris & *ant.ca.2.*
foſsis; item templo, palatijs, præclariſsimiſ- *& 5.*
q́ue ædificijs ita munierunt, atque exorna-
uerunt, vt totius Orbis inter vrbes miracu-
lum eſſet, ideoq́ue ſilentio magis quàm infimo
ſermone honoranda ſit. Hoc ornatu ac ſplen-
dore annis quadringentis & ſeptuaginta ſep-
tem velut terrenus Paradiſus floruit, habens *Ioſ.con. A-*
circuitum quinquaginta ſtadiorum, & per gy- *pion.lib.1.*
rum vrbis, foſſam in lapide exciſam, ſexaginta *Strabo Ge*
pedum profunditate, latitudine verò ducento- *ograph.li.*
rum & quinquaginta. in qua commoraban- *16.*
tur hominum circa centum & quinquaginta
milia. Verùm cùm principum populiq́ue im- *4.Reg.16.*
pietas non modò templum idolorum abomi- *21.24.25.*
nationibus profanaſſet, ſed etiam ſanguine in- *2.Par. 28.*
noxio crudeliter effuſo vrbem ad os vſque *33.36.*
impleuiſſet, Diuina vltione vnà cum Tem-
plo, principibus & populo per Nabuchodono- *Mich.3.*
ſor Babyloniæ regem (Dei autem flagellum) *Ierem.25.*
ita funditus euerſa, ac ſeptuaginta annis de- *26.29.*
ſolata fuit, vt Sion quaſi ager araretur, &
Ieruſalem quaſi aceruus lapidum eſſet, &
mons templi quaſi excelſa ſiluarum: vtq́ue in-
terea, teſte Hieronymo, nec auis volauerit, nec *Hier.to.3.*
beſtia pertranſierit per eam. Poſthæc templo *trad. Heb.*
duntaxat ęgrè extructo, portis, turribus & mœ *in 2. Pa.15*
nibus carens, à Iudęis de Babylonica captiuita- *1.Eſd.1.2.*
te reuerſis annos ſexaginta tres inhabitata eſt. *3.4.5.6.*
Cæterùm à Neemia intra dies quinquaginta *Neem.1.2.*
duos ambitu triginta trium ſtadiorum, por- *3.4.5.6.7.*

2011 Ministerio de Cultura

tis,turribus,validoque muro cincta ; & poſtea
1.Mach. à Machabęis, Herode,&alijs,perquàm magni-
12.13 14. ficè publicis ac priuatis ædificijs ornata, priſti-
Ioſ.6.be.6. no nomine aç ſtatu annis quingentis & vigin-
ti quatuor glorioſa & populoſa claruit: viços,
Io.1.bel.13 propter domorum frequentiam ac denſita-
&c. tem,habens multos & anguſtos. Quo tempore
Pſalm.73. ibi,ceu in theatro, Ieſus Chriſtus ſalutem no-
Iſaiæ 2. ſtram operatus eſt : atque inde, velut à centro,
Mich.4. Apoſtoli Euangelicam prędicationem,in vni-
Actor.1. uerſum terrarum Orbem diuulgauerunt.
Marc.16. Sed Titus Cæſar Romanus in occiſionis
Pſalm.18. Chriſti vindictā anno poſt Chriſtum paſſum
Ioſ.6.bell. trigeſimo octauo, eam muro triginta nouem
13.et 7.bel. ſtadiorum triduò circūdedit,ac Iudęos ex om-
14.17.& ni tribu feſtum Paſchę ibi celebrantes, vrbe ve
18. lut in carcere concluſit. Vnde vrbs illa toti mū
do admirabilis, facta eſt & ſpelūca latronum, & ſepulcrum mortuorum. Nam inteſtinis cædibus,fame, peſte, & gladio, vndecies centena Iudęorum milia in ea perierunt.Ipſamque vrbem totam ita funditus Titus eruit, vt qui ad eam acceſsiſſent, habitatā aliquando eſſe, vix crederent. Tres autem turres Herodianas, nempe Hippicum, Mariamme, & Phaſelum, quæ tam magnitudine, quàm pulchritudine præter alias eminebant, ciuitatiſque eam muri partem, quæ eas ab occidenti cingebat, inconcuſſa reliquit, tùm vt eſſet caſtrum Romanis militibus illic cuſtodiæ cauſa relinquendis, tū vt poſteris indicarent,qualem vrbem,quamúe
Lucæ 19. munitiſsimam, Romanorum virtus obtinuiſ-
Eu.in Chro ſet. Sed poſt annos ſexaginta quinque, Iudæis
rur-

2011 Ministerio de Cultura

rurſum rebellantibus, Aelius Adrianus Impe- *nic.et Hiſt.*
rator multa eorum milia deleuit, ac turres il- *Eccl.lib.4.*
las cum relicto muro penitus deſtruxit, iuſsit- *cap.6.*
que ciuitatem aſpergi ſale. quo facto, iuxta Sal- *Hier.in lo.*
uatoris Oraculum, non eſt relictus vrbis lapis *Actor A-*
ſuper lapidem. Ciuitatemque, pomerijs eius *po.li.H.*
plurimùm contractis, denuò extruens, vniuer *Nicep.3.*
ſum montem Sion, vnà cum Palatio Salomo- *Hiſt.Eccl.*
nis, Reginæ, & domo ſaltus Libani: item Por- *24.Broca.*
tam anguli, & caſtrum Aſſyriorum, totumque *in deſcrip.*
eum borealem angulum, ad portam ſterquili- *locorum*
nij & Portam Ephraim vſque, vrbis ambitu ex *terræ ſan-*
cluſit: montem autem Caluariæ, & Sepulcrum *ctæ itinere*
Domini, quæ priùs extra mœnia fuerant, vrbis *6.*
muro ſeptentrionali incluſit; & in fronte eius
portæ, quà Bethleem ibatur, ſuem in marmore
ſculpſit, Iudæis eidem ſubiectis, hoc modo ſig-
nificans, eos Romanæ ſubiacere poteſtati: qui-
bus & edicto interdixit, ne ampliùs vrbem il-
lam introirent, aut ex loco quopiam excelſio-
re eminùs aſpicerent, eamque deinceps à ſuo
prænomine AELIAM CAPITOLIAM *VVilhelm.*
nuncupari voluit. Poſthæc verò à Chriſtianis *Tyr.hiſto.*
inhabitata, & Patriarchali ſede inſignita, ſuc- *bel.ſac.lib.*
ceſſu temporis recepto nomine IERVSA- *14.cap.12.*
LEM, annis quingentis in Chriſtiana Reli- *Iacob.Vit.*
gione floruit. *cap.55.*

Porrò anno à Chriſto nato ſexcenteſimo *Onuphr.in*
trigeſimo ſexto, à Saracenis in Aegypto reg- *Chron.Ec-*
nantibus capta, & annis quadringentis ſexagin *cleſiaſt.*
tatribus poſſeſſa fuit. *VVilhelm.*

Deinde anno Chriſti milleſimo nonageſi- *Tyr.arch.*
mo nono, à Chriſtianis, duce Godefrido de *hiſt.bel.ſa-*

2011 Ministerio de Cultura

cri lib.8. c.5.18.19. 20. 21. & l.9.cap.1.2. & 9.Iac. de Vitria. cap.20. B.Salig. in epiſt.ad Io. à Lotharin giaCardin.

Bullion, qui & primus vrbis murum tranſcendit, Idibus Iulij magna fortitudine ac ſumma vi expugnata eſt, feria ſexta, hora nona, eadem ſcilicet die & hora, qua Chriſtus mortuus eſt. tantaque per ciuitatis plateas, vicos, & angiportus, ac ipſo in templo, tum ciuium, tum eorum qui ex vicinis oppidis & ſuburbanis in eam confluxerant, facta eſt ſtrages, tantaq; ſanguinis effuſio, vt nemini niſi per interemptorum fūnera tranſitus pateret, ac talos tenus in occiſorum ſanguine graderentur, vtque ipſi victores à planta pedis vſque ad verticem cruore maderent. Qui vrbe potiti, armis ac ſordibus depoſitis, loca venerabilia, Chriſti præſentia, paſſione, reſurrectione, & aſcēſione ſanctificata, à fidelibus qui in Ieruſalem habitabāt, ſibi oſtenſa, nudis veſtigijs mira deuotione diebus ſeptem circumierunt & deoſculati ſunt. Octaua autem die vnanimiter ducem Godefridum elegerunt, ac Regem Ieruſalem creauerūt. At vir Deo plenus, humilitatis cauſa, corona aurea, Regū more in ſancta ciuitate noluit inſigniri: ea contentus, & illi reuerentiā exhibens, quam humani generis Imperator, in eodem loco vſque ad crucis patibulum pro noſtra ſalute ſpineam deportauit. IERVSALEM itaque à Chriſtianis recuperata, ab eiſdem per octoginta octo annos retenta fuit. Poſtea anno nimirum milleſimo, centeſimo octogeſimo ſeptimo ſecunda Octobris, feria ſexta diſſidentibus (proh dolor) inter ſe Chriſtianorum principibus, à Salahadino Aegypti Soldano per deditionem recepta eſt, ſub eo pacto

Baſ.Herol. Bel.ſacri continuat. lib.1.cap.7. & l.6.cap. 10.Matt. Palmerius

vt li-

vt liceret Chriſtianis tantum efferre, quantum *chronic.*
quiſque ſuis humeris poſſet, qui eam tenuit an *Maſſæus in*
nis trecentis & triginta. Anno autem Domini *chronic.*
milleſimo quingenteſimo & decimo ſeptimo *Onuph. in*
à Selimo Turcarum Imperatore inuaſa, eo- *chronic.*
dem murorum ambitu à Turcis etiamnum
poſsidetur: qui eam Cuzumobarech, ſiue
Codsbarich, hoc eſt, vrbem ſacram nomi-
nant. A prima itaque eius fundatione, in præ-
ſentem vſq; Chriſti annum milleſimum quin
genteſimum octogeſimum quintum, fluxe-
runt anni ter mille, quingenti, & viginti duo.

LOCI INTRA VRBEM.

PRIMA PARS VRBIS.

2.

Pſal. 2. 25. Ioel. 2. 3. Io. b. bel. 6. & 15. ant. 14.

MONS SION, qui aliàs MONS *Nicep. 8.*
DOMINI, itẽ & MONS SAN- *hiſt. Eccl.*
CTVS dicitur, cæteris monti- *30.*
bus multò eſt excelſior, & in *Brocard. i-*
prolixitate directior: in modũ *tiner. 6.*
theatri forma ſemicirculi vrbẽ *Salig. tom.*
toto auſtrali tractu ambiens. ac veluti ſpecula *6. cap. 6.*
in eminẽti, ſolida, & prærupta vndiq; rupe Di- *Iſaiæ 14.*
uinitùs fundatus, planiciem habebat oppidi in *Baſ. Herol.*
ſtar: amœnuſq; exiſtens valdè, cęli excellẽtiam *bel. ſacri*
& delitias repræſentabat. Cuius verticem vali- *contin. li. 1.*
da arce, ambitũ verò firmis altiſq; muris, por- *cap. 8.*
tis & turribus Iebuſęi primò munierunt. Quos *2. Reg. 5.*
cùm Dauid rex expuliſſet, arcem & circum- *1. Paral. 11.*
quaque muros, portas, ac turres multò mu- *15.*

2011 Ministerio de Cultura

nitiores reddidit, montiſque planiciem intrin
Pſalm.47. ſecus in plateas & vicos diſtinxit, atque inibi
86. ſibi ac ſuis heroibus fortibus domos ędificauit,
Io.6 bel.6. vocauitque CIVITATEM DAVID. Quæ et-
& 1. bell.1. iā à Ioſepho CIVITAS SVPERIOR, & PARS SACRA appellatur. Eundem montem Macha
1.Mach.4. bæi per circuitum reædificantes, ſolidis muris
Ioſ.7.bell. ac turribus altiſsimis munitiſsimum fecerunt:
15.& 16. ita vt vi nunquam, ſola verò fame capi pote-
Iſaiæ 2. rat. vbi & multæ anguſtæ viæ, & frequentes
Mich.4. ciuium ædes poſitæ erant. De monte hoc iux-
Iſaiæ 49. ta Prophetarum oracula lex ac lux Euangeli-
Lucæ 2. cæ veritatis exiuit, & velut ab ipſo capite, in o-
Actor.13. mnium gentium ſalutem, per totum Mundi corpus effuſa eſt. Quem cùm Romani Dei nutu (ſeditioſis ſubitaneo quodam timore hinc inde à muro diffugientibus, & in cloacis ſe occultantibus) præter ſpem & ſine ſanguine ce-
Ioſeph.7. piſſent, in anguſtias viarum ſtrictis gladijs fu-
bell.16. ſi, vnumquemq; obuium, nullo habito diſcrimine, trucidabant, domoſque totas, cum omnibus qui eò confugerant, igne admoto cõcremabant, multas verò vaſtãtes domos quas prędæ cauſa penetraſſent, integras mortuorum familias, & plena (quos fames cõſumpſerat) mortuis tecta offendebãt, tetrum autem aſpectum illum abhorrentes, vacuis manibus egrediebãtur, ac rurſum obuios quoſque transfigendo, & anguſta viarum cadaueribus obſtruendo, totam ciuitatem ſanguine diluebant, quæ (Ioſepho teſte) cruore adeò fluebat, vt pleraq; incenſorum, cædium largiſsimus ſanguis extingueret. Porrò ingruens nox cędes quidem minuit,

incen-

2011 Ministerio de Cultura

incendium verò auxit. Poſtero autem die Titus intrò ingreſſus, & alia, & ciuitatis munitiones ac turrium cautes miratus eſt, quas tyranni per dementiam ſpontè deſeruerant. Conſpecta denique ſolida earum altitudine, itemque magnitudine ſubtilique ſingulorum lapidum compagine, quantumque paterent vel quantum erigerentur, Deo, inquit, planè adiuuante pugnauimus, & Deus erat qui detraxit ab iſtis munimentis Iudæos. Nam quæ hominum manus, aut quæ machinæ aduerſus iſtas valerent? multaq; eiuſmodi cum amicis collocutus eſt.

Cæterùm poſtea mons iſte vrbe licet excluſus, iterum ædificijs ornatus, & inhabitatus fuit. Nunc autem extra vrbem eorum ruinis plenus, pro maiori parte incultus iacet.

LOCI MONTIS SION.

3.

ARx Sion, antiqua & munita, in vertice montis Sion condita, & inſtar coronæ eum cingens, tutum erat PRAESIDIVM pro decôre & defenſione ciuitatis & templi: ac quaſi tantæ vrbis Capitolium. In hac priùs habitauerunt Iebuſæi. Quos Dauid vi eijciens, ar- *4.Reg.13.*
cem occupauit, & accipiens ab Hirã rege Tyri *2.Reg.5.*
lapides, ligna, & artifices, ędificauit ex ea firmũ *7.11.*
ſibi PALATIVM, & domum cedrinam, ac So- *3.Reg.1.*
lium Regium. In qua quidem arce deinceps ip- *1.Paral.11.*
ſe Dauid, alijque Reges Iuda habitauerunt, ac *17.*

2011 Ministerio de Cultura

ea pro regni ſede vſi ſunt. Ideoque arcta mili-
tum cuſtodia aſsiduè ſeruabatur, & paſsim vo-
Io.6. bel.6. cata fuit Arx Regia, & Domus Dauid; aliàs Se-
Ierem.17. des, Solium, & Thronus Dauid; item Aula, &
Lucæ 1. Domus Regis, &c. In hac arce crudeliſsimus
Ariſtæas li. tyrannorum Antiochus Syriæ rex, qui Græco
de 72.int. vocabulo ἐπιφανὴς, id eſt, illuſtris dictus, po-
1.Mach.1. tiùs ἐπιμανὴς, hoc eſt, Inſanus, dici meruit, po-
1.Mach.13 ſuit præſidium gentium: vnde tempore Macha
14. bæorum diu multumque Iudęos afflixit. Quas
cùm Simon Machabæus fame ad deditionem
compuliſſet, arcemque ab idolorum ſordibus
mundaſſet, intrauerũt in eam cũ ramis palma-
rũ, cymbalis, nablis, hymnis & canticis: & collo
cauit in ea viros Iudæos ad tutamen ciuitatis &
regionis. Nũc verò eius ruinæ tãtùm viſuntur.

4.

Neem.3. CARCER REGIVS, cum turri excel-
Ierem.32. ſa, quæ eminebat domo Regis. In hoc car-
&9.cap.40. cere Ieremias, eò quòd vrbem capiendam pro-
phetaret, fuit clauſus: & tandem ex eo, capta vr
be, per Nabuchodonoſor liberatus eſt.

5.

Ioſeph.15. CAESAREVM, & AGRIPPIVM Re-
ant 11. & gia domus, quam Herodes Aſcalonita in
1.bel 16 & ſuperiori ciuitate ſibi extruxit: ędificauit enim
6.bell.6. in regia ſua duas ædes maximas ac pulcherri-
mas, marmore & auro fulgentes, quibus ne
templum quidem vſquam conferri poſſet, eaſ-
que Cæſaris Auguſti, & Agrippæ generi eius,
ſuo-

2011 Ministerio de Cultura

ſuorum amicorum vocabulis, vnam Cæſareã, Agrippiam alteram nominauit.

6.

COENACVLVM SION, ſitum circa medium montis Sion, magnum, ſtratum, & ornatum erat. in quo Chriſtus in vltima Cœna agnum Paſchalem cum Apoſtolis comedit, eorum pedes lauit, & menſæ accumbens ſub panis viniq́ue ſpeciebus corporis & ſanguinis ſui ſacramentum inſtituit. Inibi die reſurrectionis (ianuis clauſis ingreſſus) ſtãs in medio diſcipulorum eis ſui lateris manuum & pedum vulnera conſpicienda præbuit, & coram illis comedit: deinde inflando dedit eis Spiritum ſanctum, ſimul & poteſtatẽ remittendi & retinendi quorũcunq; peccata. Octauo pòſt die hic Thomæ Apoſtolo lanceæ & clauorum veſtigia videnda & palpãda exhibuit. Iſthic & poſt aſcenſionem Domini Matthias in Iudę proditoris Apoſtolatũ fortè ſubrogatus eſt. Ibidem die Pẽtecoſtes Spiritus ſanctus vehemẽti cum ſonitu, ignearum linguarũ ſpecie ſuper centum viginti credentes deſcendit: ac prima Petri concione ter mille Iudęi cõuerſi ſunt & baptizati. Ibidẽ Iacobus frater Domini, cognomento Iuſtus, primus Hieroſolymorum epiſcopꝰ ab Apoſtolis eſt creatus: atq; Stephanus, & reliqui ſex, diaconi ſunt ordinati. Ibidẽ Apoſtoli primum celebraſſe Cõciliũ: & in ſua diuiſione, Apoſtolicum Catholicę fidei Symbolum condidiſſe videntur.

Matt.26. Marc.14. Luc.22. Ioan.13. Luc.24. Ioan.20. Ioan.20. Act.1.2. Hieron. to. 1. epiſt. 27. ad Euſtoc. vir. & tom. 3. epiſt. 1. ad Paulin. Niceph. li. 2. hiſt. Ecc. cap. 3. Act. 6. 15.

Eodem hoc loco Helena Conſtantini Impera-

pera-

Niceph. 8. peratoris mater ampliſsimum longè lateque
hiſt. Eccle. extruxit templum, in cuius poſtico Cœnacu-
30. lum circumcluſit. Quo in templo ętate Hiero-
Hier. to. 1. nymi oſtendebatur marmorea illa COLVM-
epi. 27. ad NA, cruore Domini infecta, ad quam in domo
Euſtoch. Pilati vinctus fuit & flagellatus: cuius pars nũc
Brocard. i- monſtratur in monte Caluariæ, pars altera o-
tiner. 6. lim Conſtantinopolim tranſlata, nunc Romæ
Breid. die in S. PETRI baſilica Vaticana ſeruatur. Porrò
12. Iul. in præfato Cœnaculi loco poſtea ædificatum
Salig. to. 7. eſt monaſterium Franciſcanorum ſiue mino-
2. & 3. ritarum: qui ibi per aliquot ſæcula diurnis no-
Paſ. die cturniſque officijs Deo miniſtrauerunt. Cæte-
182. 183. rùm anno Chriſti milleſimo quingenteſimo
184. 227. ſexageſimo primo Turcæ (Franciſcanis in a-
liud Cœnobium intra vrbem tranſlatis) ex eo-
rum monaſterio Palatium ſibi fecerunt: lo-
cumque hunc in tanta habent veneratione; vt
non niſi diſcalceati eum intrent.

7.

Eccleſ. 24. CYPRESSI montis Sion valdè excellen-
tes: quarum liber Eccleſiaſticus mentio-
nem facit.

8.

Ioan. 18. DOMVS ANNAE Pontificis, ſoceri
Thren. 3. Caiphæ, in qua Chriſtus ab Anna de diſ-
Breid. 12. cipulis & doctrina ſua interrogatus, cùm ſe
Iul. publicè coram omnibus docuiſſe reſpõderet,
ob id à miniſtro alapa in maxillam percuſſus
eſt. Vbi poſtea fabricatum eſt templum SS. An
gelo-

2011 Ministerio de Cultura

gelorum, in quo etiamnum Græci monachi *Paſ.d. 193.*
Chriſtiani habitant, & ſacris officijs Deo ſer-
uiunt.

9.

DOMVS FORTIVM. in qua olim for *Neem 3.*
tes & heroes Dauidis habitabant, vbi et- *Liran.ib.*
iam, ceu in Palęſtra, athletę & pugiles exercitij
cauſa digladiationibus certabant.

10.

DOMVS B. MARIAE VIRGINIS, in *Niceph. 2.*
qua poſt filij ſui mortem cum Ioanne A- *hiſt.eccl.3.*
poſtolo habitauit: vbi & eam anno poſt Chri- *& 21.*
ſti aſcenſionem decimo quarto mortis ſoluiſ- *Euſebius*
ſe debitum, atque hinc in cælum migraſſe, vete *in chronic.*
rum traditiones & ſcripta habent. Quæ qui- *VVilhelm.*
dem domus deinde facta eſt Eccleſia B. Marię, *Tyr.bel.ſa-*
totius Mundi prima. Qua per Romanos de- *cri l 8.cap.*
ſtructa, alia eodem in loco à Chriſtianis exſtru *5.Breid.*
cta fuit. quam decôram fuiſſe, eius ruinę hodie *12.Iulij.*
etiam probant. ipſeque locus, ne vlla macule- *Sal.tom.7.*
tur immundicie, ſtratis ordine lapidibus ad- *cap.2.*
huc cingitur. *Paſ.d.181.*

11.

DOMVS VRIAE, vnius ex fortiſsimis *2.Reg.11.*
militibus Dauidis. cuius vxor Betſabee *23.*
in fonte (qui etiamnum ibi oſtenditur) ſeſe la-
uans, ſua pulchritudine Dauidem, è ſolario
domus Regiæ ipſam conſpicientem, pellexit
ad adulterium.

FORVM

2011 Ministerio de Cultura

12.

Io.6. bel.6. FORVM SVPERIVS. à quo & ſuperior ciuitas aliquoties forũ ſuperius vocabatur.

13.

Act.21.22. GRADVS ARCIS ſeu caſtri. in quibus ſtãs Paulus Apoſtolus, pro ſe cauſam dixit.

14.

Neẽ.3.12. *Ioſ.15.ant.14.* GRADVS SION. per quos in ciuitatem Dauid aſcendebatur.

15.

4.Reg.21. *Neem.3.* HORTVS REGIS, qui & Hortus Oza dicebatur. in quo Manaſſes & Amon reges Iuda ſepulti ſunt.

16.

Baſ.Herol. MELLO VORAGO ac vallis profun-
1.bel.ſac.8. da & lata valdè, quæ montem Sion à ci-
Broc.iti.6. uitate inferiori diſcernebat: atque à porta a-
quarum, occidentem verſus vſque ad portam
2.Reg.5. piſcium extendebatur. Ab hac voragine Da-
1.Par.11. uid montem Sion per gyrum ædificauit ac
3.Reg.9.11 muniuit. Huius concauitatem Salomon, vt
Neem.8. commoda eſſet platea, (vnde etiam Platea por-
2.Par.32. tæ aquarum vocatur) æquauit, eamq; ædificijs
4.Reg.12. ornauit, quæ collapſa ab Ezechia reſtaurata
Io.6.bel.6. ſunt. Hîc Ioas rex Iuda à ſuis ſeruis in deſcenſu
Sela occiſus eſt. Ioſephi aũt ętate hęc vallis Tyropœon appellabatur, in quam, vt idem ſcribit, domus creberrimæ deſinebant: eratq; latiſſima,

2011 Ministerio de Cultura

ſima, & habitationibus hominum frequentiſſima. Verùm nunc vorago ipſa tota repleta eſt, relictis tamẽ prioris concauitatis veſtigijs. *Bro. itin. 6.*

17.

PALATIVM CAIPHAE, & ſummi cuiuſque Pontificis, amplum & angulare. in quo habitauit olim Eliaſib ſacerdos magnus. *Neem. 3.* In hoc palatio Iudæorum Principes congregati, inter ſeſe conſultabant, quomodo IESVM dolo caperent & occiderent: quibus ibidẽ à Iuda triginta argenteis eſt venditus. Poſtea etiam à Petro hic ter eſt negatus, & coràm Caipha in ſacerdotum & ſeniorum Concilio à falſis Iudęorum teſtibus accuſatus. quibus cùm nihil reſponderet, à Pontifice adiuratus, vt diceret, an eſſet CHRISTVS DEI FILIVS, cùm id confiteretur, quaſi blaſphemiæ conuictus, Pontifice à Concilio ſententiam exigente, ſexaginta ſex (vt ſcribunt) ſeniores condẽnauerunt eum eſſe reũ mortis: & reſpõdentes dixerunt, REVS EST MORTIS. Quapropter mox à miniſtris in faciem eſt conſputus, oculis velatus, palmis pugniſque cæſus, & prophetizare iuſſus, ac tota nocte varijs modis illuſus, multiſque blaſphemijs vexatus, & vt paucis multa cõplectar, nullus mortaliũ in hac vita cognoſcet, quæ quantaq; hîc nocte illa perpeſſus ſit: Manè verò facto Iudęorum principes hîc rurſum cõuenerunt, vt eum morti traderent: victumque abduxerunt, ac tradiderunt Pilato Præſidi. Hoc loco poſtmodum Helena Imperatrix Petro Apoſtolorũ Principi pulchrũ conſtituit

Matth. 26. 27. Marc. 14. 15. Lucæ 22. 23. Ioan. 18. Paſch. d. 194. Thren. 3. Nicep. 8. hiſto. eccl. 30. Breid. 12. Iul.

tem-

2011 Ministerio de Cultura

Sal.to.7.c. templum, quod poſteri S. Saluatoris nuncupa-
2. uerunt. idque nunc Armeni profeſsione Chri-
Paſ.d.194. ſtiani tenentes, ſua in eo ſacra Deo peragunt.
195.196.

18.

Neem.3. PIscina Sion. quæ grandi opere conſtructa eſt.

19.

Ioſ.15.ant. PONS SION. qua per vallem è ciuitate
14.& 7. ſuperiori ad templum tranſitus erat.
bel.13.15.

20.

Pſalm. 86. PORTAE SION. quas diligit Dominus ſuper omnia tabernacula Iacob.

21.

2.Par.23. PORTA SVPERIOR. per quam Ioas, cùm in templo Rex Iuda eſſet coronatus, Iudæorum Principibus ſtipatus, in Palatium regum Iuda ductus eſt.

22.

3.Reg.2. SEPVLCRVM DAVIDIS, vnà cum agro
11.&c. Regalium ſepulcrorum, quod in ciuitate
2.Par.24. Dauid magnificè in ſublimi collocatum erat.
& 26. in quo ipſe Dauid, Salomon, alijque Reges
Neem.3. Iuda, item Ioiada Pontifex, ſepulti ſunt. In hoc
Ioſ.7.ant. monumentum Salomon in ſepultura patris
16.& 13. ſui Dauid maximas intulit diuitias. Quod po-
ant.15.& ſteà Hircanus Pontifex & dux aperiens, tria
16.ant.7. milia talentorum argẽti inde extulit. Poſtmodum verò Herodes Aſcalonita, Iudæorũ rex, & ip-

2011 Ministerio de Cultura

& ipſe auferens ex eo theſauri vim magnã, cùm flamma inde exiliens duos ſatellites eius extinxiſſet, ab incepto deſtitit: & ad expiandum ſe, ipſum monumentum candido marmore ornauit. quod longo tempore ibi permanſit. Vbi poſtea Saraceni eccleſiam ſibi conſtruxerunt, quę etiamnum extat: locumque hunc mirè colunt ac venerantur: nec Chriſtianorum quenquam illuc introire permittunt.

Actor. 2. Nicep. 8. hiſt. ecc. 30 Breid. 12. Iul. Sal to. 7. cap. 2. Paſch. d. 184.

23.

SEPVLCRVM S. STEPHANI protomartyris, Nicodemi, Gamalielis præceptoris Pauli Apoſtoli, & Abibonis filij eius. quorvm corpora, cùm plus minus trecentis ſexaginta annis prope Hieroſolymam, in valle (vt videtur) Ioſaphat, in obſcuro ac ſordido loco iacuiſſent, ſub Honorio Imperatore cæleſti reuelatione monſtrata, inuenta, effoſſa, & ſuaui odore fragrantia, non ſine miraculis ſumma celebritate hic prope Cœnaculum & vrbis mœnia honeſtiùs tumulata ſunt.

Actor. 8. 5. 22. Beda in martyrol. Breui. Rõ. VVilhel. 8. bell. ſacr. 5. Breid. 12. Iul. Sal. to. 7. ca. 2. Paſc. d. 184.

24.

TABERNACVLVM SION, pellibus tectum, quod Dauid rex fecit, & in colle montis Sion, qui dicitur Gabaon, collocauit, ac in eo arcam Domini maxima veneratione repoſuit, conſtituitque ſacerdotes & leuitas, qui iugiter per ſingulos dies, & vices ſuas coram arca Deo miniſtrarent. quæ annis quadraginta quatuor ibi manſit: donec à Salomone in templum transferretur. Inibi & Dauid

2. Reg. 6. 7. 1. Par. 16. Hierõ. ibi. 3. Reg. 9. 2 Par 5. Ioſ. 7. ant. 4. Breid. 12. Iul. Paſch. d. 184.

2011 Ministerio de Cultura

pro adulterio & cæde Vriæ agens pœnitentiam, ſeptem Pſalmos, quos pœnitentiales appellamus, compoſuiſſe dicitur. Vbi modò Indiani clauſtrum ſibi fecerunt; in quo, ritu ſuo, Chriſto ſeruiunt.

25.

Zach.14. TORCVLARIA REGIS. in quibus Regium vinum exprimebatur.

SECVNDA PARS VRBIS.

26.

Pſal 9.72. Zach.9. Ioſ.6. bel.6 et alibi paſſim.

FILIA SION, ſic appellata, quòd è monte Sion velut naſci videbatur: quæ & CIVITAS INFERIOR vocabatur, altera vrbis pars eſt: cuius frequens in ſacra Scriptura & Ioſepho fit mentio.

LOCI FILIAE SION.

27.

Ioſ.13. ant. 9.& 6. bel. 6.7.& 7. bel.13.16.

ACRA MONS, in inferiori ciuitate olim eminens & vndique decliuis erat: cuius altitudinem poſteà Simon Machabæus, non intermiſſo per triennium neque die neque nocte populi labore, humiliorem fecit ac complanauit, vt ſolum templum omnibus in vrbe locis celſius emineret.

AMPHI-

2011 Ministerio de Cultura

28.

AMPHITHEATRVM, id eſt, Circus ſpeculatorius, totus vndique rotundus, (qualis aliquando octoginta hominum milia capere poterat) vbi populus gladiatorum & beſtiarum pugnas ſpectabat, quam Herodes ſenior, primus omnium Hieroſolymis in campo, ſumptuoſo opere conſpicuum exædificauit. in quo ad ſpectatorum delectationem luctatores, & gladiatores pugnabant: vel leones, pardi, tauri, vrſi, apri, lupi, aliæúe beſtiæ ferocitate eminentes, modò inter ſe, modò cum damnatis hominibus committebantur. Vnde permulti capite damnati, aut in bellis capti, illic cum feris pugnando mortem oppetere cogebantur. Quo tempore Circus arena ſpargebatur, tùm ne gladiatores diffluerent, tùm, ne pugnantes occiſorum cruore fœdarentur, vel ne cruor ſparſus ſpectantibus eſſet horrori.

Ioſe.15. ant.10.

29.

ANTONIA ARX firma & munita valdè, à ſeptentrione templo adiacens. quæ olim ab Hyrcano Machabæo in rupe quinquaginta cubitis alta, & vndique abrupta, extructa, & turris Baris vocata eſt. Hanc Pontifices à Machabæis orti vſque ad Herodem incoluêre: vbi in cella ad hoc ipſum ſtructa, ſacra Pontificis ſtola ſeruabatur, præfecto arcis accẽdente ibi lucernã quotidiè. Herodes maior regnum adeptus cùm hanc arcem oportuno lo-

Ioſ.15. ant. 14. & 18. ant. 8. Itẽ 1. bell. 3. 4. 16. & 6. bell. 6. & aliàs ſæpe.

2011 Ministerio de Cultura

co cohibendis ciuibus, ne quid rerum nouarũ per ſeditionẽ molirentur, ſitam eſſe deprehenderet, eam magno ſumptu inſtaurauit: & intus Regia magnifica inſtar Palatij & ciuitatis formata, & per quatuor angulos quatuor turribus excelſis (quarum tres quinquaginta, quarta verò ſeptuaginta cubitis eminebat) communiuit, vnde totum templum videri poterat: eamq́ue in gratiam M. Antonij triumuiri amici ſui ANTONIAM denominauit. In qua Romani milites cum armis ſemper excubabant, obſeruantes ne quid noui populus feſtis diebus in templo committeret. Et ſic templum ciuitati, templo autem Antonia caſtrum erat.

30.

Ioſ.2.bell. 17.& 7. bell.13.

ARCHIVVM, hoc eſt, tabularium, vulgò Cancellaria. domus ſcilicet, in qua vrbis & ciuium acta, item chartæ publicæ ac creditorum rationes cuſtodiebantur. quam ſeditioſi, fugientibus inde cuſtodibus, incenderunt, vt cuncta creditorum documenta diſperderent, omneſq́ue debitores ſibi adiungerent.

31.

Ioſe.12. ant.6. 1.Mach.1. Daniel.8. 11.12.

ARX ANTIOCHI Epiphanis, alta & valida. quam poſt multorum ciuium cædem, vrbis & templi direptionem, pulcherrimorumq́ue ædificiorum incenſionem; in inferiori vrbe ſuper Acram montem ędificauit, ac firmis muris & turribus muniuit, eique Macedonicos milites præſidij loco impoſuit, admixtis illis ex apoſtatis Iudęis ſceleſtiſsimis quibuſ

que

2011 Ministerio de Cultura

que: à quibus iuge ſacrificium triennio eſt ablatum: ipſaque ciuitas annis viginti ſex plurimum vexata fuit. Deinde verò Simon Machabæus arcem hanc expugnauit & diruit. *Ioſ.13.ant. 9.*

32.

CARCER CIVITATIS publicus, in quo Apoſtoli à Iudæorum primoribus incluſi, noctu ab angelo educti ſunt. hunc Ioſephus Betiſo vocare videtur. *Act.4.5. Ioſe.6. bell.6.*

33.

COENACVLVM ANGVLI. ædita domus angularis, vbi publicæ fiebãt cœnæ. *Neem.3.*

34.

CRYPTA ſubterranea, ab Antonia ducens in templum, quam fecit Herodes ſenior imponens ei turrim: vt per eam occultè poſſet intrare templum, ſi quid per tumultum contra Regem vellet nouare populus, quæ etiamnum extat mirabilis & lata, ſic quòd ſexcenti equi in ea commodè locari poſſent. *Ioſ.15.ant. 14. Breid.14. Iul.*

35.

CVRIA, Hebraicè Gaſith dicta, quæ in inferiori vrbe antiquo ciuitatis muro coniuncta erat. in qua ſeptuaginta Senatores & Iudices ordinarij, qui à Iudæis Sanhedrim, Græcè Synedrium, Latinè autem Concilium ſeniorum & Seniores populi vocantur, Reipublicæ negocia curabant, iura dabant, ambigua & grauiora, etiam aliarum ciuitatum, iudicia *Io.6.bel.6. & 7.bell. 13. Exod.18. Hier.to.3. epiſt.25. ad Fabiol. manſ.11. Num.11.*

2011 Ministerio de Cultura

definiebant,lites & controuerſias dirimebant,
& capitalia iudicia ferebant exceptis duntax-
Deut.17. at difficultatibus, ambiguitatibus,& cauſſis Di
uinæ legis Iudaicæq; religionis, quas ſummus
Actor.4.5. Pontifex & ſacerdotes determinabant. In hoc
Conſiſtorio Apoſtoli examinati,flagris cęſi,&
prædicare prohibiti ibant gaudentes à conſpe-
ctu cõcilij, quòd digni habiti eſſent pro nomi-
ne Ieſu cõtumeliam pati. Ibidem S. Stephanus
coram cõcilio ſtans, facieq; Angelica fulgens;
intentis in cælum oculis,vidit cęlos apertos,ac
Actor.6.7. gloriã Dei,& Ieſum ſtantem à dextris Dei. vn-
de impetu eiectus extra ciuitatẽ, lapidatus eſt.

36.

Io.2.bel.17 DOMVS ANANIAE Pontificis. quam
tandem ſeditioſi inflammauerunt.

Breid.26.
37.

Iul.Sal.to. DOMVS S. ANNAE auiæ CHRISTI,
8.cap.6. in qua, vnà cum Ioachim coniuge ſuo,
Iac.Vitri. cùm feſta Hieroſolymis ageret, hoſpitabatur:
cap.58. vbi & vterque obijt Hic B. Maria virgo conce-
VVilh.11. pta eſt: atque ibidem paſsionis Chriſti tempo-
b.ſac.1.& re manſit. Vbi poſteà pulchrum in honorem
15.bel.ſac. S. Annæ ædificatum eſt templum. quo nunc
26.Paſc.d. Turcæ turpiter abutuntur.
197.

38.

Luca 16.
Breid.14. DOMVS DIVITIS EPVLONIS,
Iul. in inferno, iuxta Euangelicam hiſtori-
Sal.to.8. am,ſepulti: in qua ipſum habitaſſe fama à ma-
cap.6. ioribus tradita ad nos peruenit. quæ alta mu-

ris,

2011 Ministerio de Cultura

tis, ètiamnum Chriſtianis peregrinis monſtratur. Vnde conſtat Euangelium de diuite epulone & Lazaro hulceroſo (cuius etiam nomen ibi exprimitur) non parabolam, ſed rei geſtę eſſe hiſtoriam.

39.

DOMVS MESSA. cuius in quarto Regum volumine fit mentio. *4.Reg.11.*

40.

DOMVS NATHINAEORVM, qui ligna & aquas in templo miniſtrabant. *Neem.3.*

41.

DOMVS PRINCIPIS Phariſæorum, in qua Chriſtus hydropicum ſuo tactu ſanauit: atque in conuiuio tùm ſuo hoſpiti, tùm inuitatis ſalutis monita dedit. *Luca 14.*

42.

DOMVS SALTVS LIBANI, longa centum, lata quinquaginta, alta triginta cubitis. quam Salomon ſplendidè & opulentiſsimè de polito marmore, lignis cedrinis, auro atque argento decoratis, ac deſuper tecto plano cum deambulatorijs (vt & cætera domorum tecta in Palæſtina fabricari ſolent) extruxit, intus verò viuidis variarum arborum & plãtarum picturis tam artificioſè ornauit, vt earum folia agitari quodammodo viderentur. plantauitq; iuxta eã nemus & viridaria cũcti generis arboribus conſita, fontibuſque irri- *3.Re.7.10. 2.Par.9. Iſaiæ 22. Ioſ.18.ant. 5.6 7. Hier.to.3. epiſt.33. ad Suniam & Fretelã Eccleſ.2.*

2011 Ministerio de Cultura

gua, nec non viuaria ac piſcinas fodit, in quibus eum omnis generis feras, aues & piſces continuiſſe probabile eſt. Erat autem domus hæc, domus epularum, & armamentarium, in quo arma bellica, item vnguenta, pigmenta, & aromata conſeruabantur. quin & ducenta ſcuta aurea equitum, & trecentę peltę aureæ peditum, quæ fecit Salomon, in domo hac ab ipſo repoſita ſunt. cuius etiam reliqua omnia vaſa erant aurea. quò ſe Rex & nobiles ſerijs Reipublicæ negotijs peractis conferebant, atq; epulis, luſibus, & obambulationibus animũ oblectabant.

Liran. in, 3. Reg. 7.

43.

DOMVS SIMONIS Phariſæi, quę adhuc oſtenditur. in qua Chriſtus menſæ accumbens Magdalenæ peccatrici, iam pœnitenti, ipſius pedes lacrymis riganti, capillis tergenti, oſculanti, vngenti, multumque amanti, multa peccata remiſit.

Lucæ 7. Breid. 14. Iul Salig. to. 8, cap. 6.

44.

DOMVS VERONICAE angularis. Hic Veronica lineum capitis ſui peplum dedit Chriſto, quo faciem ſuam tergeret: cui Dominus faciei ſuæ imaginem perfectè impreſſit, eique in amoris ſui pignus reddidit. Quod in hodiernum vſque diem Chriſti facie inſignitum, Romæ in S. Petri Baſilica, in Vaticano monte per Conſtantinum Magnum extructa, grandi honore aſſeruatur; ac ſtatis diebus populo oſtenditur.

Breid. 14. Iul. Salig. to. 8. cap. 7. Paſch. d. 210. Bethl. in deſcrip. locor. paſſion. Chriſti feria 5.

DOMVS

2011 Ministerio de Cultura

45.

DOMVS VVLGI. vbi iaculationibus ſe exercebant, ac epulis, luſibus, & ambulationibus animum reficiebant. *Ierem. 39.*

46.

FORVM MAGNVM, quod in vrbis medio, Antoniæ arci adhærebat. in quo Alexander Iudæorum rex & Pontifex octingentos Iudæos (vxoribus in conſpectu ipſorum, & liberis in conſpectu etiam matrum, necatis) crucifixit: idque ſpectaculum ipſe ſuis cum concubinis in Antonia arce epulans potanſque proſpectabat. propter quam crudelitatem Crucida cognominatus eſt. Eodem in foro Herodes maior cum Parthis, Antigonum in regnum reducere conantibus, magno prælio conflixit. Porrò cùm in obſeſſa per Romanos Ieruſalem iam fames totis regnaret habenis, totaſque domos ac familias depaſceretur, & tecta plena eſſent mulieribus exanimatis, atque infantibus; viarum autem anguſta ſenibus mortuis: (quippe coria ſcutis detracta, cinguli, calceamenta, & fœnum, matribus denique proprij filij aſsi, cibus erant) adoleſcentes ac iuuenes turgidi, velut vmbrę mortuorum, per hoc forum verſabantur, & vbi quem caſus occupauerat, decidebant. Cumq; ſuperſtites ob multitudinem eos ſepelire, inſepultorũ verò fœtorẽ ferre non poſſent, in vrbis valles eos ex muro præcipitabant. Quas circumiens Titus vbi plenas cadaueribus vidit, altamq; ſaniem tabe-

Io. 13. ant. 20. & 1. bel. 3.

Io. 14. ant. 22. Itẽ 1. bel. 11.

Ioſ. 6. bell. 14. & 7. bel. 7. & 8.

2011 Ministerio de Cultura

factis corporibus defluentem, ingemuit: & extentis manibus Deum teſtabatur, factum illud à ſuum non eſſe. Contumaces enim Iudæi pacem ſæpius oblatam reſpuerant.

47.

Actor. 12. Euſ. 2. hiſt. eccleſ. 9. Nice. 2. hiſtor. ecc. 12 Breid. 12. Iul. Sal. to. 8. cap. 4. Paſc. d. 181. Ioſ. 11 ant. 2. & 2. bel. 14. 15. 16.

FORVM RERVM VENALIVM, quod in ſuperiori inferioris ciuitatis parte ſitum erat: vbi piſces ac variæ merces vendebantur. Hoc in foro S. Iacobus maior, frater Ioannis, cum ſuo Spiculatore, qui eum ad martyrium ducebat, primus Apoſtolorum ab Herode Agrippa capite truncatus cum ſanguine vitam profudit. In cuius honorem ſibi poſtea inſigne erectum eſt templum; quod nunc Iacobitę Armeni inhabitant, atque in eo Chriſtum ſuo more colunt. Idem hoc forum iubente Floro Pręſide milites Romani diripuerunt, ac paſsim obuios trucidauerunt: atque in vniuerſas inſilientes domos, cunctos in ijs habitatores interfecerunt.

48.

Neem. 3.

FORVM SCRVTARIVM, vbi ſcruta, hoc eſt, attritæ vſu veſtes, ac veteramenta omnifaria vendebantur.

49.

1. Mach. 1. & 2. Mac. 4.

GYMNASIVM, id eſt, ſchola gentilitatis. quam Iudæorum pſeudopontifex Ieſus, qui gentilium more Iaſon vocari maluit, aliję; apoſtatæ Iudęi, Antiochi Epiphanis permiſſu ſub ipſius arce contra templum ædificauerunt,

2011 Ministerio de Cultura

uerunt, in qua populus leges & ritus gentium docebatur, & iuuentus in Græcorum Philoſophorum ſtudijs ac diſputationibus inſtituebatur: vbi & nudi atque oleo vncti in gymnicis luctationibus, in bellicis certaminibus, ludiſque ſcenicis ſe exercebant. Eodem inſuper loco dicti apoſtatæ EPHEBIAM, hoc eſt, proſtibulum formoſorum iuuenum conſtituerunt, & pulcherrimos quoſque epheborum in lupanaribus ponebant, vbi turpia fœdaque contra naturam peccata exercebantur. Quapropter multi à Dei lege ad gentiles ritus, mores viciaque defecerunt, venundati vt facerent malum: ita vt & quidam ſacerdotum relicto templo Deique cultu, palæſtrica exercitia diſcerent. hinc etiam inter Iudæos diuerſæ ortæ ſunt ſectę, Phariſęi nempe, Sadducęi, Eſſęi, &c.

50.

HABITACVLA SACERDOTVM. quorum domus ab exteriori parte muro claudebantur: à parte autem anteriori habebant aſpectum verſus templum. *Lira. in Neem. 3.*

51.

HABITACVLVM SCVTARIORVM, antè occiduam templi porticum extructum. vbi primò Iudæi, poſteà milites Romani in feſtiuitatibus ſtationes habebant ad templi cuſtodiam. *4. Reg 11. 10. 20. ant. 15.*

HIPPO-

2011 Ministerio de Cultura

52.

Ioſ. 15. ant. 10. & 17. ant. 9. 10. 13. 14. Itẽ 1. bell. 21. & 2. bell. 2.

HIPPODROMVS, hoc eſt, Circus oblongus muris ſeptus, qui contra meridionalem regionem templi ſitus erat, in quo equi curſu, agilitate, & velocitate exercebantur: & athletæ ſpectante populo curſu pedeſtri, equorum, bigarum, trigarum, quadrigarum, haſtiludio, aliave dimicatione certabant. vbi Herodes rex in Auguſti Cæſaris honorem quinquénale certamen inſtituit, propoſitis victoribus magnis præmijs. Idem moriturus è tota ditione ſua cuiuſque vici nobiliores Iudæorum, minaci edicto pœnam capitis intentante non parentibus, conuocatos, in hoc circo fecit concludi, vt poſt mortem ſuam omnibus illis ibi occiſis, etiam inuita omnis Iudæa, omniſque domus illi illacrymaret.

53.

Geneſ. 22. Mich. 3. 1. Mach. 13 16. Iſa. 10. 16. Ioſ. 15. ant. 14. & 6. bell. 6. Hieron. in Ge. 22. & in 2. Pa. 3. citatur à concil. Nicen. 2. Act. 4.

MONS MORIA, qui alibi terra viſionis, & mons templi, atque mons filiæ Sion dicitur, orientali ciuitatis muro propè adiacens, excelſus, ſaxoſus, & vndique præceps atq; decliuis erat. In hoc monte Abraham immolans filium ſuum Iſaac, loco eius arietẽ cornibus inter vepres hærentem obtulit. Cuius rei imago (vt hoc obiter contra noſtri temporis imaginum oſores annotem) etiam tẽpore Gregorij Nyſſeni in vſu fuit. De hac enim imagine in oratione pathetica de pictura ſic ait: vidi ſæpius inſcriptionis imaginem, & ſine lacrymis tranſire non potui, cùm tam efficaciter ob o-

culos

2011 Ministerio de Cultura

culos poneret hiſtoriam. Hunc ipſum montem Dauid ab Orna Iebuſæo ſexcentis ſiclis auri emit: & extructo in area eius altari, holocauſtum Deo obtulit, quod ignis è cælo conſumpſit. Eodem in monte poſteà Salomon templum Domino, magnitudine & pulchritudine excellentiſsimum ędificauit. Quod poſt annos quadringentos quadraginta & vnum à Nabuchodonoſor deſtructum, & ſeptuaginta annis deſolatum, Zorobabel reſtaurauit. Idq́ue poſt annos quingentos octoginta ſex à Tito demolitum, ac pluſquam trecentis annis deſolatum, eodem in monte, multùm tamen per Romanos complanato, tandem Chriſtiani reædificauerunt. Quod poſteà à Saracenis, & iterum à Chriſtianis, rurſumq́ue à Saracenis occupatum, modò à Turcis poſsidetur.

1. Par. 21. Ioſ. 7. ant. 13. 2. Par. 3. 36. Broc. iti. 6. Sal. to. 8. cap. 8.

§4.

MVRVS PRIMVS, qui & antiquus dicitur, tum propter valles imminentemq́ue his deſuper collem, in quo firmiſsimè Dauidis & Salomonis, aliorumq́ue regum largiſsimis impenſis operi inſumptis, ſtructus erat, tum etiã propter ſexaginta turres, in quas diuidebatur, validus & robuſtus erat valdè.

Ioſ. 6. bel. 6. 7. &c.

§5.

OPHEL, quam Ioſephus Ophlam nominat, erat turris enormi altitudine quaſi nubi. cap. inſerens, atque ARX munita, firmo muro cincta, templo propinqua, extra murum tamen, qui habitationem ſacerdotum clau-

2. Par. 27. 33. Neę. 3. 11. Lira. in Nem. 3.

2011 Ministerio de Cultura

Io. 2.bel.18 claudebat. In huius muro Ioatham rex multa
& 6.bell.6. conſtruxit. Atque Manaſſes eouſq; vrbis mu-
7.& 7.bel. ros reparauit. In hac habitabant Nathinæi. In
13. hanc fugiens Manahemus tyrannus, captus eſt
& occiſus. Hanc tandem Titi milites combuſ-
ſerunt.

56.

1.Mac.13. PALATIVM MACHABAEORVM, in
Ioſ.17.ant. pręcelſo loco ad occidentem templi ab eis
14.& 20. ædificatum. ex quo vrbem, & quę in ea fiebant
ant.15. Itē contemplari volentibus, pulcherrimus & de-
2.bell.2. lectabilis patebat proſpectus. Quod poſteà A-
16.17.& 7. grippa rex inſigni amplitudine in Aulam ſibi
bell.15. extruit: vnde è ſuo triclinio quicquid in templo ageretur, ſpectabat. Quamobrem Iudæorum primates excelſum parietem ædificauerunt ſupra exedram templi interioris, ad Solem occiduum ſitam, qui Regis proſpectum impediebat. Id indignè tulit tam Rex Agrippa, quàm Feſtus prouinciæ Præſes: qui etiam præcepit eis parietem diruere. At illi rogauerunt, vt liceret ſibi legatos ea de re ad Neronem Imperatorem mittere, dicentes ſe non poſſe viuere, ſi quid demoliretur de templi ædificijs. Quo impetrato, miſerunt Iſmaëlem ſummum Pontificem, & Helchiam gazophylacem, ſimul & decem de ſuis primatibus. Nero autem, vxore ſua Poppea pia femina pro Iudæis deprecante, & veniam geſti operis condonauit, & parietem ſic manere permiſit.

2011 Ministerio de Cultura

57.

PALATIVM PILATI, & Præſidum Ro-
manorum, quod ab aquilone Xyſto & An
toniæ adhęrens, omnibus ciuitatis ædibus mul
tò amplius, pulchrius, & eminentius erat: & ad
minus viginti octo marmoreis gradibus aſ-
cendebatur. Hic cùm Chriſtus à Principibus *Pſal. 37.*
populoque Iudaico, quòd populum peruerte- *& 72.*
ret, tributa dari Cæſari prohiberet, ſe Chri- *Iſai. 1. 50.*
ſtum Regem diceret, quodq; ſeditioſus eſſet, *53. 63.*
falsò accuſaretur, ac crucifigendus poſtulare- *Matt. 27.*
tur; huiuſmodi ſententiæ forma, vt ex vetuſtis *Marc. 15.*
annalibus prolatum inuenimus, à Pilato ad vir *Luca 23.*
gas cõdemnatus eſt: *Ieſum Nazarenum virum ſe-* *Ioã. 18. 19.*
ditioſum, & Moſaicæ legis contemptorem, per pontifi *Breid. 21.*
ces & principes ſuæ gẽtis accuſatũ, expoliate, ligate, *Iul.*
et virgis cedite. I lictor, expedi virgas. Quapropter *Sal. to. 8.*
à militibus Pilati in atriũ Prætorij ductus, corã *ca 7. Paſc.*
vniuerſa cohorte eſt nudatus, ad columnam li *d. 180.*
gatus, & crudeliſsimè flagris verberatus, totoq; *Beth ſer.*
corpore vulneratus ac laceratus. Deinde chla- *4.*
myde purpurea circundatus, ſpinis dirè coro-
natus, arũdine in dextra data, irriſoriè vt Rex
ſalutatus, & genu ante eũ flexo adoratus, varijs
modis illuſus, cõſputus, genis vellicatus, alapis
cęſus, ac ſuper coronatũ ſauciũq; caput arundi-
ne percuſſus. Quo loco in tantarũ pęnarũ Chri
ſti venerationẽ, ſpecioſũ poſtea à Chriſtianis
extructũ fuit templũ. Nunc aũt habitat ibi Prę-
ſes, ꝗ Turcę nomine Hieroſolymis dominatur.

PRAEDICTI domus Pilati gradus Romam
poſtmodum tranſlati, etiam nunc ſunt pro
fori-

2011 Ministerio de Cultura

foribus templi S. Ioannis Lateranenſis, in Cælio monte à Conſtantino Magno ædificati, atque à Romanis Scalæ ſanctæ appellantur, locuſque in eis olim Chriſti ſanguine conſperſus, cancellis eſt opertus. & quia Chriſtus tempore paſsionis per eas bis aſcendit, magna animi pietate viri ac mulieres flexis genibus eaſdem aſsiduè aſcendunt.

58.

3.Reg.7.9. PALATIVM REGINAE. quod Salo-
2.Par.8. mon propè palatium ſuum ex pretioſis ac
Io.8.ant.5. politis lapidibus pro vxoris ſuæ Pharaonis filiæ habitatione, heroicè ædificauit.

59.

3.Reg.7. PALATIVM SALOMONIS, mag-
10. num & pulchrum nimis. quod in parte au-
2.Par.8.9. ſtrali montis Moriæ pro habitatione ſua è can
Ioſ.8.ant. dido marmore & lignis cedrinis, multis colū-
5. nis ſuffultum, magnificè ſumptuoſiſsimeque
Broc.itin. tredecim annis ædificauit: ac præterquā quod
6. vndique admirabili auri atque argenti ſplen-
VVilhel.12 dore exornauit, eius quoque vniuerſa vaſa fe-
bell.ſac.7. cit aurea. Eodem in loco poſtea Chriſtiani re-
Vitriac.ca. ges Ieruſalem palatium ſuum habuerunt, atq;
65. ibidem ordo militiæ templi initium ſumpſit.

60.

Sal.to.7. PISANVM CASTRVM, validis foſsis
cap.1. & turribus cinctum. quod in occidua ciuitatis parte à Chriſtianis Piſarum Italiæ oppidi incolis, tempore quo terrę ſanctæ tenebant domi-

2011 Ministerio de Cultura

minium, conſtructum eſt. vbi primò Piſani, deinde Saraceni, nunc verò Turcæ à terræ ſanctæ peregrinis ſacrilegum accipiunt tributum.

61.

PISCINA INTERIOR, grandis, quam Ezechias rex fecit in medio ciuitatis ad aquilonem templi. Fontis enim huius aquas è ſuperiori fonte Gion per ſubterraneos canales introduxit in vrbem, & fecit eas ſcaturire in piſcina hac: ædificauitque ad eam puteum, vt totam irrigaret ciuitatem. ne populus in obſidione poſitus aquæ laboraret penuria. *2. Reg. 20* *2. Par. 32.* *Eccleſ. 48.* *Broc. iti. 6.*

62.

PISCINA, quæ vocatur Græcè PROBATICA, hoc eſt, ouina ſeu pecualis, eò quòd oues, aliæque pecudes litandæ, in ea lauabantur: Hebraicè autem Betheſda, (corruptè Bethſaida) id eſt, domus effuſionis, quòd aquæ pluuiales ad eam confluebant, ſita inter portam vallis & templum, ampla & præcipua erat piſcina totius vrbis, quinque porticus habens. quam Rex Salomõ fecit pro miniſterio templi, atque hinc à Ioſepho ſtagnum Salomonis nominatur: in hac enim piſcina Nathinæi lauabant hoſtias, quas tradebant ſacerdotibus in templo offerendas. Huius aqua certis temporibus ab Angelo Domini mouebatur, & qui poſt eius motum primus deſcendebat in eam; à quacunque detinebatur infirmitate, ſanus fiebat. ideoque in porticibus eius iacebat multitudo magna languentium, cæcorum, claudorum, aridorum, ex- *Ioan. 5.* *Broc. iti. 6.* *Sal. to. 8. c. 5. & 6.* *Ioſe. 6. bell. 6.* *Ioan. 5.* *Paſch. die 192.*

2011 Ministerio de Cultura

pectantium aquæ motum. ex quibus Chriſtus ſanauit hominem, qui triginta octo annos lan-
Hier.to.3. de loc.he. lit.B. guerat. Tempore Hieronymi oſtendebantur gemini lacus, quorum vnus hibernis pluuijs ſolebat impleri: alter mirum in modum rubens, quaſi cruentis aquis, antiqui in ſe operis ſigna teſtabatur.

63.

Iſaiæ 22. Ioſ.7.bell. 24. PISCINA VETVS. vnà cum amne qui ex eo per totam ciuitatem decurrens, in torrentem Cedron defluit.

64.

Io.14.ant. 8.& 15. ant.14.& 1.bell.5. Itẽ 2.bell. 15.16.& 7. bell.6.13. PONS & Porticus cum portis, per quem è Xyſto & ab Antonia trans vallem Cedron patebat acceſſus in templum, quem primò fautores Ariſtoboli contra Pompeium: poſtea ſeditioſi contra Florum, ne per Antoniam templũ occuparetur, interciderunt.

65.

Neem.12. PORTA CVSTODIAE. ſic dicta, quòd aliqui Regis ſtipatores, Rege templum ingreſſo, cuſtodiam ibi agerent.

66.

Neem.3. Lira.ibid. & in Ierẽ. 31. PORTA EQVORVM, ſic nominata, quod homines ad illum vſque locum equitare poterant: ſed inde dimiſsis equis, in templum pedites procedebant. à quo loco incipiebant Habitacula ſacerdotum.

POR-

2011 Ministerio de Cultura

67.

PORTA ESSENORVM, quæ ab Eſſenis nomen habens, in antiquo ciuitatis muro ſita erat. *Ioſ.6.bel.6*

68.

PORTA PRIOR. cuius Zacharias mentionem facit. *Zach.14.*

69.

PORTICVS COLVMNARVM. ante Palatium Salomonis ſita, quę quinquaginta cubitis longa, triginta verò cubitis lata erat, & validis ſuffulta columnis: in qua Salomon iudicia communia tenebat. *3.Reg.7. Lira.ibid.*

70.

PROBATICA, hoc eſt, FORVM PECVARIVM, vbi oues, boues, aliæque pecudes ſacrificandæ, ſub dio aut in macello venales erant. *Ioan.5. Aug.ibid.*

71

REGIA BERNICES Reginæ, ſororis Regis Agrippæ. quæ cum fratre D. Paulum Cæſareæ coram Feſto perorantem audiuit. & poſtea Hieroſolymis vota Deo ſoluens, nudipes ante tribunal coram Floro in ciues ſæuiente, fruſtra pro eis deprecata eſt. *Act.25.26. Io.2.b.15. 16.17.*

2011 Ministerio de Cultura

72.

Ioſ.5.be.9. REGIA GRAPTE cognatę Izatę regis Adiabenorum, quam ipſa ſibi ædificauit. In qua poſtea Ioannes dux ſeditioſorum degens, ſuas ibi pecunias & tyrannidis ſpolia depoſuit.

73.

Ioſ.20 ant. 2.& 6.bel. 7.& 7 bel. 13. Euſ.2.hiſt. eccleſ.12. Oroſ.lib 7. cap.6. Actor.11. REGIA HELENAE, quæ in Acræ medio eminebat. Hæc Adiabenorum, gentis vltra Euphratem habitantis, exiſtens Regina, à gentiliſmo ad Iudęorum religionem conuerſa, Hieroſolymam habitatum commigrauit. vbi Chriſtiana facta, cùm magna illa fames (quam Agabus futuram prædixerat) ſub Claudio Cæſare in vniuerſo terrarum Orbe, maximè verò in Iudęa vigeret, ſuis impenſis magnam frumenti vim ex Aegypto delatam, Hieroſolymæ egenis diſtribuit.

74.

Io.6.bel.7. REGIA MONOBAZI regis Adiabenorum, filij Helenæ, quæ in orientali ciuitatis parte ſita erat.

75.

TEMPLVM DOMINI, aliâs Domus Domini & Sanctuarium dictum. quod Salomon Rex pacificus ex præparata à patre ſuo Dauide materia, & ex electis, ſectis, *3.Reg.5.6. 7.8.9.* ac politis ſaxis & lignis de Libano monte ſuccisis, pluſquàm centum quinquaginta trium milium

2011 Ministerio de Cultura

lium hominum opera in monte Moria, ſine vl- *2.Par.2.3.*
lo ſecuris aut mallei ſonitu, ſeptennio exædifi- *4.5.7.*
cauit, vſqueadeò intùs & extrà fulgenti auro *Io.8.ant.3.*
ſumptuoſum ac magnificum, vt totius Mundi
miraculum haberetur. De cuius admirabili ex-
cellentia nihil dici poteſt, quod non ſit infra
eius dignitatem. Hoc templum, cùm id Salo-
mon dedicaret, nubes & gloria Domini imple-
uit: & ignis è cælo miſſus ſacrificia in eo oblata
deuorauit. Quin & Deus oraculo tum reſpon-
dit: *Sanctificaui domum hanc, & elegi locum iſtum* *Ariſtæas li.*
mihi in domum ſacrificij. Quod ad introitum tem- *de 72.in-*
pli huius attinet, is contra ac nunc moris eſt, ad *terpretib.*
Solis ortum, poſteriora verò eius ad occaſum
reſpiciebant, vnde & hic ſacerdotes vnà cum re-
liquis Iudæis ad occidentem verſi orabant, &
Dei cultum ſumma cum reuerentia peragebant,
donec Regum populique Iudaici impietate ido
lorum ſpurcitijs aliquoties profanaretur, quod
aliquoties factum eſſe, ſacræ hiſtoriæ comme- *4.Reg.25.*
morant: vbi etiam celebris memoria eſt, quod *2.Par.36.*
poſt annos à prima eius fundatione quadringẽ-
tos quadraginta & vnũ, Dei vltione per Nabu-
chodonoſor Babyloniæ regẽ penitùs eſt cõbu-
ſtum, deſtructũ, ac ſeptuaginta annis deſolatũ.
Deinde verò, vt ibidem narratur, illuſtris Iu- *1.Eſ.3.5.6.*
dæorum dux Zorobabel de quadratis & do- *Ioan.2.*
latis lapidibus, ligniſque imputribilibus eodem *2.Mach.3.*
in monte annis quadraginta ſex templum ma- *Ioſ.2.bell.*
gnificè inſtaurauit. Et hoc etiam tantæ erat æſti- *17.& 7.*
mationis, vt per vniuerſum Mundum honora- *bell.10.*
retur, ac vndiq; maximis Regum & principum *1.Mach.1.*
muneribus honorarijſque illuſtraretur. Quod *4.6.13.*

2011 Ministerio de Cultura

poſt annos trecentos quinquaginta quatuor ab Antiocho Epiphane rege Syriæ ſpoliatum, ac idolis pollutum, tertio contaminationis anno fortiſsimus Iudæorum dux Iudas Machabæus purgauit: eique vaſa aurea & Dei cultum reſtituit. ac ne iterum à gentibus contaminaretur; in modum Caſtri altis foſsis, firmis & ex-
Io 14. ant. 8. & 7. bel. 4. 9. celſis muris ac fortiſsimis pulcherrimiſque portis & turribus per circuitum muniuit. in quo à centum & viginti millibus gentium diu obſeſ-
Strab. Geo grap. li. 16. 1 Mach. 6. ſus expugnari non potuit. Centeſimo autem ferè poſt anno, cùm id inclytus Romanorum dux Pompeius Magnus oppugnans, magna vi
Io. 14. ant. 8. & 1. bell. 5. expugnaſſet, in ipſa irruptione duodecim Iudæorum millia in eo interfecti ſunt: ipſe verò Pōpeius vnà cum ſuis comitibus vſq; ad ſancta ſanctorum ingreſſus, menſam, candelabrum, aliaque cuncta ex auro ibi fulgentia, & in ſacræ pecuniæ theſauris duo talentorum milia inſpiciens, nihil eorum ethnicus ille princeps præ pietate attigit: ſed ſequenti poſt excidium die æditiuis templum purgare, & legitima ac ſo-
Ioſ. 15. ant. 14. lennia ſacrificia celebrare mandauit. Hoc ipſum templum poſtea relapſum Herodes Aſcalonita Iudæorum Rex annis nouem cum dimidio, ſumptuoſis ædificijs reparauit & exornauit.
Agga. 2. Hier. to. 3. Epiſt. 26. ad Fabiol. Et iuxta Aggæi quidem prophetæ vaticinium (vt & eccleſia præfertur Synagogæ, & auro legis ſanguis Euangelij pretioſior eſt) maior fuit gloria templi huius ſecundi, quàm fuerat primi: eò quòd Chriſtus ſua præſentia, do-
Luca 2. Matth. 4. ctrina, & miraculis hoc glorificauit. In eo namque puer à parentibus oblatus eſt. Inibi in medio

2011 Ministerio de Cultura

dio doctorum ſedit. In eius pinnaculo à Diabolo eſt tentatus. in eo ſæpè concionatus, atq; à Iudæis eſt vexatus. Quæ quidem omnia, vt multũ ad templi gloriam faciunt, ita nihil ei contulerunt, quin idipſum templũ, anno à fundatione ſua ſub Zorobabel, 586. per Titi Cæſaris milites poſt dubiũ cruentumq́; conflictum maxima fortitudine ac violentia eſt expugnatum, ac circum altare holocauſti tanta Iudæorum cædes facta eſt, vt per gradus templi, torrentis inſtar, interfectorum ſanguis proflueret. ipſumq́; templum in primo prælij furore per militem quendam, Diuino quodam motum impetu, non expectato cuiuſquam edicto, ſed inuito Cæſare, face eſt incenſum: illoq́ue incendio, opus omnium quæ viſa aut audita ſunt maximè admirabile, totiuſq́ue Orbis ornamentum, decimo menſis Auguſti die concrematum eſt: eodem videlicet menſe & die, quo primùm à Babylonijs templum fuerat combuſtum. Cumq́ue vorax flamma vndique ſtrideret, Cæſar cum ſuis ducibus intrò ingreſſus, & ſanctum templi, & quæcunque illic erant aſpexit: ea quidem fama quæ apud alienigenas erat meliora, iactatione verò & opinione domeſtica non minora. quod eodem iubente poſtea eſt dirutum, & omninò ſolo æquatum. Verùm enimuerò poſt annos ſexaginta quinque Iudæis denuò rebellantibus, & eodem hoc loco templum reſtituere volentibus, Aelius Adrianus Imperator quinquaginta & octo eorum myriades, hoc eſt, quinquies centena & octoginta milia vno

Ioan. 7. 8. 10. &c.

Io. 7. bel. 9. 10. 18.

Eu. in chr. & 4. hiſt. eccleſ. 6. Niceph. 3. hiſt. eccleſ. 24. Dion. Oro. l. 7. cap. 13.

2011 Ministerio de Cultura

vno die interfecit, & reſidua Hieroſolymorum ædificia prorſus deſtruxit, atque montem Moria, in quo templum ædificatũ fuerat, multum complanauit, & in planiciem redegit, eiuſque rudera & terras in vallem Ioſaphat ac torrentem Cedron proiecit, ne vrbs montis & templi præſidio confiſa, Romanis ampliùs rebellis eſſet. quin & in Iudæa arces quinquaginta diruit, & vicos nõgentos octoginta ferro & igni vaſtauit. Sed Imp. Iulianus Apoſtata poſt annos ducentos viginti ſeptẽ, vt Chriſti oraculũ quo de tẽplo prædixerat nõ manſurũ lapidem ſuper lapidẽ, falſum eſſe oſtẽderet, data Iudęis ex publico ærario pecunia, mandauit eis tẽplum de integro reſtaurare, ibiq; iuxta Moyſi legẽ ſacrificare. Læti ob hoc Iudæi ex omnibus Mundi prouincijs Hieroſolymam confluxerunt, ac Chriſtianis atrocia comminantes, peritos architectos, lapides, ligna, calcem, gypſum, cementum, omnemq; materiam, & inſtrumenta ad ædificium neceſſaria cõparârunt, argenteos quoq; fieri curarũt ligones, palas & ſportas; locumq; ipſum ſplẽdidè purgarũt, tanta alacritate, vt eorũ mulieres etiã monilia ſua omnia in ſtructurã eam impenderint, ac rudera è loco gremijs ſuis exportarint. Cumque apertis & purgatis iam fundamentis, poſtero die ædificationẽ inchoaturi eſſent, nocte ea vehemens procelloſę tempeſtatis ventus calcem, gypſum, ac materiam totam longè lateq; diſperſit. Inſuper terræ motus ingens vniuerſa veterum templi fundamẽtorum ſaxa excuſſit ac diſſipauit, ædes omnes templo vicinas diſturbauit, permultoſque Iudæos oppreſ-

Marc.13. Ruffin. in Euſeb. hiſt. eccle. li. 10. c. 37. 38. 39. Soc. 3. hiſt. eccleſ. 17. Theodore. 3. hiſt. eccl. 17. Sozom. 5. hiſt. eccleſ. 21. Nicep. 10. hiſt. eccleſ. 32. 33.

2011 Ministerio de Cultura

preſsit. Cùm autem qui ſupererant manè iterũ ædificare aggrederentur, ignis cælo demiſſus, itemque flamma è templi fundamentis erumpens, plures quàm anteà Iudæos vel operi instantes, vel qui ſpectatum eò venerant, conſumpſit: atque malleos, ſecures, ſerras, ligones, denique omnia opificum inſtrumenta per totum illum diem incẽdio in cineres redegit, Iudæis adhuc pertinacibus, proxima nocte fulgens Crucis ſignum in cælo apparuit, omniumque Iudęorum veſtes cælitus Crucis figuris ſignatæ, & (tanquam cælum ſtellis) impletæ ſunt: quas cùm illuceſcente die eluere delereque conarentur, id nullo modo poterant. Sicque deterriti & confuſi inaniter cœpta ſimul & locum reliquerunt. Eorumq; impio conatu Diuinum oraculum non modò factum irritum, ſed vel maximè impletum atque confirmatum fuit.

Et Iudæis quidem hac ratione ab incepto opere repulſis, Chriſtiani nihilominùs eodem in loco ædificare non timuerunt. Opere enim rotundo & Græco labore ex magnis, ſectis, & politis lapidibus, præcellẽti forma amplum & præaltum, plumboque tectum ibi templum erexerunt, quod per aliquot ſæcula Patriarchali cathedra decoratum, ac vero puroque Dei cultu celebre: tandem à Saracenis inuaſum, ac ſpurco Mahumeti cultu annis quadringentis ſexaginta tribus contaminatum fuit. Porrò anno Chriſti milleſimo nonageſimo nono idem hoc templum, muro licet, & turribus, & portis validioribus apprimè communitum à Chriſtianis, duce Godefrido de Bullion, forti ani-

VVilh. Ty. lib. 8. hiſt. bel. ſacri c. 20. & li. 9. cap. 9. Broc. iti. 6.

2011 Ministerio de Cultura

Breid.14. mo violenter expugnatum eſt: factaque intra *Iul.* templi ambitum decem milium Saracenorum *Sal.tom.8.* ſtrage, cuncta eius ſuperficies occiſorum cruo- *cap.4.8.* re redundauit. Quo in loco Godefridus egre- *Paſc.d.* gium mox Canonicorum collegium inſtituit, *192.* eiſq́; ampla ſacerdotia, quæ Præbendas vocant: ſimulque & honeſta circa templum domicilia aſsignauit, qui diurnis & nocturnis officijs ac ſacrificijs Eccleſiaſtico more annis octoginta octo ibi Deo miniſtrauerunt. Quibus tranſactis; ob pernicioſam Chriſtianorum Principum, proh dolor, diſcordiam, à Saracenis id rurſum occupatum eſt. qui in eius ſummitate, pro ſuo more, dimidiæ lunæ formam poſuerunt, atque in atriorum loco ficus & oliuas plantauerunt. Idem à Turcis nunc poſſeſſum, deteſtabili Mahumeti cultu polluitur. à cuius ingreſſu Chriſtiani capitali Turcarum decreto arcentur. Nam ſi Chriſtianorum quiſpiam id intraſſe fuerit deprehenſus, ſtatim aut Chriſti fidem ſolenniter cogitur abnegare, aut publicè ſecuri caput ſubmittere.

PRIMA PARS
TEMPLI.

76.

SANCTVM SANCTORVM, quod ob inſignem loci *Exod.26.* ſanctitatem, etiam Sancta ſan- *Leuit.16.* ctorum, item & Oraculum, & *23.* Domus interior vocatur. inti- *Nu.19.29.* mum erat templi penetrale & Ady-

2011 Ministerio de Cultura

Adytum; longum cubitos viginti, latum toti- *3.Reg.6.*
dem, altum verò cubitos centum & viginti. Cu- *2.Paral.3.*
ius pauimentum primò marmore ſtratum, ac *4.5.*
deſuper tabulis abiegnis veſtitum erat, quæ la- *Hebr.9.13.*
minis aureis tegebantur. Parietes autem de po- *Ioſ.6.bel.6*
litis facti lapidibus, & intrinſecus cedrinis veſti-
ti tabulis, laminis quoque deſuper operti aureis,
(quæ clauis aureis erant affixæ) Diuino prorſus
opere ſplendebant. in quibus ſculpti Cheru- *Hier.to.3.*
bim, gemmæ, palmę, flores, ac cælaturæ picturę- *epi.26.ad*
que varię, cęli pulchritudinem repræſentabant. *Fabiolam*
Quin & tectum laminis aureis coopertum, in *de veſt.ſa-*
ſummo, ne ab inſidentibus auibus pollueretur, *cer.Liran.*
aureis verubus horrebat acutiſsimis. Sacroſan- *in 3.Hebr.*
ctum hoc Sanctum ſanctorum, propter Diui- *9.*
nam loci Maieſtatem, ſemel in anno ſolus intro
ibat ſummus Pontifex, idque in feſto expiatio-
nis. quo die Iudæi omnes ieiunare ſeque affligere
re debebant. Tum autem maximus ille Dei ſa- *Ioſ.17.ant.*
cerdos, Chriſti perſonam ſingulari ritu præfi- *8.*
gurans, pro ſuis totiuſque populi peccatis ſan-
guinem vituli extra caſtra combuſti offere-
bat. Qui ſi vel ſomnio pollutus eſſet,
introibat ſubſtitutus ab
eo vicarius.

PAR-

2011 Ministerio de Cultura

PARTES SANCTI SANCTORVM.

77.

Exod.25. ARca Foederis, quę Dei mã-
37.40. dato de lignis ſethim imputribi-
Num.17. libus in deſerto à Moyſe facta,
Deut.31. & puri auri laminis intus & fo-
Hebr.9. ris cõtecta, in ſancti ſanctorum
Ioſeph.3. medio ſicut Sol, auri ſplendore
ant.8. coruſca, fulgebat. Cuius ſupereminens pulchri-
Liran.in tudo eſt admiranda, potius, quàm verbis expli-
Exod.25. canda. In hac arca ſumma cũ Religione ſeruabã-
& 26. tur duæ tabulæ lapideæ, continentes decem
præcepta Dei digito inſcripta; item vrna aurea
habens manna; & virga Aaron quæ floruerat, &
2.Mach.5. liber Deuteronomij. Manſit arca in hoc loco
& 2. annis circiter quadringentis triginta: Tempo-
re autem captiuitatis Babylonicæ Ieremias pro-
pheta eam Dei iuſſu vnà cum Altari incenſi &
Igne perpetuo, in Nebo montis ſpelunca omni-
bus ignota abſcondiſſe in Machabæorum libris
ſcribitur. Hebręi verò per Nabuchodonoſor in
2.Par.36. Babylonem tranſlatam eſſe cenſent. Quã qui-
Daniel.1. dam nunquam reuerſam, ſed poſt reditum à ca-
1.Eſd.1. ptiuitate aliam in eius locum à Iudæis factam
3.Eſd.1. eſſe; quidam verò cum alijs quinque milibus &
Hier.in quadringentis illis aureis & argenteis tẽpli Hie-
Ioel.cap.3. roſolymitani vaſis à Nabuchodonoſor in tem-
Ioſ.10.ant. plo Bel Dei ſui poſitam, ac Diuinitus (vt olim
13. in Philiſtæa) præſeruatam, poſt ſeptuaginta ca-
ptiui-

2011 Ministerio de Cultura

ptiuitatis annos vnà cum eiſdem à Cyro Iudæis reuerſuris reſtitutam eſſe exiſtimãt. Porrò poſt excidium Ieruſalem, Titus & Veſpaſianus Arcam fœderis,& duas tabulas legis,cũ virga Moyſi, & virga Aaron; item Menſam auream, & panes aliquot propoſitionis, Candelabrum quoque aureum, ac quatuor columnas, è Hieroſolymorum templo Romam traducta, in celeberrimo,quem inſigni põpa de Iudæis egerunt, triumpho, tota vrbe ſpectante, inter alia ſpolia à Iudæis portare fecerunt: Simone Gioræ ſeditioſorum duce,ac ſeptingentis Iudæis (qui ex omni captiuorum numero ſelecti, iuuenili corporis proceritate ac decôre præſtabant) captiuis, ſeminudis, manibuſque vinctis triumphatorem & ſpolia præcedentibus. Cuius triumphi vſque hodie perenne Romæ via ſacra, iuxta Pacis templum, extat monumentum in triumphali arcu, qui eſt ſupra eccleſiam S. Mariæ nouæ. cuius fronti hęc inſcripta ſunt verba: SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS DIVO TITO DIVI VESPASIANI F. VESPASIANO AVGVSTO. *& ob victoriam & perpetuum.......* reliqua ob vetuſtatem non poſſunt legi. In quo etiam arcu ex vno quidem latere ipſum Titum triumphantem, in curru qui duobus equis, totidemque monocerotibus ſiue vnicornibus ducitur, conſpicere licet. Ex altero verò latere Arcam fœderis videre eſt, & Candelabrum illud ditiſsimum ſeptem ramorum,& vaſa templi, tanquam ante currum Titi portarentur, inſculpta. Triumpho hoc peracto, Veſpaſianus vniuerſa templi Hieroſolymitani vaſa dona-

Ioſ.7.bell. 24. Sueton.in vita Veſpa. Hier. in Ioel. cap. 3. Rodolphus Langius de vrbis Hieroſolymæ templiq́; origine & excidio li. 2. cap. 15.

2011 Ministerio de Cultura

ſa donaria, Romæ in Pacis templo, magnificè ſplendideque à ſe ædificato, repoſuit: legem verò Iudæorum, & penetralium vela purpurea, in Palatio condita ſeruari præcepit. Quæ quidem omnia, Arca videlicet, auro tamen nudata, tabulæ legis, virgæ Moyſi & Aaronis, panes quoque propoſitionis, ac quatuor columnæ, Romæ in eccleſia S. Ioannis Lateranenſis adhuc ſeruantur.

78.

Exod 25. 37. 2. Reg. 6. 2. Paral. 3. Hebr. 9. Io. 8. ant. 3.

DVO CHERVBIM gloriæ, qui, vt ex Hebraico Paralippomenon textu liquet, inſtar impuberum puerorum de lignis oliuarum facti, decem cubitos alti, tectique laminis aureis, Angelico relucentes ſplendore ſtabant ab vtraque parte arcæ. atque expanſis alis, vnis tegebant propitiatorium, alijs verò vtrinque tangebant parietem. quorum facies ad domum exteriorem directæ erant; & verſis vultibus ſe mutuò, ipſumq́; propiciatorium reſpiciebant.

79.

Exod. 25. 37. Io. 3. ant. 8.

PROPITIATORIVM aureum, aliâs etiam Oraculum dictum. quod ſuper arcam intra alas duorum Cherubim ſupra Solis fulgorem auro mundiſsimo ſplendens, Diuinamque repræſentans Maieſtatem, quaſi Sedes Dei loquentis erat. vnde oracula & reſponſa dabat.

SECVN-

2011 Ministerio de Cultura

SECVNDA PARS TEMPLI.

80.

SANCTVM, quod ob loci dignitatem etiam Sancta, & Sanctuarium; item Domus exterior, & Atrium ſacerdotum nominatur, altera templi pars eſt, longa cubitis quadraginta, lata viginti, alta verò cubitis centum & viginti. quæ quidem altitudo duodecim gradibus aſcendebatur. Huius fores aureæ erant. Pauimentum tabulis abiegnis ſtratum, aureis laminis tegebatur. Parietes eius de lapidibus politis facti, intuſque tabulis cedrinis veſtiti, aureis deſuper laminis cooperiebantur: in quibus ſculpti Cherubim, gemmæ, palmæ, flores, ac cælaturæ, picturæque diuerſæ, mira delectatione ſpectatores afficiebant. Supernè verò pulchro opertum tecto, igneo ſplendore micabat. Ab huius introitu profani lege arcebantur: ſolique Sacerdotes, à Rege Dauide ad triginta octo milia recenſiti, & in viginti quatuor ordines ſorte diſtincti, illud quotidie intrabant. Qui omnes carentes vitio iuxta Dauidis ſtatutum hebdomadatim per vices à Sabbato vſque ad Sabbatum, ab vxoribus, vino, ſiceraque ſeſe abſtinentes, ac ſobrij; feminalibusq; lineis pudenda operti; atq; extrinſecus linea tunica, quæ baltheo præcingebatur, amicti, & byſſinã in capite mitrã geſtantes, miro ordine, ac ma-

Exod.26. 29. Leuit.10. 3.Reg.6. 1.Para.23. 24. 2.Paral.3. Ezec.44. Luca 1. Hebr.9. Io.8. ant.3 & 15.ant. 14. et 6.be. 6.& 7.bel. 10. et lib.2. contra Apion.

2011 Ministerio de Cultura

xima cum reuerentia Dei cultum, ſacrificia, & preces,peragebant.

81.

Exod.30. 37. Leuit.2. 1.Mach.4. Luca 1.

ALTARE THYMIAMATIS ſiue incenſi AVREVM, quod Dei iuſſu contra Velum ante Sanctum ſanctorum pendens, collocatum erat. In quo Sacerdotes quotidie mane & veſperi thymiama,thus,aromata,& ſimilia,in odorem ſuauiſsimum Deo adolebant. Ad huius altaris dexteram ſtans quondam Gabriel angelus, Zachariæ ſacerdoti thymiama adolenti Ioannis Baptiſtæ conceptionem annunciauit.

82.

Exod.25. 26.27.37. Leuit.24. Ioſ.3.ant. 10.

CANDELABRVM AVREVM, quod cum ſeptem ramis, totidemque lucernis in meridiano templi latere poſitum erat: quæ ex oleo puriſsimo interdiu noctuque iugiter ardebant,lucebant, ac totum Sanctum illuminabant.

83.

Ezec.47. Ioel.3. Ariſtæas li. de 72.interpret. Corn.Tacit.lib.21. Paſch.die 192.

FONS aquæ perennis, qui in dextro templi latere ſcaturiebat. Cuius aquam Salomon in mare æneum & in Concham æream deriuauit: quæ deinde per ſubterraneos educta canales, quarto ab vrbe ſtadio ad orientem erumpens, in torrentem Cedron fluebat.

MEN-

2011 Ministerio de Cultura

84.

MENSA AVREA, quæ in aquilonari latere templi ſtabat. In qua erant duodecim panes propoſitionis ex ſimila tritici puriſſima cocti. Qui, veteribus in ſacerdotum cedentibus vſum, per ſingula ſabbata noui imponebantur. ſuper quos ponebantur duæ phialæ aureæ, thure plenæ.

Exod. 25. 26 37. Leuit. 24. 1. Reg. 21. Marc. 2. Io. 3. ant. 9.

85.

PONTIFEX, eiuſque imago, ac ſacer veſtitus, quem Diuinam ac prorſus cæleſtem præ ſeſe tuliſſe magnificentiam, ſingulæ eius partes nobis demonſtrant. Nam ſacrificaturus, aut Sancta ſanctorum ingreſſurus, femoralibus, quibus verenda tegebantur, lineis; & ſubucula, hoc eſt, interiori quadam linea tunica, quæ ad pedes vſque demiſſa erat, induebatur. Extrinſecus verò Tunicam habebat Hyacinthinam cum manicis, eamque talarem: à cuius inferiori fimbria ſeptuaginta duo tintinnabula aurea, & alterna ſerie totidem mala punica, quæ vulgò granata vocantur, pendebant. Stringebatur autem tunica Baltheo, ſiue Zona, vel cingulo, lato digitos quatuor, texto ex auro: cui ex quatuor coloribus, hyacintho ſcilicet, purpura, vermiculo, byſſoque, diuerſi flores ac gemmæ intextæ erant. Supra hæc habebat Ephod, id eſt, Super humerale, pallium ſcilicet pulcherrimum, ex auro, hyacintho, purpura, cocco, & byſſo, polymita arte cõtextum, mira colorum & florum varietate ac fulgore præſtringens oculos.

Exod. 28. & 39. Leuit. 8. 16. Ioſ. 3. ant. 11. et 6. bel. 6. Hier. to. 3. epi. 26. ad Fabiolam de veſt. ſacerdot. Liran. in Exod. 28.

2011 Ministerio de Cultura

culos. In cuius vtroque humero erant ſinguli Lapides Onychini auro incluſi, quos Ioſephus ſardoniches vocat: quorum ſingulis inſculpta erant ſena nomina filiorum Iſrael.

His accedebat Rationale iudicij, quod ſuper pectus ſuum portabat, in quo erat doctrina & veritas. Erat verò illud quadratum quiddam, magnitudinis palmi, ex auro, hyacintho, purpura, cocco, byſſoque textum, cui intexti duodecim lapides pretioſi & diuerſi, ordine natiuitatis inſculpta habebant nomina duodecim filiorum Iſrael. Quin etiam ad hoc genus pertinet Tiara ſiue Cidaris, quam ſuper caput Pontifex geſtabat: quæ ex byſſo facta, & hyacinthis coronata, mitræ formam exprimebat. Cuius fronti Lamina aurea, forma ſemiorbis præfixa, nomen ineffabile Dei tetragrammaton his quatuor Hebraicis literis יהוה inſculptum cum ingenti fulgore exhibens Diuinę Maieſtatis celſitudinem figurabat. Ad hunc ornatum Pontificium etiam referẽdum puto, quòd dextra manu Thuribulum tenens aureum, fragrátiſsimo thuris odore Deum colebat. Quæ vt omnia myſterijs erant plena, ita quædam diuina virtute excellebant. Lapis enim ille quem Pontifex in dextro humero ferebat, quoties Deum ſacrificijs placaſſet, tantum emittebat ſplendorem, vt eam procul intuentibus conſpiceretur. Et quod non minori admiratione dignum videtur, duodecim lapides, qui Rationali intexti erant, pugnaturis victoriam prænunciare ſolebant. Nam priuſquam exercitus ſe moueret, tantus ex eis emicabat fulgor, vt toti populo

2011 Ministerio de Cultura

pulo adeſſe Deum, opemque & auxilium ſuum inuocantibus eſſe allaturum innoteſceret. Cæterùm tàm Rationale, quàm onyx, Deo propter regum ſuorum præuaricationem irato, deſierunt fulgorem emittere annis centum & quinque antè Chriſti natiuitatem.

86.

Exod.26.
36.

VELVM, de hyacintho, purpura, cocco; & 2.Paral 3.
byſſo, pulchra varietate contextum, ac Io 3 ant.7.
intextis ei Cherubim, & omnis generis floribus & 6.bel.6.
ornatum, quod ad parietem ante Sanctum ſan- Matth.27.
ctorum pendebat, atque in Chriſti morte à ſum Marc.15.
mo vſque ad imum ſciſſum eſt medium. Luc.23.

TERTIA PARS TEMPLI.

87.

ATRIVM IVDAEORVM, quod 3.Reg.6.
& Atrium ſeu Veſtibulum inte- 2.Par.4.6.
rius; item Baſilica, & Sanctum ſecu Ezech.40.
lare, atque Porticus Salomonis vo- & cæt.
catur, tertia templi pars eſt: quæ Hebr.9.
quatuordecim gradibus aſcendebatur. Cuius Io.8.ant.3
pauimentum vario marmore teſſellatum, in & 15.ant.
medio ſub dio patebat. & per circuitum muro 14.& 6.
ex tribus ordinibus lapidum diuerſorum colo- bell.& 7.
rum facto, cingebatur. Cui annexæ erant Por- bel.4.16.
ticus magnæ, latæ, & ſupra ſeptuaginta cubi- & l.2.cōt.
tos altæ, quas marmoreæ de ſingulis ſaxis vi- Apionem.
gintiquinque cubitorum altitudinis columnæ

2011 Ministerio de Cultura

ſuſtentabant, & laquearia cedro expolita tegebant. Eiuſque parietes intrinſecùs auro obducti clariſsimè vndique ſplendebant. Habebatque tres portas excelſas, quarum prima reſpiciebat orientem, altera meridiem, tertia verò aquilonem; quæ ſingulæ binis foribus argenteis, altis triginta, & latis quindecim cubitos, claudebantur. occidua verò pars nullam portam habebat, ſed perpetuo muro cingebatur. Iudæorum autem atrium ex eo locus iſte dictus eſt, quòd huc intrabant ſoli Iudæi puri exiſtentes ac caſti, & mulieres mundæ (quibus proprius locus deſtinatus, ac muro diſcretus, quindecim gradibus aſcendebatur. quos B. Maria, cùm à parentibus trima præſentaretur in templo, ſo-
Lucæ 1. la aſcendiſſe creditur) ibique orabant, & verba
Ioan. 10. legis audiebant. Quo in loco Chriſtus ſæpe po-
Act. 3. 4. 5. pulum docuit: & Iudæi ipſum lapidare volue-
Ioſ. 15. ant. runt: & Petrus, ſanato claudo, ad populum ver-
14. & 2. ba fecit: ac quinque milia virorum conuertit.
bel. 16. et 6. Ante hoc atrium cancello ſeptum, poſita erat
bel. 6. & 7. tabula, literis Græcis & Latinis hanc legem in-
bel. 4. ciſam continens: *Omnis alienigena tranſiens in locum ſanctum, moriatur.* Eos verò qui tranſiſſent, quamuis Romanus quis eſſet, Iudęis etiam Romani necare permiſerant.

PARTES ATRII IVDAEORVM.

88.

Exod. 27. ALTARE HOLOCAVSTI AENEVM,
38. quod in atrij medio ſub dio erat. In quo
1. Paral. 4. Ignis ille perpetuus, olim à Domino, cùm Aaron

2011 Ministerio de Cultura

ron in deſerto prima vice ſacrificaret, cælitùs in *Leuit.9.6.*
altare demiſſus, per ſacerdotes quotidie ligno- *Leuit.1.*
rum appoſitione nutriebatur. In quo etiam in-
dies manè ac veſpere ſacerdotes varia animalia
maſcula, munda, & immaculata, oues ſcilicet,
boues, capros, turtures, columbas, & ſimilia, hoc
ſacro ac perpetuo igne, addita ei lignorum
ſtrue, in holocauſtum & odorem ſuauitatis Do
mino tota comburebant. Sub tempus verò cap- *2.Mach.1.*
tiuitatis Babylonicę Ignis iſte perpetuus à ſacer-
dotibus in puteum ſiccum abſconditus, & poſt
ſeptuaginta captiuitatis annos à Neemia ſacer-
dote quæſitus, non ignis inuentus eſt, ſed aqua
craſſa: quę orante Neemia rurſum Diuinitùs eſt
accenſa.

89.

BOOZ & IACHIN, duæ columnæ æreæ *3.Reg.7.*
miræ pulchritudinis, altę triginta quinque *2.Paral.3.*
cubitos, quarum circumferentia duodecim cu- *Ioſeph.8.*
bitos complectebatur. quas Salomon artificiosè *ant.3.*
fudit, & ſtatuit in porticu templi, vnam qui-
dem à dextris, quam nominauit Iachin; alteram
verò à ſiniſtris, quam vocauit Booz. earumque
capitellis, in retis modum factis, ducenta ma-
la granata inſculpſit, & ſuper earum
capita opus in modum
lilij poſuit.

2011 Ministerio de Cultura

90.

2.Reg.7. 2.Par 4. Io.8.ant.3. CONCHA AERE A, aliâs Luter dicta, vas erat magnæ capacitatis, aqua plenum, ad ſiniſtrum latus templi, idq́ue ſeptentrionale à Salomone collocatum: cui Cherubim, leones, boues, palmæ inſculpta erant. In quo ſacerdotes lauabant animalia in holocauſto cremanda, quæ tamen prius per Nathinæos in Piſcina probatica lota erant.

91.

1.Par.26. DOMVS CONCILII, ad meridiem templi ſita: vbi erat concilium ſeniorum.

92.

1.Par.9.2.3. Ierem.35. Ezec.42.44. 1.Mach.4. Io.5.bel.9. & 6.bel.6. EXEDRAE, quæ alias Gazophylacia & Paſtophoria vocantur, domus erant laterales, inſtar turrium longæ, latæ, & celſæ. In quibus ſacerdotes ſanctuarium ingreſſuri, profana ſua veſtimenta lanea exuebant: eaſdemq́ue ſacris peractis reponebant. In quibus etiam hoſtiarum pacificarum partes comedebantur.

93.

Exod.30.38. 3 Reg.7. 3.Paral.4. Ioſ 3.ant. 7.& 8.ant. 3. MARE AENEVM, antea Labium ſeu Labrum dictum, continens aquæ vim maximam. quod Salomon fecit, atque ad dextrum templi latus, idemq́ue auſtrale, cõtra orientem, ſuper duodecim boues æreos poſuit. In quo ſacerdotes ad altaris miniſteriũ templum ingredientes, manus & pedes lauabant.

POR-

2011 Ministerio de Cultura

94.

PORTA NOVA, quę in atrio templi verſus meridiem erat. vbi Ieremias prædicans templum vrbemq́ue deſtructum iri, captus eſt. & Baruch coram populo prophetias Ieremiæ legit. *Ierem. 26. 36.*

95.

PORTA SACRA, aliâs & Porta ærea dicta, quæ in interiori parte templi poſita, ad Solis exortum reſpiciebat. Ante quam Eſdras populo legem Dei legit, & multo poſt tempore Primates Iudęorum ſeditioſos ad pacem hortati ſunt. *3. Eſdr. 9. 10. 2. bel. 7.*

96.

PORTICVS TEMPLI, à Salomone ante Sanctuarium conſtituta, quæ longa erat cubitos viginti, lata verò decem. *3. Reg. 6. 2. Paral. 3.*

97.

SEDES REGIS excelſa, quam Salomon præparauit Regibus in Baſilica. *Hier. in 2. Paral. 23.*

98.

SVGGESTA CANTORVM. vbi Diuinæ laudes voce, inſtrumentiſq́ue varijs canebantur. *Ezech. 40.*

99.

HIC eſt locus inter templum & altare, in quo lapidatus eſt Zacharias. *2. Par. 24. Matth. 23.*

2011 Ministerio de Cultura

100.

Ioan.10. Hic Iudæi voluerunt lapidare Chriſtum.

QVARTA PARS TEMPLI.

101.

ATRIVM GENTIVM, quod & Atrium ſiue Veſtibulum exterius appellatur, quarta templi pars eſt, quæ multis etiam gradibus aſ-
Ezech.40. cendebatur. Cuius interius ſub dio patens ſpa-
Io.15.ant. cium, omnium generum lapidibus ſtratum,
14.et 6.be. verſus quatuor Mundi partes, quatuor portas
6.& 7.bel. habebat magnificas: quæ foribus æreis claude-
10. et lib.2. bantur. Circumquaque autem continua Porti-
contra A- cus erat, triginta cubitos lata, quæ intrinſecus ex
pionem. celſis vndique marmoreis ſuffulciebatur co-
lumnis, ac deſuper laquearibus cedrinis tegebatur. Cuius omnis gyrus quatuor continebat ſtadia: cum Antonia verò, menſura ſex ſtadiorum
3.Reg.8. concludebatur. Hoc atrium ingredi poterant
Marc.11. omnes Iudæi, etiam immundi, inſuper & alieni-
Ioã 2.8.12 genæ gentes: vnde & gentium atrium vocatum
Actor 8. eſt. Hinc Chriſtus vendentes & ementes flagel-
Ioſe.lib.2. lo bis eiecit: nec ſinebat vt quiſpiam illac vel
contra A- vas transferret. Hic adulteram abſoluit. Hic ſæ-
pionem. pe docuit. Hic etiam Iudæi eum lapidare voluerunt. Hic denique coram Gentilibus cæleſti voce clarificatus eſt.

2011 Ministerio de Cultura

PARTES ATRII GENTIVM.

102.

AQVILA AVREA magni pon- *Ioſ.17.ant.*
deris, ab Herode maiori ſupra ma- *8.& 12.*
ximam templi portam poſita; & *Item 1.bel.*
tandem à Iudæis detracta, ſecuri- *21.& 2.*
buſque conciſa: vnde magna & cæ- *bell.1.*
des, & ſeditio orta eſt.

103.

GAZOPHILACIVM, Hebraicè Corban *Marc.7.*
ſiue Corbona dictum, Arca & Aerarium *Matth.27.*
erat, in quo ad ſacrificiorum neceſſaria, ad pau-
perum alimoniam, & ad templi fabricam offe-
rebatur, & oblata ſeruabatur pecunia. ex qua et- *4.Reg.12.*
iam Ioas Rex, ſicut in Regum libris legimus, *2.Par.24.*
ſarta tecta templi inſtaurari curauit. Hoc æra- *2.Mach.3.*
rium cùm Heliodorus à Syriæ rege miſſus ſpo- *Ioſ.18.ant.*
liare tentaret, cælitus ab Angelis flagellatus eſt. *5.& 2.bel.*
Atque Pilatus cùm ſacrum hunc theſaurum, *8.*
ſimili pene temeritate, ad aquarum inductio- *Ioſ.17.bell.*
nem expendere vellet, populari tumultu im- *11.*
peditus fuit: quem tamen Romani tandem in *2.Mac.4.*
vrbis expugnatione diripuerunt. Iuxta hunc *Ioan.8.*
locum Lyſimachum occiſum legimus. Hic et- *Marc.12.*
iam Chriſtus ſe lucem Mundi, & principium; *Lucæ 21.*
ſeque à Iudæis in cruce exaltandum eſſe do- *Ioſ.18.ant.*
cuit. Hic ſedens viduam pauperculam duo æra *13.& 19.*
minuta offerentem, plus omnibus diuitibus *ant.5.*

2011 Ministerio de Cultura

dediſſe pronunciauit. Supra hoc porrò Gazophylacium Agrippa rex in monumentum aduerſæ fortunæ in proſperam mutatæ, Catenam illam auream ſuſpendit, quam à Caio Imperatore dono acceperat. pondere illi ferreæ parem, quæ Tiberij Imperatoris iuſſu Regias manus vinxerat.

104.

4.Reg.16. HOROLOGIVM Achaz Regis, quod
20. fecit ex altari holocauſti æneo. in quo, E-
Iſaia 38. zechia rege ægrotante, in ſignum recipiendę ſa-
nitatis, Solis vmbra Diuino miraculo per de-
cem lineas retrorſum reuerſa eſt.

105.

1 Par.26. PORTA AQVILONARIS. cuius in
Paralippomenon libris, & alibi in Scriptura
& Ioſepho aliquoties fit mentio.

106.

1.Par.26. PORTA AVSTRALIS. de qua etiam Scrip-
tura & Ioſephus paſsim mẽtionem faciunt.

107.

1.Par 26. PORTA OCCIDENTALIS. quæ &
2.Par.23. Porta fundamenti in Paralippomenon vo-
lumine appellatur.

108.

1.Par.9.
26. PORTA ORIENTALIS, quę & Porta Sur,
Neem.3. aliâs Seir; item Porta Regis, & Porta ſpecio-
4.Reg.11. ſa dicebatur, quod omnium portarũ eſſet maxi-
15. ma, altiſsima, & pulcherrima: per quam etiam
prin-

2011 Ministerio de Cultura

principalis in templum erat introitus. Hanc col lapſam Ioatham rex inſtaurauit, & iuxta hanc D. Petrus quadragenarium ab vtero matris ſuæ claudum, ſtipem mendicantem, dicto ſanauit. *2. Par. 27.* *Actor. 3.*

109.

TVRRES BVCCINATORVM, quæ in occiduis templi angulis in ſublime erectæ erant. In quarum verticibus ſacerdotes populum, quòd campanorum vſu carerent, duabus argenteis tubis ad templum conuocabant: dies feſtos, ſabbatha, calendas, ieiunia, atque epulas; denique vel ferias, vel vt opus faceret, populo denunciabant. *Num. 10.* *Io. 5. bel. 9.*

110.

HIc Chriſtus terræ digito inſcribens, adulteræ accuſatores pudefecit, accuſatam verò adulteram abſoluit. *Ioan. 8.*

111.

HIc Chriſtus Diuinitatis ſuæ (vt ait Hieronymus noſter) fulgore ex eius oculis & facie radiante, facto de funiculis flagello, ementes & vendentes vnà cum ipſorum mercibus ſemel iterumque templo eiecit. *Ioan. 2.* *Matth. 21.* *Hier. ibid.*

Huc vſque de Templo & partibus eius, nunc autem reliqua Filiæ Sion loca proſequemur.

THE-

2011 Ministerio de Cultura

112.

Ioſ.15.ant. 19.& 20. ant.15. THEATRVM, quod in hemicycli ſpeciem ab Herode Aſcalonita Iudęorum Rege iuxta Palatium Machabæorum magno ſumptu exſtructum erat: inſculptis ei per circuitum titulis, trophęis, & victorijs Auguſti Cęſaris, auro argentoque collucentibus. vbi digniores quidem in gradibus, per circuitum factis, ſedentes: reliqui verò in ea ſtantes; hiſtriones, mimos, muſicos, & thymelicos in ſcena comœdias, tragœdias, alioſque ludos agentes, ſpectabant.

113.

3.Reg.10. 2.Paral.9. Ioſeph.8. ant.5. THRONVS SALOMONIS. Solium erat prægrande, eburneum, fuluo veſtitum auro, quod tribunalis inſtar in ſummitate cælatum & rotundum, ſex gradibus, in quorum extremitatibus duodecim leones impoſiti erant, aſcendebatur. In quo ſedebat Rex Salomon cùm populi lites ac controuerſias decernebat, *Liran.in 3. Reg.7.* capitalia iudicia & ſententias proferebat, ac leges iuraque dabat: tum etiam quando magnificentiſsimè ſuam gloriam, delitias, & diuitias oſtendebat, ac fidelibus miniſtris ſuis præmia reddebat.

114.

2.Paral.9. Liran.in 3.Reg.10. TRANSITVS, quem fecit Salomon de lignis thynis, ad aſcendendum è Palatio ſuo in templum.

TRI-

2011 Ministerio de Cultura

IIS.

TRIBVNAL. Locus erat ante domum Pilati editus, & iudicio accommodatus, vbi Romani Præſides ſententiam ferre ſolebant, qui Græcè LITHOSTROTOS, id eſt, lapidibus ſtratus; Hebraicè autem GABATHA dicebatur, eò quod eminens eſſet & excelſus. Sedens in hoc tribunali Pilatus, & aſtantem Ieſum abſoluere cupiens, accepta aqua, manus coram populo lauit, dicens: Innocens ego ſum à ſanguine iuſti huius. At verò vniuerſo populo clamante: *Tolle, tolle, crucifige eum; ſanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros*; & præterea quod ſe Regem faciendo, Cæſaris læſa obijceretur Maieſtas, hac verborum forma, prout ex antiquis annalibus fideliter exſcriptum inuenimus, Chriſtum ad crucis ſupplicium condemnauit: *Ieſum Nazarenum ſubuerſorem gentis, contemptorẽ Cæſaris, & falſum Meſſiam, vt maiorum ſuæ gentis teſtimonio probatum eſt, ducite ad communis ſupplicij locum: & cum ludibrio Regiæ Maieſtatis in medio duorum latronũ cruci affigite. I lictor, expedi cruces.* Qua prolata ſententia, eum militibus ſuis crucifigendum tradidit. Qui Ieſum ob inflictas pœnas omni ſpecie ac decore priuatũ, & leproſo magis, quàm ſibi ſimilem, vt à populo ex noto habitu ſuo agnoſceretur, proprijs eum veſtibus rurſum induerunt, ac crucis ſuæ baiulantem patibulum, duobus cũ latronibus per Portam Iudiciariam in monte Caluariꝫ crucifigendum eduxerunt. In hoc etiam tribunali conſiſtens Pilatus in ſuborta ſeditione, ob impendẽ-

dos

Ioan. 19. *Matth. 27.* *Marc. 15.* *Lucæ 23.* *Ioan. 19.* *Paſch. die 206.* *Salig. to. 8. cap. 7.* *Iſaiæ 53.* *Ioſ. 18. ant. 5. & 2. bel.*

2011 Ministerio de Cultura

8. Euſe. 2. dos aquæductui ſacros templi theſauros, qui
hiſt. eccl. 6. Corban dicebantur, militibus ſuis clam ſub po-
Niceph. 2. pulari habitu armatis, ſignum dedit, vt gladijs
hiſt. ecc. 10. quidẽ non vterentur, ſed fuſtibus in acclaman-
tes quoſq; Iudæos ſæuirent. quorũ plagis multi
occiſi, & plures ſunt ſauciati, plurimi verò etiã
à ſuis inter tumultum conculcati & protriti in-
Ioſ. 2. bell. terierunt. Eodem pro tribunali poſtea Florus
14. 15. præſes ex Iudæis multos nobilium & equeſtris
ordinis viros flagellis verberibuſque fecit la-
niari, ac in cruces ſuffigi: qui & alias multas per
vrbem cædes fecit, nulli parcens, nec paruulis,
nec mulieribus, vel lactantibus. Quæ vindictæ
ſanguinis Chriſti quædam initia fuerunt.

116.

Ioſ. 13 ant. TVRRIS STRATONIS, Græcè Pyr-
18. et 1. bel. gus Stratonis dicta, inter Antoniam arcem
3. & templum ſubterraneus & obſcurus tranſitus
erat. vbi Antigonus à ſatellitibus fratris ſui occi
ſus eſt.

Sophon. 1.
Hier. ibid.

117.

Io. 14. ant. VALLIS CEDRON lata, profunda, &
8. & 15. tenebroſa, quæ in modum foſſæ templum
ant. 14. circumibat. ac quòd in mortarij ſimilitudi-
Itẽ 1. bel. 5 nem diſpoſita eſſet, Hebraicè Macthes, Latinè
& 6. bel. 6. autem Pila vocabatur. hæc tantæ erat profun-
7. et 7. et 6 ditatis, vt de templi tecto ad imum eius deſpi-
Ioſ. 20. ant cientium oculi, non abſque vertigine capitis
16. caligarent. in hac mercatores, & omnis generis
Euſ. 2. hiſt. negotiatores habitabant. In hanc vallem cùm
eccleſ. 1. Iacobus frater Domini, Primus Hieroſolymo-

rum

2011 Ministerio de Cultura

rum epiſcopus in pinna templi coram omni populo Ieſum Dei filium ipſo feſto Paſchæ profiteretur; Anani Sadducæi Pontificis iuſſu præcipitatus eſt, & confractis cruribus, deſuper quoque à ſcribis & Phariſæis lapidatus, tandem fullonis fuſte in cerebrum percuſſus, interijt: ibique iuxta templum ſepultus eſt. vbi monumentum eius multis ſeculis manſit. Ob cuius cędem Ioſephus Diuina vltione Hieroſolymam euerſam eſſe æſtimat.

& 23. Hier. tom. 1. Epiſt. 53. in Catal. ſcrip. Eccleſiaſt. Niceph. 2. hiſt. Ec. 38.

II8.

VIA CRVCIS, quà Chriſtus in tribunali cruci adiudicatus, acerrimis ac cruentis greſsibus ad montem Caluarię iuit. Incipiens enim à Palatio Pilati per viginti ſex greſſus, qui faciunt ſexaginta quinq; pedes, ad locū proceſſit, vbi Crux ei impoſita eſt. Vnde tota ſpectāte vrbe ſuper ſaucios humeros ſuā baiulans crucē, verſus caurū ſeu Corum per 80. greſſus, hoc eſt, 200. pedes ad locum vbi primò cum cruce cecidiſſe traditur, progreſſus eſt. Inde ſtatim per ſexaginta greſſus & tres pedes, id eſt, centum quinquaginta tres pedes, ad locum vbi B. Maria cum Ioanne, filio ſuo occurrit. Hinc autem per ſeptuaginta vnū greſſus & ſeſquipedem, ſiue centum ſeptuaginta nouē pedes, ad quoddam triuium, vbi Simon Cirenæus crucem poſt Ieſum portare coactus eſt. Iſthinc porrò per centū nonaginta vnū greſſus & ſemipedem, vel quadringentos ſeptuaginta pedes, ad locum vbi ipſi Veronica occurrit. Atque illinc per trecentos 36. greſſus, & 2. pedes, aliàs octingentos quadra-

Hāc viam D. Petrus, Potens, & M. Matthæus Steenberch Licētiatus Theologiæ et paſtor in Lōderſele, olim Hieroſol. dimenſi ſunt: & iuxta eandē formā ac menſuram diſpoſuerūt Caluariæ viam Louanij, Mechliniæ Viluordiæ, & in alijs Brabantiæ locis.

ginta

2011 Ministerio de Cultura

Quæ etiam diligentiſſimè deſcribitur in li. cui tit. eſt, Via crucis, per Petrũ Calentinũ ædit. Et prætereà à D. Io. Paſc. S. Theologiæ Doctore in peregr. ſ. die 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. & 214. Item à D. Bethleem presbyter. in deſcriptione locorum paſſionis Chriſti.

ginta duos pedes, ad Portam iudiciariam, vbi rurſum cum cruce lapſus eſt. Deinde verò, ardua, ſaxoſa, atque paulatim aſcendente via verſus ſeptentrionem proceſsit per trecentos quadraginta octo greſſus, & duos pedes, ſeu, octingentos ſeptuaginta duos pedes, ad biuium quodam, vbi mulieres plorantes allocutus eſt. Ac iſthinc continuò per centum ſexaginta vnum greſſus & ſeſquipedem, hoc eſt, quadringentos & quatuor pedes, ad pedem ſeu radicem montis Caluariæ, vbi vltimò cecidit. Dein vlteriùs per octodecim greſſus, aut quadraginta quinque pedes, ad locum vbi carnifices ipſi veſtes extraxerunt: vbi & vino mirrhato felle mixto potatus eſt. Dehinc per duodecim greſſus, ſiue, triginta pedes, ad locum vbi clauis cruci affixus eſt. Inde proſtremò per quatuordecim greſſus, id eſt, triginta quinque pedes, ad locum vbi de cruce pendens in foramine rupis Caluariæ fixus eſt. A Palatio itaque Pilati, vſque ad locum vbi crux rupi infixa fuit, ſunt greſſus mille trecenti viginti & vnus, ſiue alia ſupputatione pedes ter mille trecenti & tres.

Hæc linea quarta pedis pars eſt, cuius men-

---

tionem fecimus. Ac huius quidem pedis, & Viæ crucis, atque infra (ſub numero 207.) Viæ captiuitatis menſuram (quam poſt multam ſedulamque indaginem tandem inueni) idcircò hîc tam exactè poſuimus, vt quilibet Chriſtianus quouis in loco, etiam inter domeſticos parietes in ambitu domus aut horti ſæpius circumeundo, vel iter replicando, poſsit ſimilem ſibi viam or-

am or-

2011 Ministerio de Cultura

am ordinare, aut in templo ſeu cubiculo mentis imaginatione ſimilem concipere; & pio cordis affectu Chriſti paſsionem meditari. quod ipſi gratum, nobiſque ſalutare eſſe, dubium non nõ eſt: cùm ad hoc tam ſacra Scriptura, quã Sanctorum ſcripta nos crebrò exhortentur.

119.

VIA INTROITVS EQVORVM, quæ inter Salomonis & Reginæ Palatia erat. per quam Athalia Regina extra Portam aquarum ſiue equorum educta, in valle torrentis Cedron occiſa eſt.

4.Reg.11.
2.Par.23.
Io.9.ant.
7.

120.

XYSTVS porticus, in modum pontis lapidei frequentibus arcubus ſupra plateam publicam ampla latitudine extructa, ac ſubdialibus inambulationibus ornata: per quam à Palatio Pilati in Antoniam arcem, & inde templum tranſitus erat. Ex hoc loco, tuto nimirum, Præſides Romani populum alloqui ſolebant: In quo ſtans Pilatus IESVM dirè flagellatum, conſputum, ſpineamque in capite geſtantem coronam, ac purpureo indutum pallio, Principibus populoque Iudaico videndum exhibuit, dicens; ECCE HOMO; vt ita afflicto cõmiſererentur. At illi inconditis vocibus clamabant: *Crucifige, crucifige eum*. Vbi adhuc viſitur, ac peregrinis oſtenditur Arcus quidam lapideus, cum hac inſcriptione; *Tolle, tolle, crucifig*......... propter antiquitatem cætera legi nequeunt. Ex eodem Xyſto Agrippa rex perelegantem habuit oratio-

Ioan.19.
Breid.14.
Iul.
Sa.t.8.c.7.
Paſch.d.
204.
Io.2.bel.1.
6.itẽ 5.bel.
9.& 7.bel.
6.& 13.

©2011 Ministerio de Cultura

nem ad populum ſeditioſum, hortans eos ad obediendum Romanis Frequentem huius Xyſti Ioſephus mentionem facit.

121.

Paſch.d. 207.

HIc Chriſto Crucem, longitudinis pedum quindecim, latitudinis verò octo, impoſitam eſſe, maiorum traditione accepimus.

122.

Paſch.d. 207.

HIc Chriſtus primò cum cruce cecidiſſe traditur.

123.

Breid.14. Iul. Sa.t.8 c.6. Paſ d.207. & 308.

HIc, vt ex veteri maiorum traditione habetur, B. Maria cum Ioanne & pijs mulieribus ſtetit, Chriſto cum cruce prætereunte. In cuius rei memoriam Helena Imperatrix eodem in loco ſplendidam B. Mariæ eccleſiam ædificauit: quę nunc deſolata cernitur. Porrò beata Virgo cum ſuis, cruenta filij ſui veſtigia ad crucem vſque ſecuta, poſt eius ſepulturam hâc rediens, prima viam Crucis ex deuotione calcaſſe, piè creditur. Vnde & Chriſtianorum proceſsiones ac crucis greſsiones originem habere videntur.

124.

Matth.27. Marc.15. Luc.23. Breid.14. Iul.

PROGRESSVS ad hoc biuium Chriſtus, nimium cruce grauatus cecidiſſe traditur. quamobrem milites ac Iudæi metuentes ne ante crucifixionis executionem deficeret, apprehenderunt è rure venientem Simonem quendam

dam

2011 Ministerio de Cultura

dam Cyrenæum, eumque ad portandam cru- *Sa.t.8.c.7.*
cem poſt Ieſum coegerunt. *Paſ.d.208. & 209.*

TERTIA PARS VRBIS.

125.

SECVNDA CIVITAS. Hæc *4.Reg.22.*
tertia vrbis pars eſt, quæ etiam mul *2.Par.34.*
tas vias habebat anguſtas, cuius ali- *Sophon.1.*
quoties in ſacra Scriptura fit men- *Hier.in 2.*
tio: in qua inter alios nonnulli ha- *Par.34.*
bitabant prophetæ & nobiles. Hanc cùm Ro- *Io.6.bel.10*
mani occupaſſent, à ſeditioſis rurſum vrbe pul-
ſi ſunt.

LOCI SECVNDAE CIVITATIS.

126.

AMYGDALON ſtagnum. iuxta quod *Ioſ.6.bell.*
Titus aggerem erexit. *12.*

127.

DOMVS MARIAE, matris Ioannis Mar- *Actor.12.*
ci vnius ex ſeptuaginta duobus diſcipu-
lis Christi, in qua primitiuæ Eccleſiæ fideles
conuenire & orare ſolebant. vbi etiam poſt Ia-
cobi Apoſtoli cædem Petro ab Herode Agrip-
pa incarcerato, ſine intermiſſione pro ipſius
liberatione orabant. qui tandem noctu ab An-

2011 Ministerio de Cultura

gelo è carcere eductus, huiuſque domus fores pulſans, ab ancillula in eam introductus eſt.
Sa.t.8.c.4. Quo in loco inſignis poſteà conſtructa eſt Eccleſia, quæ Græcorum Chriſtianorum fuit prima. eſtque ſedes Epiſcopalis, quam vſque hodie Syri tenent.

128.

4.Reg.22. 2.Par.34. Hier.ibid. Io.10. ant.5.

DOMVS OLDAE prophetiſſæ, habitantis in Secunda, vxoris Sellum viri præclari ac nobilis, proauunculi Ieremiæ prophetę: quæ conſulta à Ioſia rege, ei deſtructionem Ieruſalem prædixit.

129.

Ioſ.2. bell. 18. et 6.bel. 6.

EVRIPI. canales erant aquarum in ſublime ſalientium, quibus aqua intra & circum Regiam Herodis domum ducebatur: atque ciſternas vbique replebat.

130.

Ioſ.2.bell. 24.

FORVM MATERIARVM, id eſt, lignorum, quod Ceſtius incendit.

131.

Ierem.35.

HABITACVLVM Rechabitarum. qui ex patris ſui præcepto religioſè viuentes, agros aut vineas non poſſidebant, & tanquam Mundi huius peregrini, non in domibus, ſed tabernaculis habitabant, à vino quoque mordicus abſtinebant. Quamobrem cùm belli neceſſitate in vrbem coacti, propinatum ipſis à Ieremia Dei iuſſu vinum bibere nollent; ipſorum

2011 Ministerio de Cultura

rum obedientię exemplo idem Propheta perti nacem Iudæorum, Dei præceptum negligentium, inobedientiam increpauit: ideoque & his ſupplicium, illis autem præmium prænunciauit.

132.

LACVS, qui inter duos ciuitatis muros ſitus erat: de quo in Iſaiæ Prophetia mentio fit. *Iſaiæ 22.*

133.

MEDIA TVRRIS, quæ in muro ſecundo erat. *Ioſ.6.bell. 9.*

134.

MONVMENTVM Alexandri Iannęi Pontificis atque Regis: in quo per cautũ quoddam ipſius conſilium, ex Phariſæorum au toritate magnificè ſepultus eſt. *Ioſ.13.ant. 21. et 6.be. 8.*

135.

MONVMENTVM Ioannis Hyrcani pontificis ac ducis: cuius crebra in Ioſepho mentio habetur. *Io.6.bel.7. 8.11.12.& 7.bel.5.*

136.

MVRVS SECVNDVS, qui & medius, ſplendidiſsimis portis conſpicuus, & in quatuordecim turres diuiſus erat. quem Ezechias rex reparauit, & firmiorem altioremque fecit. *2.Par.32. Neē.3.12. Ioſe.6.bel. 6.8.9.10.*

2011 Ministerio de Cultura

137.

Io.6. bel.6. PALATIVM HERODIS. quod ab Herode Aſcalonita Iudęorum rege, qui innocentes occîdit, ex vario & polito marmore, iuxta occidua vrbis mœnia, à muro antiquo ad medium vſque murum ædificatum, auro atque argento exornatiſsimum, porta quoque ferrea, ac tribus excellentiſsimis turribus, Hippico, Mariamme, & Phaſelo, munitiſsimum erat: quæ magnitudine, firmitate, ac pulchritudine vniuerſis, quæ toto Orbe viſebantur, præſtabant. Intrinſecus verò AVLA RRGIA erat, quæ inenarrabili magnificentia eminens, tota ornatiſsimis turribus, cœnaculis, cubiculis, porticibus, deambulationibus, columniſque (quibus incluſum ſub dio medium patebat ſpacium) vndique cingebatur. In hac Regia Chriſtus Herodi Antipæ tetrarchæ Galilææ, interfectori Ioannis Baptiſtæ, præſentatus eſt, ab eodem multis ſermonibus interrogatus, à Iudæis autem conſtanter accuſatus. Qui cùm nihil reſponderet, idem Herodes, totuſque eius exercitus, eum ſpreuit & illuſit: atque alba indutum veſte, quaſi dementem ac morionem, ad Pilatum remiſit. Nunc verò Palatium hoc ſchola eſt puerorum infidelium.

Act.12. *Io.2.be.17.* *Luc.23.* *Breid.14. Iul.*

138.

Ier.39.& 52. PORTA MEDIA ſecundi muri. in qua, fractis muris exterioribus, Regis Babyloniæ principes ſederunt.

STRA-

2011 Ministerio de Cultura

139.

STRATOPEDON. area erat Regiam Herodis vndequaq; ambiens, vbi Regij milites excubias agebant. In qua & CARCER Regis extabat, cui nocentes includebantur. in quo D. Petrus ab Herode Agrippa rege, qui Iacobum maiorem occiderat, catenis duabus vinctus, & à quatuor quaternionibus militum diligentiſsimè per dies azymorum fuit aſſeruatus: atque nocte, quæ diem occidendi præcedebat, ab Angelo Domini à vinculis ſolutus, ab eodem per primam & ſecundam cuſtodiam, perque portam ferream, quæ ducebat in ciuitatem, eductus eſt. *Ioſ. 2. bell. 17. Actor. 12.*

104.

STRVTHIVM ſtagnum medium. & hic Titus aggerem extruxit. *Ioſ. 6. bel. 12.*

141.

TVRRIS HIPPICVS, quæ quadrangularis in muro ſecundo ſuper eminentem collem fabricata erat, & octoginta quinque cubitos alta, duplicique tecto conſpicua, inſigni robore ac ſoliditate excellebat. quam Herodes ſenior ædificauit, & amici ſui Hippici in bello amiſsi nomine Hippicum appellauit. *Ioſ. 6. bel. 5. 6. 7.*

2011 Ministerio de Cultura

142.

Ioſ.15.ant. 9.& 1.bel. 16.& 6. bell.6.

TVRRIS Mariamme, quæ quinquaginta quinque cubitis alta, ſuper excelſum antiqui muri collem mira pulchritudine eminebat quam Herodes in memoriam Mariamme dilectiſsimæ vxoris ſuæ à ſe occiſæ extruxit, ac eius nomine Mariamme nominauit. & quia Reginæ fęminæ nomine appellata erat, cæteris pulchrior, ornatiora diuerſoria ſuſtinebat, ſicut Hippicus & Phaſelus, quæ virorum nominibus vocitatæ ſunt, hac munitiores fuerunt.

143.

Ioſ.14. an. 22. & 16. ant.5.& 17. ant.14. & 1.bel.11. & 6.bel.6. & 7.bell. 18.

TVRRIS Phaſelus, quæ nonaginta cubitos alta, in ædito muri antiqui loco, ſupernè in pilæ modum facta, ſtupendæ magnitudinis & firmitatis munitiſsima erat. quam Herodes ad ſimilitudinem Phari turris Alexandrinæ ædificauit, atque in honorem Phaſeli fratris ſui (qui à Parthis captus, cùm nec ferri copiam, nec manus liberas haberet, colliſo ad ſaxum capite ſe ipſum occiderat) Phaſelum vocauit. Cùm Titus Cæſar expugnatam Hieroſolymam totam funditus ſubuertiſſet, prędictas tres, turres, Hippicum, Mariamme, & Phaſelum, ob ipſarum excellentiam, (ſicut & ſuprà memini) in monumentum integras reliquit, vt poſteris indicarent, quàm munitam, quamque glorioſam vrbem Romanorum fortitudo expugnaſſet. quas poſteà ob iteratam Iudæorum rebellionem Adrianus Imperator diruit.

Sub nũ.1.

VIVA-

2011 Ministerio de Cultura

144.

VIVARIVM. Herodis hortus erat, viri- *Io.6.bel.6.*
darijs ſiluiſque amœniſsimus, ac altis eu-
ripis, ciſternis & aquis irriguus. vbi varias feras,
piſces, & aues continebat, & prolixas habebat
ambulationes, ac circum latices multas turres
manſuetarum columbarum.

145.

XENODOCHIVM. Hoſpitale publi- *Io.13.ant.*
cum erat, quod Hyrcanus Pontifex ex pe- *15.*
cunia, quam è Dauidis ſepulchro protulerat, *Egeſi.1.hi.*
fundauit ac dotauit: vbi peregrini pauperes & *Iudaic.1.*
infirmi recipiebantur, & alebantur.

146.

XYSTVM. ampla in Herodis Palatio por- *Io.6.bel.5.*
ticus erat, in qua athletæ per hiberna tem-
pora ludis ac dimicationibus ſe exercebant.

QVARTA PARS VRBIS.

147.

BEZETHA, id eſt, NOVA CI- *Io.19.ãt.7.*
VITAS, Græcè Cęnopolis dicta, *et 2.bel.15*
quarta vrbis pars eſt: quæ ſicut *& 6.bel.6.*
præcedentes vrbis partes, etiam *7 9.13.*
murorum ambitu cincta, multis
per tranſuerſum anguſtis vijs, vtrinque ad ciui-

©2011 Ministerio de Cultura

tatis muros tendentibus, diſcernebatur. quàm incolebant lanæ venditores, fabri, ærarij, alijq; artifices & operarij. eratque ibi veſtium mercatus.

LOCI BEZETHAE.

148.

Io.6. bel.6. BEZETHA mons, qui frequentibus plebeculæ ædificulis inhabitabatur.

149.

Io.6. bel.8. & 13. CASTRVM Aſſyriorum, arx iuxta quam Titus cùm primum vrbis murum occupaſſet, caſtra poſuit, vltra ſagittæ iactum à ſecundo muro ſeparatus.

150.

Ioſ.19. ant. 7. Item 2. bel.10. et 6. bel.6. MVRVS tertius, qui & exterior, quem Agrippa rex publico ſumptu permunijt, latioremque & altiorem, quàm antè fuerat, reddidit. Hic totus ſolidus erat, & viginti quinque cubitis altus: habebatque nonaginta quadrangulares, validas, & celſas turres, ducentis inter ſe cubitis diſtantes, quarum ſtructura ac pulchritudo ſaxorum, nihil erat templo deterior.

151.

Neem.3.8. PLATEA Lata, quæ & Platea portæ Ephraim dicebatur.

SPE-

2011 Ministerio de Cultura

152.

SPELVNCAE, Regiæ ſuper quas tertius ci- *Io.6.bel.6.*
uitatis murus in longum ductus erat.

PORTÆ ET TVRRES CIRCVM VRBEM.

153.

CAPHETETA, orientalis ciuitatis *1.Mach.12*
murus ſuper torrentem Cedron, quẽ
Ionathas Machabæus reparauit.

154

LAPIS ANGVLARIS duriſsimus, ſolidum *Iſaiæ 28.*
montis Sion fundamentum; ſpiritualiter *Pſal.117.*
Chriſtum, qui firmum & ſtabile Eccleſiæ fun- *Neem.3.*
damentum eſt, præfigurans. *Act.4.*

155. *Rom.9.* *1.Pet.2.*

PORTA ANGVLI. ſic dicta, quia in aqui- *4.Reg.14.*
lonari orientalique ciuitatis angulo iuxta *2.Par.25.*
torrentem Cedron ſita erat. quæ etiam Porta *26.*
Beniamin vocabatur, quòd per eam in tribum *Ier.31.37.*
Beniamin via eſſet. Per hanc portam ex deſerto *38.*
in vrbem ligna inuehebantur. In hac etiam Ie- *Zach.14.*
remias comprehenſus eſt, cuius ruinæ *Broc.iti.6.*
nunc longè extra vrbem *Sa.t.8.c.5.*
viſuntur.

POR-

2011 Ministerio de Cultura

156.

Ezech.43. 44. Broc.itin. 6. Salig.to.9. cap.4.

PORTA AVREA, inter Portã vallis, & Portã fontis cõſtituta, ſic vocata eſt, quòd deaurata eſſet: quæ Orientalis quoq; dicta fuit, quod ad orientem templi ſita eſſet. atq; quia per compendium è templo ad montem Oliueti ducebat, templi potius, quàm ciuitatis porta erat: ideoq́ue eius Neemias non facit mentionem:

Breidẽ.14. Iul. Paſch.d. 184.

in hac S. Anna & Ioachim, de habenda prole læti, ſibi mutuo occurriſſe ſcribuntur. Et per hanc Chriſtus in die Palmarum ſuper aſinum equitans, humili ſed tamen ſolemni pompa Hieroſolymam intrauit: quæ clauſa, vltro, vt fertur, ei eſt aperta.

Ex hiſtor. Exaltationis S. Crucis. Breuiar. Roman. Sal.tom.8. cap.4.

Porrò anno à Chriſti natiuitate ſexcenteſimo vigeſimo ſecundo, Heraclius Imperator parta Diuinitus de Coſdroa Perſarum rege victoria, cùm partem ligni Crucis Dominicæ (quam olim ab Helena Imperatrice in mõtis Caluariæ templo collocatam, Perſæ capta Hieroſolyma, multiſq́ue ibi cæſis Chriſtianorum millibus, aſportarant, ac quatuordecim annis detinuerant) ſuperbo equo vectitans Hieroſolymam reducens, hanc portam triumphali pompa ac Cæſareo apparatu auro gemmiſq́ue ornatus ingredi vellet; illuſtri miraculo, omnibus quidem perfidis admirando, nullis autem fidelibus dubio, cælitùs impeditus fuit, quò enim magis progredi conabatur, eò magis videbatur retineri: Cumq́ue ea re & ipſe Heraclius, & reliqui omnes obſtupeſcerent; Zacharias Hieroſolymorum antiſtes, Vide, inquit, Imperator, ne iſto triumphali ornatu, in cruce feren-

2011 Ministerio de Cultura

ferenda parum Ieſu Chriſti paupertatem, & humilitatem imitere. Tum pius Princeps mox equo deſcendit, Imperialem coronam depoſuit, auream chlamydem & Regium cultum exuit, calceoſque detraxit, ac plebeio indutus amictu: plantis & capite nudis, ſacroſanctum Crucis lignum ſuis ipſe humeris per eandem, qua id Saluator tulerat, portans viam, ad Caluariæ montem retulit; atque in eodem loco, vnde fuerat à Perſis aſportatum, repoſuit. Quamobrem perpetuo ſancitum eſt edicto, vt quotannis decimo quarto Septembris die, Exaltationis S. Crucis memoria in eccleſia celebraretur.

157.

PORTA Ephraim, quę nunc à quibuſdam *4. Reg. 41.*
S. Stephani appellatur, contra Septentrio- *2. Par. 25.*
nem ſita, viam reſpiciebat quæ in tribum E- *26.*
phraim ducit, vnde ſibi nomen Ephraim ſorti- *Neē. 8. 12.*
ta eſt. Ab hac Porta vſque ad portam anguli *Ioſ. 9. ant.*
Ioas Iſraelitarum rex murum Ieruſalem qua- *10. 11.*
dringentorum cubitorum ſpacio diruit: & tri- *Broc. itin.*
umphabundus per id interſtitium curru in ciui *6. Sal. tom.*
tatem inuectus, vrbis factus eſt Dominus. quem *8. cap. 5.*
murum vnà cum turribus Oziam Iudæ Regem
poſteà reſtituiſſe legimus.

158.

Neē. 2. 3.
PORTA Fontis, quæ & Aquarum dicitur, *3. 12.*
porta fictilis erat inter montem Sion & *2. Par. 23.*
montem Moria in voragine Mello contra o- *Ierē. 19. 31.*
rientem poſita. & fontis, aquarumque porta ex *Broc. iti. 6.*
eo dicta quòd ad fontem & aquas Silôe tranſi- *Sa. t 8. c. 5.*
tum

2011 Ministerio de Cultura

tum aperiret. Hæc alio nomine, quod equi per illam pro adaquatione in torrentem Cedron educerentur, Equorum porta orientalis eſt vocata, ducebatque in vallem Gehennom.

159.

Io.6. bel.6. 7.8. PORTA Genath, id eſt, horti, nempe Herodis, quæ non longè à ſecundo ciuitatis muro ſita erat. qua in Hippicum turrim aqua inducebatur. Per hanc portam ſeditioſi latenter proſiliẽtes, in Romanos ſæpe fecerũt excurſus.

160.

4.Reg.25. Ierem.39. 52. PORTA HORTI REGIS, quæ in monte Sion inter duos arcis muros collocata erat, per quam Sedechias rex nocte fugit.

161.

Neem.3. PORTA Palatij Pontificis, ſiue Sacerdotis magni, auſtrum reſpiciens.

162.

2.Par.33. Sophon.1. Hieronym. ibidem. Neẽ.3.2. Broc.iti.6. Sa.to.8.ca. 1.5. PORTA PISCIVM, quæ iuxta turrim Dauid inter montem Sion & ciuitatem inferiorem in valle Mello contra occidentem ſita erat: & per adiunctam ei teſtudinem (quæ vltra Voraginem extendebatur) commodum cuiuis exitum exhibebat ac introitum. Atque piſcium quidem porta ex eo dicebatur, quòd per eam à Ioppe & alijs maritimis locis quotidie in vrbem piſces inferebantur. Hæc alijs nominibus etiam Porta Dauid, & Porta negotiatorum inſcribitur: Dauid quidem, quòd turri Daui-

2011 Ministerio de Cultura

Dauidis proxima eſſet; Negotiatorum verò, quòd per eam variæ negotiatorum merces à Bethleem, Hebron, Gaza, Aegypto, & Aethiopia inueherentur. Per hanc portam peregrini occidentales vrbem ingredi ſolent.

163.

PORTA STERQVILINII ſeu ſtercoris, q̂ contra auſtrum portæ anguli ſita, Solem orientem reſpiciens, omnes ciuitatis ſordes, quas pluuia congregare poterat, in torrentem Cedron euomebat: vnde non immeritò ſterquilinij ſiue ſtercoris nomen accepit.

Neem. 2. 3. 12. Lira. in Nem. 3. Broc. iti. 6. Sa. t. 8. c. 5.

164.

PORTA TVRRIVM MVLIEBRIVM, ſeptentrionem reſpiciens. per quam ſeditioſi in Romanos vrbem obſidentes, excurſus fecerunt.

Ioſ. 6. bell. 2. & 5.

165.

PORTA VALLIS, nomen inde trahens, quòd in vallem Ioſaphat viam faceret, inter portam ſterquilinij & portam auream media fuit, nec longè à foro pecuario & Piſcina probatica diſtans. Quæ & ob hoc etiam Porta Gregis appellari meruit, quòd per hanc immolandi in templo greges in forum pecuarium venales adducerentur. Nunc verò à Protomartyre, qui per eam extra ciuitatem eductus eſt, & non longè ab eadem lapidatus S. Stephani porta nominatur.

2. Par. 26. Neē. 2. 3. 12. Bro. itin. 6. Breid. 14. Iul. Sa t. 8. c. 5.

POR-

2011 Ministerio de Cultura

166.

Neẽ.3.12. Liran.in Neem.3. Deut.22. Ruth.4. Ioan.19. Hebr.13. Br.itin.6. Sal.tom.8. cap.7.

PORTA vetus ſiue antiqua, quę ab aquilone portæ piſcium ſita, Solem occidentem reſpiciebat. à Iebuſæis quoque PORTA Iebus, & à iudicijs IVDICIARIA ſeu Iudicialis vocata fuit, quia ad iudicandum, olim ibi ſeniores ſedebant: in portis enim iudicia tum exercebantur: extra hanc portam fiebat etiam iudiciorum executio. Vnde & Chriſtus per hanc eductus, extra eandem quoque eſt crucifixus. Cuius portæ vetuſta adhuc veſtigia extant.

167.

Broc.itin. 6.

RVPES eminens valdè, tendens à Pſephina turri ad montem vſque Sion: ſuper quam totus occidentalis ciuitatis murus extructus erat.

168.

Ierem.31. Zach.14. Neẽ.3.12.

TVRRIS Ananeel, quæ non longè à Porta anguli ſita, fortis erat, & inſignis: cuius ſacra ſcriptura aliquoties mentionem facit.

169.

2.Par.26. Ioſ.9.ant. 11.& 6.bel. 6.

TVRRIS ANGVLARIS, ſuper portam anguli poſita, quam Ozias rex firmiter reædificauit, & centum quinquaginta cubitorum ſublimem fecit.

TVR-

2011 Ministerio de Cultura

170.

TVrris David, munita & excelſa valdè, quæ in duarum voraginum angulo, in præruptæ rupis colle ex quadris lapidibus, ferro & plumbo indiſſolubiliter compaginatis, à Dauide rege ædificata erat. Cuius ſingularis fortitudo & egregia pulchritudo ad commendationem ſponſæ Chriſti, quæ eſt Eccleſia, à Salomone producitur, cùm ait: Sicut turris Dauid collum tuum, quæ ædificata eſt cum propugnaculis: mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. *Vuil. Tyr. 9. bel. ſac. 3. Broc. i-tin. 6.* *Cant. 4.*

171.

TVrris Excelsa, quæ ſuper portam vallis extructa fuit. quam etiam Ozias rex reparauit, &, vt vltra montem Oliueti ſpecula eſſet, centum quinquaginta cubitos altam fecit. *2. Par. 26. Io. 9. ãt. 11.*

172.

TVrris Fvrnorvm, verſus boream ſita. quam ſic dictam putant, quòd in ea, ceu in furno, perpetuus aleretur ignis, qui noctu terra mariue iter facientibus, tanquam ſcopus propoſitus erat, ſecundùm quem, ne quà à via declinarent, iter ſuum dirigere poſſent. *Neē. 3. 12.*

173.

TVrris Magna, quæ iuxta murum templi cæteris altior eminebat. *Neem. 3.*

2011 Ministerio de Cultura

174.

Neē. 3. 12. TVrris Meah, aliàs Emath, id eſt, centum cubitorum: quæ non longè à templo diſtabat.

175.

Ioſ. 6. bel. 2. 5. 6. Broc. iti. 6. TVrris Psephina, quæ aliàs Nebloſa vocatur, turris octangularis erat, ſeptuaginta cubitos alta, in ciuitatis angulo inter ſeptentrionalem & occidentalem vrbis murum ſuper rupem admodum excelſam firmata, atq; tota inſtar propugnaculi admirabilis ſua altitudine horrenda. ex qua ſereno cœlo Arabia, & mare, atq; Hebræorum finium vltima proſpici poterant. cuius ruinæ adhuc viſuntur.

176.

Luc. 13. TVrris Siloe. quæ tempore Chriſti cadens, octodecim viros oppreſſit & occidit.

177.

Broc. iti. 6. VOrago, ſeu Vallis profunda, quæ montem Sion ab auſtro cingebat, & verſus aquilonem per totum occidentale vrbis latus vſque ad portam Ephraim procedens, commodam ciuitati foſſam faciebat.

LOCI

2011 Ministerio de Cultura

LOCI EXTRA VRBEM.

LOCI AD ORIENTEM VRBIS.

Ariſtæ. li. de 72 interpret.

178.

AQVA ex templo. quæ ſubterraneis educta canalibus, hic magno erumpebat ſtridore, defluebatque in torrentem Cedron.

179.

BETHANIA, nobile caſtellum Mariæ & Marthæ ſororum Lazari, & ædibus frequens, quod vltrà montem Oliueti ſitum, quindecim à Ieruſalẽ ſtadijs diſtat, hoc eſt, duobus miliaribus Italicis. ex quo quidem interuallo, licet perexiguo ob interpoſitum Oliueti montem, ciuitas Ieruſalem videri non poteſt, ſed conſcenſo quodã mõticulo, videtur inde pars mõtis Sion Hîc Chriſtus in domo Marthæ ſæpè fuit hoſpitatus. vbi Mariæ ad pedes ſuos ſedenti prædicauit verbum Dei. Hic Lazarum quatriduo ſepultũ iamque fœtentem flens in vitam reuocauit. Hîc in domo Simonis (qui quòd anteà fuiſſet leproſus, & à lepra per Chriſtum mundatus, Simon leproſus, vt ait Hieronymus, vocabatur) menſæ vnà cũ Lazaro accũbens, & Martha miniſtrante, à Maria pretioſo perfuſus eſt vnguento. Hîc, & aſcenſurus in cæ

Mat. 21. 26 Marc. 11. 14. Luc. 10. 19. 24. Ioan. 11. 12. Hier. tom. 1. epiſt. 27. ad Euſtoch. & tom. 3. epi. 29. ad Ruffinum. & in loc. Hebraic. lit. B. Nicep. 8. Hiſt. eccl. 30. Bro. itin. 6. Breid. ib. & 16. Iul. Sa. tom. 9. cap. 4.

2011 Ministerio de Cultura

lum, valedixiſſe eiſdem videtur. Aetate Hieronymi domus Marthæ & Mariæ,& domus Simonis leproſi magna pietate à fidelibus inuiſebantur. Atq; marmoreũ Lazari monumentum, in quo à Saluatore fuit ſuſcitatus, ob hoc tam celebre miraculum ab Helena Imperatrice inſigni eccleſia circundatum eſt: quod etiam hodie nõ à Chriſtianis ſolùm, ſed & à Saracenis ac Turcis ingenti deuotione honoratur. Poſterioribus temporibus fuit hîc à domina Meliſende Regina, abbatia erecta. Quæ omnia nunc pænè deſerta peregrinis adhuc oſtenduntur.

VVilh.15. bel.ſac.26. & 18.bell. 27.& 21. bel.2.Vitriac.c.58.

180.

Matth.21. Marc.11. Luc.19. Ioan.12. Hierony.in Matt.c.21. & in loc. Heb.lit.B. Breid.itin. 6. Sa.t 9.c.3.

BETHPHAGE ſacerdotum viculus ad pedem orientalem montis Olìueti ſitus, vnde Chriſtus in oppoſitum Caſtellum duos pro adducendis aſinis miſit diſcipulos. Quibus adductis, & Apoſtolorum veſtibus ſtratis, hic ab eiſdem ſuper aſinam collocatus eſt. Ac turba plurima veſtimenta ſua, atque palmarum ramos in via ſternente, ac Oſanna illi acclamante, iſthinc porrò Hieroſolymam equitauit. Qui cùm iam ad deſcenſum montis Olìueti appropinquaret, videns ciuitatem, fleuit ſuper illam, & funditùs prædixit euertendam, eò quod non cognouiſſet tempus viſitationis ſuæ.

181.

Matt.21. Marc.11. Luc.19.

CASTELLVM contra vos, vt ita loqui liceat, vicus erat è regione Bethphage ſitus. vnde iuſsit Dominus ſtãtes foris in biuio aſinam eiuſque pullum ad ſe adduci.

Cis-

2011 Ministerio de Cultura

182.

CIsterna iuxta Bethaniam, vbi ad reſuſcitandum Lazarum venienti Domino, primò occurrit Martha, & poſteà ab ea vocata Maria. *Ioan.11. Sa.t.6.c.4. Breid.itin. 6.*

183.

COllis Olıueti, qui proximus Petræ columbarum, ſuper vallem Silôe imminebat. *Ioſe.6.bell. 13.*

184.

FIcvs arida, ſecus viam Bethaniæ plantata, quæ cùm fructibus careret, ſoliſque folijs ornaretur, à Chriſto maledicta, exaruit. *Matth.21. Marc.11. Paſc.d. 228.*

185.

FOns Draconis, inter portam vallis & portã ſterquilinij etiamnum ſcaturiens. quem Neemias, vt murum Ieruſalem diſsipatum, & portas igni conſumptas conſideraret, equo inſidens præteruectus eſt. *Neem.2. Broc.iti.6. Sa.t.8.c.5. & tom.9. cap.1.*

186.

GEhennom, quæ & Benhennom, id eſt, Vallis filiorum Ennom. Locus erat in ſub urbanis Ieruſalem (contra orientem, ſub monte Offenſionis, iuxta piſcinam fullonis) vt Tempe, amœniſsimus, fontibus Silôe, ac fluxu torrẽtis Cedron irriguus, viridarijs & hortis cõſitus, totuſque nemoroſus ac delitijs plenus. *Ioſu.15.18. Hier.in Iere.ca.7.19. & 32. Broc.iti.6.*

In hac valle erat tabernaculum & idôlum Moloch, quod ſicut inter omnia idôla prin- *Leu.18.20. 3.Reg.11. Actor.7.*

2011 Ministerio de Cultura

cipatum tenuit, ita Deus illud maximè abominans, eius cultum non rarò prohibuit. Erat autem idôlum æneum, figura Regis fabrefactum, intus concauum, cuius caput vitulum, pars verò reliqua hominem exprimens, brachia ad immolandos pueros habebat extenſa, qui vehementi idôli calore inter hoſce nefarios amplexus comburebantur. Cùm enim ex igne in idôli concauitate ſubiecto, id totum factum eſſet ignitum, tùm impijſsimi parentes crudelitate incredibili chariſsima pignora, ſuos nempe filios & filias, deteſtandis hiſce complexibus cremanda tradebant, eaque, Diabolica quadam deuotione, in holocauſtum fœtidiſsimi odoris dęmonio Moloch offerebant. Ne verò in horrendis illis tormẽtis miſerabilis puerorum clamor exauditus parentum viſcera poſſet commouere: tùm etiam vt gratius idôlo fieret holocauſtum, ſacerdotes Moloch, quamdiu ſacrificium durabat, rauco tubarum clangore, ac ingenti tympanorum ſtrepitu, vndique æthera & aêra replebant. Vnde & locus ille nomen ſibi
4.Reg.16. TOPHET, quod tympanum ſonat acquiſiuit. Hoc
21. ſacrilego ritu Achaz quoque & Manaſſes reges
2.Par.28. Iuda, cum vulgo deſipientes, filios ſuos dæmo-
33. nio Moloch conſecrauerunt. Cui tam deteſtan-
4.Reg. 23. dæ inſaniæ pijſsimus rex Iuda Ioſias tandem occurrere cupiens, ſtatuam Moloch contriuit, lucum eius ſuccidit, loci amęnitatem cadauerum, oſsium, aliorumque immundorum ſpurcitie fœdauit, atque in perpetuum huiuſmodi ſordium atque immunditiarum receptaculum deſtinauit.

In hac

2011 Ministerio de Cultura

In hac valle Dei iuſſu Ieremias coram Iudæo- *Ier.7.19.*
rum ſenioribus humo vas fictile allidens atque *32.*
confringens,Deum ſic vrbem populumq́; con- *Iſai.30.*
triturũ prædixit.Iuxta cuius etiam Prophetæ va
ticinium,eò quòd repleuiſſent locum iſtũ inno
centium puerorũ ſanguine, tanta ibidẽ populi
cæſa eſt multitudo, vt non vocaretur amplius
locus iſte,Vallis Tophet,ſed Polyandrion,hoc *Hier.in 2.*
eſt,tumulus multorum mortuorum, quorum *Par.33.&*
cadauera ibi inſepulta,auibus cœli,& beſtijs ter- *in loc.Heb.*
ræ facta ſunt eſca. Ab his tam execrandis pœnis, *lit.G.et T.*
quas in valle Gehennom ſuſtinebant paruuli, *& in Mat.*
Saluator noſter analogiam ſumens,Infernum, *cap.10.*
teſte Hieronymo,appellat Gehennam. quæ in *Hierony.in*
media abyſſo ac terræ centro, vbique à Cælo, *Ionæ ca. 2.*
quod eſt vndiq; & vndiq; ſurſum, remotiſſima
eſſe creditur.in qua impij ſummis tormẽtis per
petuò cruciãtur. duplicẽ autẽ eſſe Gehennã, ni- *Iob. 24.*
mij ignis & frigoris,in Iob pleniſſimè legimus.

187.

Matth.26.
Mar.14.

GETHSEMANI,villa ad radices mõtis O- *Hier.in lo.*
liueti,olearũ fœcunda.in quam Dominus *Heb.lit G.*
à cœna nouiſſima mœſtus, pauens, & anima ad
mortem vſque triſtis, in horto Oliueti Patrem *Matt.26.*
oraturus venit. *Mar.14.*

188.

Luc.22.
Ioan.18.

HORTVS Oliueti. Hortus erat in monte *Hieron.in*
Oliueti non longè à Gethſemani rupi *loc.Heb.li.*
cuidam concauæ adhærens: in quo Chriſtus *G.*
ſupplex,ſemel,iterum,& tertiò Patrem orauit *Broc.iti.6.*
vt à ſe calix paſſionis tranſiret. & cùm factus *Breid.14.*
in agonia, prolixius orans ſanguinem gutta- *Iul.*

2011 Ministerio de Cultura

tim in terram decurrentem ſudaret, cælitus ab Angelo conſortatus eſt. Vbi ætate Hieronymi deſuper Eccleſia erat ædificata, quæ adhuc oſtẽditur.

Sa.t.9.c.2.

189.

Ioſ.15.18. 2.Reg.17. 3. Reg.1. Cant.4. 4.Reg.25. Ier.39.52. Ioſ.7.ant. 15.& 9. ant.11. Bro.itin.6. Breid.15. Iul. Sal.to.8.c. 5.& to.10. cap.1.

HORTVS REGIVS, qui Hortus concluſus dicitur. Hortus erat in ſuburbanis Ieruſalem, muris vndique ſeptus, & obfirmatus; atque, ſicut Paradiſus, arborum, fruticum, herbarum, aromatum, florum, fructuumq́ue vbertate amœnus, mulcendiſq́ue ac fouendis ſenſibus conueniens, & ad ſeceſſus voluptuarios idoneus. In quo erat inclytus ille fons Rogel, & Lapis Zoeleth, quorũ frequens in Scriptura mẽtio fit. vbi Adonias, cùm regnare inſtituiſſet, immolauit victimas, & vnà cum ſuis aſſeclis conuiuium fecit.

190.

4. Reg.23. Hier.in Ie-re.19.et 32 & in Mat. 10.

LVCVS Moloch, idolo Moloch conſecratus. vbi cultores eius, poſtquam ſacrificaſſent, aut thure litaſſent, ſub arborum opacitate ſcortabantur.

191.

3.Reg.11. 4. Reg.23. Bro.itin.6. Sa.t.6.c.5.

MONS OFFENSIONIS. mons excelſus erat ad auſtrum fontis Rogel & lapidis Zoeleth ſitus. In quo ſapientiſſimus ille per alienigenas vxores ſuas iam ſenex ſeductus & infatuatus, Melchom idôlo Ammonitarum Fanum ædificauit, & illum etiam coluit. Iuxta quoſdam fuit Pantheon, omnibuſq́ue idolis con-

2011 Ministerio de Cultura

conſecratũ. Quod annis trecentis ſexaginta tri-
bus integrum permanſit, & tandem à rege Ioſia
demolitum eſt.

192.

MONS Olíueti ſiue Oliuarũ, ab vbertate *Dan.11.*
frequentium in eo creſcentium oliuarũ *Zach.14.*
Græcè quoq; Elęôn dictus, qui aliàs etiã Mons *Act.1.*
inclyt⁹, & Mõs ſanct⁹ vocatur, ſitus eſt è regione *10.20. ant.*
Ieruſalẽ ad orientẽ: atq; à ciuitate alta interiacen *12. & 6. be.*
te valle Cedron diſcretus, ab ea ſecundùm ſacrã *3.5.13. etc.*
Scripturam iter ſabbati; iuxta Ioſephum verò *Vuil.17.*
ſtadijs quinq; diſtat, qui etiam addit ſummum *bel. ſac. 20.*
montis ſex ab vrbe ſtadijs abeſſe. tantę. n. altitu- *Bro. itin.6.*
dinis erat, vt ex eo non ſolũ omnes pænè plateæ *Breid.14.*
Ieruſalem, ſed etiam mare mortuum facilè vi- *Iul.*
deri poſſent. Præter oliuas autem palmis, pinis, *Sa.t.6.c.5.*
myrtis, alijſq; fructiferis arboribus abundabat. *& t.9.c.2.*
In huius montis vertice ſanctiſſimus Rex *Paſ. d 191.*
Dauid, à facie filij ſui Abſalom fugiens, flens & *Neem.8.*
nudis pedibus Deũ adorauit. In eodem quoque
monte eius filius Salomon omnis pietatis obli-
tus, Aſtaroth idôlo Sidoniorũ è regione Hiero
ſolymitani tẽpli (ex quo omnis quæ ibi perage-
batur idololatria proſpici poterat) Fanũ erexit. *2.Reg.15.*
quod ipſum etiã cum cęteris idolorum delubris *Pſal.3.*
Ioſias deſtruxit. Hunc montẽ Chriſtus oratio- *3.Reg.11.*
nis & quietis gratia ſępè frequentauit, ibiq; per-
noctauit. Atq; ex huius ſummitate coram aſtan *4.Reg.23.*
tibus & intuentibus diſcipulis, data eis benedi- *Lirã. ibid.*
ctione, in cælum aſcendit, facie (vt etiam ex vl *Lu.21.22.*
timis pedũ eius veſtigijs ad tantę rei memoriam *24.*
petroſo monti, inſtar cerę, impreſſis, etiamnum *Ioan.8.18.*

2011 Ministerio de Cultura

euidenter colligitur)ad occidentem, verſus Catholicam ex gentibus Romanã ſpectãs Eccleſiã, ad quam ipſe eius caput, tanquam geminos & illuſtres oculos D. Petrũ ſuum in terris vicarium Paſtorem ac Apoſtolorum coriphęum, & D. Paulum gentium doctorem, miſſurus erat.

Cùm hoc loco à B. Helena Imperatoris Conſtantini matre rotundo ſchemate & pulcherrimo opere conderetur eccleſia, quę in ſui medio lapidi impreſſa Dominica includeret veſtigia, locus ille de quo aſcendit, nunquã, vt Paulinus Nolanus Epiſcopus teſtatur, tegi marmore aut pauiri recepit, ſemper excuſſis, ſolo reſpuente, quę manus adornandi ſtudio tẽtauit apponere: & ſummum eius cacumen, vt ſcribit D. Hieronymus, propter Dominici corporis meatum, nullo modo contegi aut cõcamerari potuit: ſed tranſitus eius à terra ad cęlũ vſq; patet apertum. Quę eccleſia multis ibi ſęculis permanſit: Chriſti autem veſtigia adhuc cernuntur.

Sunt non infimi ordinis viri, qui aſſerunt Antichriſtum huius aſcenſionis Chriſti fore æmulatorem, eumque (vt mendacia mendaci ſigno probet) in cælum hoc loco dæmonum ope eſſe eleuandum: cæterùm à Domino Ieſu ſpiritu oris ſui occiſum iri. Supra hunc montem Chriſtum eodem modo ac forma, qua aſcendit, ad iudicandum viuos & mortuos in nubibus venturum eſſe ex Actis Apoſtolorum liquet. vbi legitur, quòd cùm Apoſtoli defixis in cælum oculis aſcendentem Chriſtum intuerentur, duo viri adſtiterunt illis amicti veſtibus albis, qui & dixerunt: Viri Galilæi, quid ſtatis aſpiciẽtes in cælum?

Ezech.11. Actor.1. P.Mõtanꝰ in Paſſion. Domini. Hier. to.3. in loc. Heb. Act. Apoſt. lit. M. Paulin. Nolan. epi.11. ad Seuerũ. Euſ. in vita Cõſtantini lib.3.c.42. Socr.1.hiſt. eccl.13. Sozom. 2. hiſt. eccl.1. Nicep.8.hiſtor.ecc.30. Vitriac.ca.58. Broc.iti.6. Breid.14. Iul. Sa.t.9.c.3. Paſ.d.191. Hieron.in Dan.c.11. Iſai.11. Zach.14. Lirã. ibid.

2011 Ministerio de Cultura

cælum? hic Ieſus qui aſſumptus eſt à vobis in cælum, ſic veniet, quemadmodum vidiſtis eum euntem in cælum. *2. Theſſ. 1. Actor. 1.*

193.

MONS Scandali. mons altus erat vltra torrentem Cedron in aquilonari latere montis Oliueti, quatuor ſtadijs à Ieruſalem diſtans. In quo Salomon vxorum gentilium inſtinctu Chamos idôlo Moabitarum fanum conſtruxit. quod etiam Ioſias confregit. Tempore Machabæorum hîc caſtrum ædificatum fuit: cuius indicia adhuc extant. *3. Reg. 11. 4. Reg. 23. Broc. itin. Sa. t. 6. c. 5.*

194.

MONVMENTVM Fullonis. quod non longè à porta anguli ſitum erat. *Io. 6. bel. 6.*

195.

PALMAE. de quibus in Neemia, & Ioannis Euangelio legitur. *Neem. 8. Ioan. 12.*

196.

PETRA COLVMBARVM. quæ ad meridiẽ montis Oliueti conſpiciebatur, Græcè Peristereôn vocata; ſaxea, rotunda, ſublimis & concamerata turris erat, extrinſecus dealbata, atque anguſto vno oſtiolo in ſummitate patens: in qua domeſticæ ſeruabantur columbæ: Huiuſmodi turris ſæpè vel quinque columbarum millia continebat. *Io. 6. bel. 13*

2011 Ministerio de Cultura

197.

Breid.14. Iul. Sa.t.8.c.6. & t.9.c.1. Paſc.d. 184.et 191.

PONS Cedron lapideus, vno arcu ſupra torrentem Cedron erectus: quem Helena Imperatrix eo in loco conſtrui fecit, vbi in hunc vſum anteà lignum illud, ex quo pila Dominicæ Crucis facta eſt, iacuiſſe dicitur.

198.

Ioã. Damaſcenus de dormitione Deiparæ. Nicep. l.2. hiſt. eccleſ. 22. & 23.

SEPVLCRVM B. Mariæ virginis, quod in valle Ioſaphat iuxta villam Gethſemani ad pedem montis Oliueti olim extra terram eminebat: in quo intemeratum glorioſiſsimæ virginis corpus honeſtè ab Apoſtolis ſepultum eſt. Quod poſt tertium à ſepultura diem vacuũ inuentum, & ſuauiſsimo odore fragrans, argumento pijs omnibus fuit, ipſam ſimul cum corpore ab Angelis in cælum eſſe aſſumptam, & ſuper Angelorum choros exaltatam.

Nice. hiſt. eccl. 8. cap. 30. Brocc. iti. 6. Breid.14. Iul.

Hoc loco in honorem Deiparæ virginis à pia Imperatrice Helena grandis, teſtudinata, atque mirifica (in quam nunc quadraginta octo gradibus deſcenditur) extructa eſt eccleſia. in cuius medio ſanctiſsimum hoc ſepulcrũ, quod albo marmore veſtierat, eſt incluſum: idque ad huc nedum Chriſtiani peregrini, verùm & Saraceni atque Turcæ ſummè venerantur.

Sa.t.9.c.1. Paſ.d.184. & 197.

Eodem pænè loco etiam S. Annam, virumque eius Ioachim, beatiſsimæ Dei genitricis parentes; nec non Ioſephum eiuſdem immaculatæ Virginis ſponſum, Chriſti verò nutritium, ſepultos eſſe veterum habet traditio.

SEPVL-

2011 Ministerio de Cultura

199.

SEPVLCRA Vulgi. quæ erant in valle Ioſaphat: vbi ignobiles ſepeliebantur. *4.Reg. 23. Ierem. 26.*

200.

SIlôe fons, cui Piſcina ſiue Natatoria Silôe, quæ & Piſcina inferior nuncupatur, coniuncta eſt, in occidentali latere vallis Ioſaphat, è radice montis Sion ſcaturit. Aqua eius clara, dulcis, & vberrima, cum ſilentio placideque fluit in torrentem Cedron. *Iſai.8.22. Neem.3. Io.6. bel 6. Vitriac.c. 84.*

Hunc fontem inclytus Rex Ezechias reſtaurauit. Atque in eius piſcina cæcus ille à natiuitate oculos ſuos Chriſti ſputo & luto inunctos lauans viſum recepit. Teſtatur Ioſephus Silôe & alios omnes quotquot erant extra ciuitatem fontes, ante Titi Cæſaris aduentum adeò defeciſſe, vt iuxta eos aqua venderetur. poſt acceſſum autem eius tanta vbertate hoſtibus fluxiſſe, vt non modò ipſis & iumentis eorum, ſed etiam hortis ſufficerent. De huius aquæ virtute diligentiſsimus loci huius perſcrutator Saligniacus ita ferè ſcribit: Fontis huius aqua hodie adhuc ipſis etiam Saracenis in pretio eſt. Nam cùm corpore naturaliter inſtar hyrcorum fœteant, in hoc fonte ſe & pueros ſuos lauant, eaque lotione fœtorem ſuum mitigant. Quin & eam Turcæ magni faciunt, quòd eius vſum oculorum viſui conferre experiantur: habet Nicephorus Helenam Imperatricem ad fontem hunc mirifica conſtruxiſſe opera. *Ioan.9. Broc.iti 6. Breid.14. Iul. Paſch.d. 197. Io 6. bel.11 Sa.t.10.c.8 Nicep.8.hiſtor.ecc.30*

STE-

©2011 Ministerio de Cultura

201.

Actor.7. Breui.Rō. Breid.14. Iul. Paſc.d. 184.

STEPHANVS. Hoc loco S. Stephanus diaconus, (cui Diuino amore flagranti lapides torrentis dulces fuerunt) in ipſo iuuentutis flore, iactis in ſe lapidibus tanquam gemmis coronatus, proprioque ſanguine purpuratus, pro lapidantibus (quorum veſtes adoleſcens Paulus cuſtodiebat) orans, primus cum martyrij palma triumphator in cælum migrauit.

202.

Hieron.in loc.Heb. lit.C. 3.Reg.3. Ierem.31. Io.8.ant.1. et 6.bel.13 &c. Ezech. 47 Bro.itin.6. Sa.t.9.c.1. 2.Reg.15.

TORRENS Cedron. riuus eſt ad orientem Ieruſalem, inter ipſam & montem Olioueti, qui pluuialibus aquis vndique de montibus, nec non ex fontibus ac piſcinis auctus, dulci quodam ſtrepitu per mediam vallem Ioſaphat atque Gehennom, perque plana deſerti in mare mortuum fluens abſorbetur. In cuius vtraque ripa multæ, denſæ, ac fructiferæ creſcebant arbores: quarum amœna facies, vnà cum vicinis hortis, quæ limpidiſsimis aquis Cedron irrigabantur, obambulantium oculos animumque amœnabat. Hunc torrentem Rex Dauid totus lacrymis madidus, vnà cum amicorum intimis à facie filij ſui Abſolom fugiens, operto capite & nudis pedibus tranſiuit: Eundem & Chriſtus cum ſuis diſcipulis vadens in hortum Olioueti, tranſiuit.

Ioan.18.

203.

Nice.hiſt. eccl.lib.17. cap.5. In vitis Patrum.

TVGVRIVM S. PELAGIAE. Hic S. Pelagia famoſa illa peccatrix, & formoſa meretri-

2011 Ministerio de Cultura

trix,quę cūctas Antiochiæ fęminas forma,diui *Breid.14.*
tijs,delitijs & luxuria ſuperauerat,in tuguriolo *Iul.*
ſexum veſte nomineq; occultans, dicta atq; cre *Sa.t.9.c.3.*
dita Pelagiꝰ monachꝰ,pęnitentiā egit,ac de pela *Paſ.d.191.*
go vitiorū facta pelagus virtutū, ibidē mortua
& ſepulta eſt.vbi poſteà extructa fuit eccleſia.

204.

VALLIS Ioſaphat, quæ & Vallis Cedron, *Io.6. bel.3.*
& Vallis montium vocatur; vallis eſt lata *6.&c.*
& profunda inter Ieruſalem & montem Oliue- *Hier. in lo.*
ti interiecta, totam ab oriente cingens vrbem: *Heb.lit. C.*
quam torrens Cedron tranſiens ſuis aquis egre *Zach.14.*
giè fœcundat. Cuius quidem excellens profun- *Lirā.ibid.*
ditas,licet à Romanis Imperatoribus Tito & A- *Bro.itin.6.*
driano, iniecta terra ac templi vrbiſque ruinis *Sa.t.8. c.8.*
multùm ſit impleta,non tamen prorſus eſt op- *&to 9 c.1.*
pleta. In hac valle pij ac religioſi reges Iuda Aſa, *3.Reg.15.*
Ezechias,& Ioſias templi combuſſerunt idôla, *4.Reg. 23.*
eorumq; cineres in torrentem Cedron proiece *2.Par.15.*
runt. Hæc vallis commune totius ciuitatis Ce- *2.9.30.*
miteriū erat,vbi vulgꝰ & ignobiles omnes ſepe-
liebantur. extra vrbē enim Iudæis ſepeliri mos
erat. ibiq; nunc Turcæ ſepeliuntur. In hac quo- *Ioel.3.a.*
que valle die illa cunctis mortalibus tremenda *Lirā.ibid.*
oēs vndiq; homines ad extremū & generale iu- *Sa.t.9.c.2.*
diciū ſunt congregādi, vt à Chriſto iudice reci-
piat debita pro meritis præmia quiſq; ſuis. Vn- *Zach. 14.*
de & Vallis cōciſionis appellatur,quòd ibi ma- *Liran.ibi.*
li à bonis ſeparabuntur: & hi quidem aſſumen- *Matth.25.*
tur in cælū æterna beatitudine fruituri: illi au-
tē detrudentur in infernū, perpetuis ſupplicijs
cruciandi. Tempore cùm Chriſtiani Paleſtina *Vuil.12.be.*

poti-

2011 Ministerio de Cultura

Iac 13.& li.18.c.32. Vitr.c.58.

potirentur,erat hic abbatia quędam,in qua Domina Meliſendis Regina Hieruſalē ſepulta eſt.

205.

Io.6.bel.13 et 7.bel.16. & cæt. Sa.t.8.c.2.

VALLIS SILOE,à fonte Silôe nomen habens:in qua Iudæi,qui hoc tempore Hieroſolymis habitant,ſepeliuntur.

206.

4.Reg.18. Iſai.7.36.

VIA agri Fullonis, ſita ad extremum aquæ ductus piſcinæ ſuperioris. Hic Iſaias Regi Achaz Chriſtum ex virgine naſciturum prędixit.

207.

Io.Paſc.S. Theol.Doctor in pereg.ſ.die 190.193. 194.197. 200.et207.

VIA captiuitatis.Hæ notulę ſucceſſiuè protractæ viam demonſtrant, qua Chriſtus redimendi generis humani cauſa captiuus per totam pænè ciuitatem oſtentationis ergò deductus fuit. Primò enim cùm à Cœnaculo Sion in hortum montis Oliueti oratum progreſſus,ſanctum orationis ſacrificium Deo Patri obtuliſſet, inde reuertens appropinquantibus ad capiendum eum hoſtibus vltrò ſe obuiam dedit. qui necdum quadrageſimum ab orationis loco greſſum abſoluerat, cùm miſſi à Principibus ſacerdotum & ſenioribus populi in eum manus iniecerunt, eum ceperunt, duriſſimiſque vinculis conſtrinxerunt. Vnde ilicò à lupis illis rapacibus tanquam mitiſsimus agnus cum magno clamore & vario armorum ſtrepitu trans torrentem Cedron (in quem aliqui ipſum præcipitatum eſſe opinantur, ſic intelli-

Iſai.53. Ierem.11.

2011 Ministerio de Cultura

telligentes quod à Pſalmiſta ſcriptum eſt, de torrente in via bibet) ad domum Annæ deductus eſt: quę à loco in quo captus eſt, bis mille trecentis ſexaginta greſsibus diſtabat. Atque hinc per trecentos triginta greſſus ad Palatium Caiphæ abductus. inde vlteriùs, quod mille greſsibus aberat, ad Palatium Pilati. Iſthinc porrò via trecentorum quinquaginta greſſuum ad Palatium Herodis. Hinc denique per ſexcentarũ vlnarum interuallũ, alia via quàm venerat, ad Palatium Pilati reductus eſt: Greſſus autẽ de quo hîc loquimur, duos pedes & ſemiſſem continet.

Pſalm.109.

D. Bethleẽ presbyt. in deſcrip. locorum paſſion. Domini.

208.

VIA in Anathot, Bethel, & deſertum, de qua Brocardus itin. 6. b.

209.

VIA in Iericho, & Engaddi, cuius mentio fit Lucæ 10. e. & Marci 11. a. VVilhelm. 17. bell. ſacr. 20.

210.

HIc, Chriſto orante, ſederunt tres electi Apoſtoli, Petrus, Iacobus & Ioannes, ab horto Oliueti ad iactum lapidis, à ſepulcro verò B. Mariæ quinquaginta greſsibus ſeparati.

Marc.14. Luc.22. Breid.14. Iul. Sa.t.9.c.2. Paſ.d.185. Beth.fer. 2.

211.

HIc octo reliqui Apoſtoli manſerunt, triginta quatuor vlnis à prędictis tribus diſiuncti.

Matth. 26. Bet fer. 2.

2011 Ministerio de Cultura

212.

Matth.26. *Marc.14.* *Luc.22.* *Ioan.18.* *Sa.t.9.c.2.*

HÎc Chriſtus, vt nos libertate donaret, à Iuda proditore oſculo traditus; à Iudæis, quos verbo retrorſum in terram ſtrauerat captus; & facinoroſorum in morem arctiſſimis vinculis ligatus eſt. Ibidem Simon Petrus ſubito calore percitus, percuſsit ſeruum Pontificis, cui nomen erat Malchus, & abſcidit auriculam eius dexteram: quam Chriſtus mox reſtituit. Cæteri verò Apoſtoli ſibi quoque timẽtes, deſerto Domino, hîc fugam arripuerunt.

213.

Matth.23. & 25. *Marc.13.* *Luc.21.* *Sa.t.9.c 3.* *Paſ.d.191.*

IN hoc montis Oliuarum loco ex aduerſo templi iuxta ciſternã quandam ſedens Chriſtus, longo ſermone deſtructionem Ieruſalem, futuras piorum afflictiones, pſeudoprophetarum aduentum, conſummandi Mundi ſigna, extremi denique iudicij modum diſcipulis ſuis prædixit, ac clariſsimè enarrauit. quo in loco pulchrum ædificatum fuit templum, quod nunc deſolatum eſt.

214.

Matth. 21. *Marc.11.* *Luc.19.* *Ioan.12.* *VVilh. Ty. 11.bel.ſacr. 31.& l.12. cap. 2.*

HAc Chriſtus aſinę pullo inſidens, magna hominum comitatus caterua Hieroſolymam perrexit, alijs præcedentibus, alijs eum ſequentibus, cui inſuper ingens hominum turba ex vrbe obuiam profuſa, tanto eum omnes cum fauore exceperunt, vt multi veſtibus ſuis viam conſternerent, plures ramis & frondibus ex palmis, oliuis, alijſque arboribus reſectis,

2011 Ministerio de Cultura

ctis, viam honoris gratia ſternerent. Vndique gratulantium atque acclamantium voces huiuſmodi reſonabãt: *Oſanna in excelſis, Benedictus qui venit in nomine Domini.* Tali pompa ac triumpho verus ille Rex ac humilis triumphator per portam auream (quę cùm rariſſimè aperiretur, vltrò, vt tradunt, aperta eſt ei) regiam ingreſſus vrbem, circùm templum & magnam ciuitatis partem videtur obequitaſſe. Quo nouo ſpectaculo commota eſt vniuerſa ciuitas, dicẽs; *Quis eſt hic?* turbæ verò quæ illum comitabantur reſpondebant: *Hic eſt Ieſus Propheta à Nazareth Galilææ.* Iam tum gaudentium & adgratulantium clamor magis ac magis inualeſcebat, concurrebant vndique vtriuſque ſexus ſenes ac iuuenes, omniumque, etiam puerorum, & quod mirabile, infantium quoque atque lactentium vna vox erat; *Oſanna filio Dauid, benedictus qui venit Rex in nomine Domini, Rex Iſrael: benedictum qui venit regnum patris noſtri Dauid, pax in cælo, & gloria in excelſis, Oſanna in altiſsimis.* Qua læta fauſtaque acclamatione verum ſuum Meſſiam inaugurantes, eum vſque in templum comitati ac proſequuti ſunt. Vbi nouus ille Rex mox regnum ſuum feliciter incipiens, cæcos ac claudos ſanauit. Diſcrutiantur interim & indignantur impij atque inuidi Phariſæi, principes ſacerdotum, & ſcribæ. qui videntes mirabilia quæ faciebat, & pueros in templo clamantes, *Oſanna filio Dauid,* dixerunt inter ſe: *Videtis quod nihil proficimus, Ecce Mundus totus poſt eum abijt.* Quamobrem ipſum Ieſum adorti, *Magiſter*, inquiunt, *audis quid iſti dicũt? increpa diſcipulos tuos.* Quibus

2011 Ministerio de Cultura

ipſe hoc olim per Pſalmographum propheta-
tum indicans, reſpondit: *Quid ni? Nunquam legi-*
Pſal.8. *ſtis? Ex ore infantium & lactentium perfeciſti laudẽ?*
Dico vobis? quod ſi hi tacuerint, mox lapides clama-
bunt. Adeò enim Deus nolebat hanc laudem ſuã
ſileri, vt ſi homines conticuiſſent, ipſi lapides
clamaturi fuiſſent.

LOCI AD MERIDIEM VRBIS.

215.

Dan.14. ABACVC. Hic Angelus Domini pro
Breid.14. phetam Abacuc prandium meſſori
Iul. bus ferentem capillis apprehendit,
Salig.t.10. ac vnà cum cibo in Babylonem ad
cap.2. paſcendum Danielem in lacu ſeptem leonum
incluſum, tranſtulit. Quo cibato, eundem huc
reduxit.

216.

Zach.11. ACELDEMA, ſiue Haceldemach, hoc eſt,
Matth.27. ager ſanguinis. Ager erat figuli ad auſtra-
Act.1. lem plagam montis Sion ſitus, à tergo habens
Hier. in lo. montem eiuſdem nominis mediocriter altum,
Heb. lit. A. iactu lapidis à Piſcina ſuperiore diſtans. qui Iu-
& in loc. dæorum conſilio, triginta argenteis, quibus Iu-
act. Apoſt. das Chriſtum vendidit, in ſepulturam peregri-
lit. A. norum emptus eſt. Cuius medium Imperatrix
Nic.8.hi- Helena quatuor muris, longitudine ſeptuagin-
ſtor.ec.30. ta duorum, latitudine verò quinquaginta pe-
Broc.ii.6. dum, fecit includi, ac ſuperius teſtudine (quæ
ſeptem

2011 Ministerio de Cultura

ſeptem foraminibus, per quæ defuncta Chriſtianorum corpora dimittuntur, patet) concamerari. *Breid.14. Iul.* *Sa.t.6.c.5. & t.10.c.1.* *Paſ. d.197.*

Eſt verò huius terræ virtus mirabilis & fidem pænè ſuperans, quòd defunctorum corpora viginti quatuor horarum ſpacio in puluerem redigat. quam virtutem etiam in alias regiones deuecta minimè perdit. Nam cùm iuſſu Imperatricis Helenæ de hoc agro, quantum terræ ducentæ & ſeptuaginta (vt aiunt) naues capere poterant, Romam auectum, ac iuxta montem Vaticanum in eum locum exoneratum ſit, quem incolæ CAMPVM SANCTVM vocitant, licet cælum mutarit, eandem tamen retinere vim quotidiana experientia docet. Romanos enim reſpuens, ſola peregrinorum corpora ad ſepulturam admittit: quorum etiam hic omnem carnis ſubſtantiam intra viginti quatuor horas prorſus conſumit, oſsibus tantùm reſiduis.

217.

AGER Fullonis, ad vrbis meridiem ab Aceldema tendens vſque montem Gion. vbi fullones ſuos pãnos in vicino torrente Gion lotos, extendere & ſiccare ſolent. *4.Reg.18. Iſa.7.36. Broc.iti.6.*

218.

ANTRVM Iacobi minoris. in quo, cùm ſe iuramento conſtrinxiſſet non comeſturum panem ab hora, qua calicem Domini biberat, donec Chriſtum à mortuis reſurrexiſſe videret, triduo Dominicæ paſsionis latuit. Ideo- *Hier.to.1. in catal. ſcrip. Eccl.*

2011 Ministerio de Cultura

1.Cor.15. Breid.14. Iul. Sat.9.c.1. Paſ.d.192. & 230.

que Dominus etiam ei poſt reſurrectionem ſuam ſeorſum hic apparuit. In cuius honorem Christiani iſto loco poſtmodum Eccleſiam erexerunt.

219.

Matth.26. Luc.24. 1.Cor.15. Breid.12. Iul. Sat.9.c.1. Paſ.d.192.

ANTRVM Petri Apoſtoli. in quo poſt trinam Domini negationem, culpam ſuam amara pœnitentia & lacrymis expiauit. Cui fortè ibidem ſe Dominus poſt reſurrectionem ſuã conſpiciendum exhibuit. hîc etiam ſacellum poſteà extructum fuit: quòd nunc funditus euerſum eſt.

220.

4.Reg.18. 19. 2.Par.32. Iſa.9.et 30 Io 10.ãt 2. & 6.bel.11. Aug.to 10. ad fratres in erem.ſer mone 25. Lirã.in 4. Reg.19. Act.4.

CASTRA ASSYRIORVM, quæ poſita erãt iuxta Piſcinam ſuperiorem. quorum robuſtiſſimos quoſque ad centum & octoginta quinque millia in vindictam blaſphemiæ prima obſidionis nocte Angelus Domini occidit. Eorumque corpora, ne aërem fœtore inficerent, in puluerem, ait Auguſtinus, redegit: veſtibus tamen & armis, quò populus Ieruſalem ſpolia habere poſſet, manentibus integris & illæſis. Huius cædis, olim D. Iohannes Chryſoſtomus pictam in tabula imaginẽ habuit: vt refert Concil. Nicęnum ſecundum, probans iam tum apud fideles imaginum vſum celebrem fuiſſe.

221.

Breid.14. Iul.

DOMVS Eliæ. in qua Elias propheta aliquando habitaſſe perhibetur. vbi etiam poſtea conſtructa eſt eccleſia.

ERO-

2011 Ministerio de Cultura

222.

EROGE MONS, aliâs mons Meridionalis dictus, altus & celſus eſt ad vrbis meridiem, parum verſus occidentem vergens. de quo hoc notatu dignum legitur. Quòd cùm Ozias rex Iuda ſumpto ſacerdotali habitu ſanctuariũ templi ingreſſus ſuper aureum altare thymiamatis, Deo thuris incenſum adolere, quod ſolis ſacerdotibus fas erat, præſumeret, factus ſit illicò terræmotus maximus, cuius etiam Amos & Zacharias Prophetæ faciunt mentionẽ, quo & ipſum templum ſuperiùs fiſſum fuit, & mons iſte ſciſſus medius: tanta quidem vi atque virtute, vt altera eius pars ſua volubilitate per quatuor ſtadia procedens, obiectu demùm orientalis montis (qui mons Offenſionis vocatur) conſtiterit; obſtructa via publica, & oppreſsis ruina hortis Regijs. Ipſe interim Rex Ozias fulmine ictus, lepra in fronte percuſſus eſt. quapropter ſtatim templo atque vrbe eiectus, tabe per omnem vitam ipſi adhærente, in domo ſeparata vſque ad diem mortis ſuæ ſecluſus fuit.

Ioſue 15. & 18. 4. Reg. 15. 2. Par. 26. Amos 1. Zach. 14. Io. 9. ant. 11 Adam Reiſnerus, & Ioan. Herdenus, in deſcr. vrb. Ieroſol. lib. 7. cap. 2.

223.

FONS. Ad hunc fontem ſtella, quę tribus Magis Ieruſalem ingreſsis diſparuerat, ipſis rurſum apparuit: duxitque eos in Bethleem.

Matth. 2. Breid. 14. Iul. Sali tomo 10. cap. 2. Paſ. d. 233

224.

FOVEA IEREMIAE Prophetæ. In qua amaro animo ſedens, quadruplici Alphabeto metrico dolens & flens, lamentatus eſt, ac deſcripſit deſtructionem Ieruſalem per Chal-

Thren. 1. 2. 3. 4. 5.

2011 Ministerio de Cultura

Nice. 8.hiſto.eccl.30. Chaldæos iã iam factã, vbi Helena Imperatrix, teſte Nicephoro, mirifica conſtruxit opera.

225.

Argumẽt. in Iſaiam. Hierõ.tradit.Heb.in 2.Par.33. Broc.iti.6. Breid.14. Iul. Sa.t.10.c.1. Paſc.d. 197.

ISAIAS. Hîc Iſaias nobilis ille Propheta, cùm plus minus ſeptuaginta annis in Ieruſalem prophetaſſet, iuſſu Manaſſe regis (cui, vt ſcribit Hieronymus, auus fuiſſe traditur) ſerra in duas partes ſectus, occubuit. Sepultuſque eſt ſub quercu Rogel, iuxta tranſitum aquarum, quas olim Ezechias Rex iacto obſtruxerat puluere, vbi iuxta arborem quandam ſepulcrum eius adhuc viſitur. Nunc autem eſt ibi hortus holerum.

226.

Breid.14. Iul. Sal.to.10. cap.1. Paſc.d. 197.

LATIBVLA APOSTOLORVM. multę ſunt cauernæ, in quibus ex Apoſtolis octo tempore paſsionis Domini latuiſſe, veterum traditio eſt.

227.

2.Reg.18. Io.7.ãt.10.

MONVMENTVM ſiue manus ABSALOM. Columna erat & ſtatua marmorea cum inſcriptione duobus à Hieroſolyma ſtadijs diſtans: quam Abſalom viuus ſibi in monumentum in Valle regia erexerat. *Breid.14. Iul.* Vbi etiamnum turris & magnus lapidum aceruus extat: qui quotidie magis ac magis augetur. Nam pagani & peregrini illac tranſeuntes, pro more habẽt vt quiſq; lapidem in eum proijciat, *Deut.21.* & quaſi iuxta legem vindicantes ipſius aduerſus Dauid patrem ſuum rebellionem, huiuſ-

2011 Ministerio de Cultura

huiuſmodi maledictione illum execrantur: *Ma-*
ledictus ſit parricida Abſalom: & quicunq; iniuſtè pa- *Paſ.d.191.*
rentes ſuos perſequuntur, maledicti ſint in æternum.

228.

PISCINA SVPERIOR ſita in auſtrali pede *4.Reg.18.*
montis Sion. quam magnificus Rex Eze- *2.Par.32.*
chias cum ſuo aquæductu (qui Piſcina ful- *Iſai 7.36.*
lonis à Hieronymo vocatur) inſtaurauit, cuius *Hieron.in*
quoque aquas in obſidione Aſſyriorum iniecto *loc.Heb li.*
puluere obſtruxit. *T.*
Bro itin.6.

229.

SEPVLCHRVM ZACHARIAE, filij Bara- *2.Par.24.*
chiæ, aliàs filij Ioiadæ, quem Iudæi occîde- *Matth.23.*
runt inter templum & altare. *Breid.14.*
Iul.
Sal.tom.9.
cap.1.

LOCI AD OCCIDENTEM VRBIS.

230.

BAALPHARASIM campus eſt in valle *2.Reg.5.*
Raphaim. in quo Dauid rex primò Phi *1.Par.14.*
liſtæos proſtrauit, ſculptiliaque eorum
in caſtris reperta, combuſsit.

231.

CASTRA HERODIS. quæ, teſte Ioſe- *Ioſ.14.ât.*
pho, poſuit ad occidentalem vrbis tra- *24.& 1.*
ctum. *bell.12.*

2011 Ministerio de Cultura

232.

2.Par.33. FONS Gion inferior, qui oriebatur in fine
Bro.itin 6. agri fullonis. cuius aquas duxit Ezechias
rex in Piſcinam ſuperiorem.

233.

4.Reg.20. FONS Gion Superior, emanans è monte
2.Par.32. Gion. Quem poſteà Ezechias rex obtura-
Eccleſ.48. uit, & ferro rupem fodiens, direxit aquas e-
Broc.iti 6. ius ſubter ad occidentem ciuitatis Dauid, ac ſub
terraneis canalibus eas per medium ciuitatis in-
troduxit in Piſcinam interiorem, ne in obſidio-
ne aqua populo deeſſet.

234.

Matth.27. IVdas. Hîc Iudas, ex Apoſtolo factus prodi-
Actor.1. tor, ex funeſta ſycomoro quadã, q̃ adhuc vi-
Broc.iti.6. ſitur, laqueo ſe ſuſpendit; atq; ſuſpenſus cre-
Sa.t.8.c.5. puit medius, & effuſa ſunt omnia viſcera eius.

235.

Ierem.31. MONS Caluariæ. mons petroſus & medio
Matth.27. criter altus erat, Hebraicè Golgotha,
Marc.15. aliàs Goatha dictus: qui ciuitati inter oc-
Luc.23. cidentem & ſeptentrionem proximus erat. in
Ioan.19. quo, noxij publico iudicio damnati, extre-
Hier.in lo. mo ſupplicio plectebantur. vbi quouis tempo-
Heb.lit.G. re, ſicuti circa patibula videre eſt, paſſim iace-
bant caluariæ, oſſa, viſcera, & ſanies hominum
ſuſpenſorum, decollatorum, vel alio mortis
genere occiſorum. Hîc IESVS CHRISTVS
Saluator noſter, qui non nouerat peccatum,
pro

2011 Ministerio de Cultura

pro nobis,inquit Paulus,peccatum,hoc eſt, hoſtia pro peccato ſuo factus,nudus inter duos latrones,quaſi noxius pro ſalute omnium crucifixus eſt. Itaque Caluariæ mons,cùm anteà locus eſſet infamis. Chriſti paſſione, eiuſque ſanguine vſq; adeò eſt nobilitatus & ſanctificatus, vt nunc Angelis pariterq; hominibus ſit colendus.Sicut etiam crux,quæ prius erat ignominioſa,pari ratione nunc facta eſt glorioſa. *2.Cor.5.* *Deut. 21.* *Galat. 3.*

236.

MONS Gion. Mons ſaxoſus,altus & oblongus eſt; qui ab occidente vrbem ambiens,verſus portam iudiciariam ſenſim decreſcit, & profunda valle ab vrbe diſcernitur. In hoc monte iuſſu Dauidis Salomon à Sadoc Pontifice & Nathan Propheta ſacro oleo in Regem vnctus fuit.Cui mox ab omni populo acclamatum eſt. VIVAT REX SALOMON. qui læti tibijs ac tubis ita cecinerunt, vt præ hominum clamore ac inſtrumentorum concentu terra ſimul ac aër reſonaret. *Bro. itin.6.* *Sa.t. 6.c.5.* *3.Reg.1.* *Io.7.āt.15.*

237.

MONVMENTVM Anani Pontificis, de quo Ioſephus belli Iudaici libr. 6.cap.13.

238.

PYRI vallis Raphaim, quas Ioſephus Siluã fletus vocat, iuxta quam cælitùs Dauid adiutus,ſecundò Philiſthęos proſtrauit, ac longè lateque perſecutus eſt. *2.Reg.5.* *Lirã.ibid.* *1.Par.14.* *Io.7.āt.4.*

SEPVL-

2011 Ministerio de Cultura

239.

Iſai.11. SEPVLCRVM DOMINI glorioſum. Mo-
Matt.27. numentum erat nouum, octo pedes longũ,
Mar.15. quod à monte Caluariæ centum & octo pedi-
Luc.23. bus, à monte autem Sion paſsibus mille diſtans
Ioan.19. Ioſephus ab Arimathæa nobilis ſenator in Hor
Nicep.8.hi to Caluariæ monti propinquo in petra ſibi ex-
ſtor. eccl. ciderat. In quo ipſe vnà cum Nicodemo, B. Ma-
30. ria, & pijs mulieribus corpus Ieſu de conſenſu
Beda in Pilati à cruce depoſitum, myrrha & aloê con-
Marci ca. ditum, ſindone munda inuolutum, honorificè
16. capite occidentem verſus ſepeliuit (vnde etiam
Bro.itin.6. mos nobis Chriſtianis inoleuit ſimili corporis
Breid.12. diſpoſitione in locis ſacris mortuos ſepeliendi)
Iul. & aduoluto ſaxo ingenti ad oſtium monumen
Sal.t.7.ca. ti, abijt. Interim verò Principes ſacerdotum &
3.& 6. Phariſæi, Chriſti reſurrectionem conantes im-
Paſ.d.225 pedire, adhibita militum cuſtodia munierunt
& 227. ſepulcrum, lapidem quoque, qui claudebat os
Beth.ſab. ſepulcri, ſigillo obſignauerunt, ne quid fraudis
poſſit eſſe vel in cuſtodibus. Sed hæc Iudęorum
diligentia, qua conabantur reſurrecturo exi-
tum concludere, auxit miraculum, & reſurre-
Marc.16. ctionis fidem confirmauit. Nam Chriſtus ter-
Ioan.20. tio die rediuiuus, clauſo & obſignato ſepulcro
reſurrexit. atque ibidem Mariæ Magdalenæ ad
monumentum ploranti ſpecie hortulani pri-
mò apparuit.

240.

SILVA, ciuitati proxima, vt colligitur ex Io
ſephi libro ſexto Iudaici belli cap. 14.

TOR-

2011 Ministerio de Cultura

241.

TORRENS GION, ſiue riuus. quem Achaz rex è fonte Gion inferiore, per medium terræ in Piſcinam ſuperiorem ducere inceperat. quod tandem Ezechias rex perfecit.

2. Par. 32. & 33. iuxta textum Heb. Hier. ibid. Neem. 2. Broc. iti. 6.

242.

VALLIS CADAVERVM, quæ inter montem Caluariæ & mȩnia Ieruſalem ſita eſt, nomen inde habens, quòd ibi cadauera, oſſa, & cineres eorum, qui in monte Caluariæ morte puniti aut combuſti erant, proiiciebantur. Quamobrem & milites Chriſti crucifixores, poſtquam latronum, qui cum Chriſto crucifixi erant, fregiſſent crura, ob imminentem veſperam & diem feſtum, eorum cadauera & cruces, ſimul & Chriſti iam ſepulti Crucem ac titulum in hanc vallem præcipitauerunt. Super quæ deinde egeſtis ac exoneratis ciuitatis ſordibus, vallis tandem tota oppleta fuit. atque hac ratione triumphale illud crucis lignum ſub magno ſordium aceruo trecentis ferè annis altè ſepultum iacuit. Simili modo eiuſdem ciuitatis incolæ, haud ſecus quàm ſi ad delendam omnem Chriſti memoriam conſpiraſſent, ſepulcrum Domini vehementi iniecto aggere prorſus obruerunt. Et Gentiles quoq; nequaquam Iudæis in hoc ſtudio inferiores, in crucifixionis loco marmoream impuræ Veneris ſtatuam ac fanũ, in reſurrectionis autem loco, Iouis idôlum, in Bethleem verò ad præſepe Saluatoris, ſimul acrũ & lucũ Adonidis impudici Veneris amaſij col-

Ierem. 31. Lirã. ibid. Ioan. 19. Euſ. in vita Cõſtantin. li. 3. ca. 42. Hier. to. 1. epiſt. 13. ad Paulinũ et to 3. in loc. Act. Apoſt. lit. H. Ambro. to. 3. in Orat. funebri Theodoſij Imperat. Paulin. Nolan. epi. 11. ad Seuerũ Sulpitium. Ruffi. in Euſe. hiſt. ec.

2011 Ministerio de Cultura

collocauerũt; vt Chriſtiani Chriſtũ prædictis in locis adoraturi, ea ſimulacra adorare viderentur. Cæterũ non eſt ſapientia, nõ eſt prudentia, non eſt conſiliũ contra Dominũ; qui huiuſmodi tam Iudæorũ quã Gentiliũ impietate paſſionis ſuæ trophæa, quæ Chriſtiani propter varias perſecutiones ęgrè cuſtodire potuiſſent, ab impiorum manibus ſeruauit illęſa: tanto glorioſiori honore à Chriſtianis exaltanda, quanto maiori ignominia ab inimicis ſuis fuerant contẽpta.

Anno enim poſt Chriſtũ natum trecenteſimo vigeſimo ſexto pace iam Eccleſiæ reddita, & celebrata contra Ariũ à trecentis octodecim Epiſcopis Synodo Nicena, B. Helena Auguſta, pij Conſtantini Imperatoris pia mater fermè octogenaria, Diuina admonitione conquirẽdę Dominicæ Crucis ſtudio Hieroſolymã cum exercitu profecta, eadem ſimulacra, fana & lucos, poſt annos circiter centũ octoginta euertenda curauit. Ac nullum non mouens lapidem vt abſconditæ Dominicæ Crucis locum cognoſceret, viros de Iudæis peritiſſimos vt propriæ impietatis iudices exquiſiuit, & accitos in Hieroſolymam congregauit. Cùm ergò illi corã Imperatrice comparuiſſent, & de loco Dominicæ paſſionis rogati, eum nequaquam voluiſſent indicare, quæſito prætextu quòd nullam eius rei haberent notitiam, pręcepit Imperatrix eos omnes igne cremari. Qui ſibi timentes, tradiderunt ei Iudam quendam, virum in gente ſua ætate præſtantem, qui puer à parentibus ſuis de his quæ Imperatrix ſcire ab illis cupiebat, fuerat inſtructus. Tum illa cæteris dimiſſis Iudam

li.10.ca.7. & 8. Soc.1.hiſt. ec.13. Theodorit.1.hi. ecc.18. Sozom.2. hiſt.eccl.1. Nice.8.hiſto.ecc.28. 29.30.& 50. Breui.Rõ. Pet. de Natal.in Can. Sanctorũ li 4.c.117. Broc.iti.6. Breid.12. Iul.& 13. Iul. Sa.t.7.c 3. 4.5 6.7.et to.8.ca.3. Paſc.d. 214.225. 226.& 227.

2011 Ministerio de Cultura

dam compellans, Mors, ait, & vita appoſita ſunt tibi ſi non oſtenderis mihi Crucẽ Chriſti: quodcunq; volueris elige. Ille verò tergiuerſans, varijs ſermonibus moras nectebat. timebat enim (id quod reuera factum eſt) per crucis prædicationẽ leges & traditiones Iudaicas fore abolendas. Inſtat Imperatrix, vrget vt ſecretum prodat, varijſq; mortis minis hominem premit. At cùm nihil verbis proficeret, ad rem ventum eſt. Nam in puteum aqua vacuum demittitur, & inedia periturus excruciatur. Cùm autem omni cibo ſex diebus fuiſſet deſtitutus, die ſeptimo extrahi petijt, & ſe Crucẽ Dominicam indicaturũ promiſit. Extractus igitur ad locum concitus vbi iacebat ſancta Crux perrexit: & fuſis ad Deũ precibus, ſanctæ Crucis lignum ſupplex oſtendi ſibi poſtulauit. Præſtitit Deus precibus auditũ, & locum vbi Diuina recondita iacebant paſsionis ſuæ inſignia, euidenti miraculo demonſtrauit. Nam ſubitò terra commota eſt, & aromatum miri odoris vaporẽ exhalauit. Quo miraculo venerabilis Imperatrix de loci teſtificatione confirmata, iuſsit illicò in ipſum locum operam foſsionis accingi. Parataque mox ciuium pariter & militari manu, breui laborem iſtius molitionis hauſit. Nam exportatis ſordibus in altum defoſſas tres cruces inuenit, & ſeorſim ab alijs ligneam illam tabulam, quæ olim Cruci Dominicæ impoſita, titulum Hebraicè, Græcè, & Latinè à Pilato ſcriptum continebat. At verò cùm ex tribus crucibus, cuinam Chriſtus affixus fuiſſet, nõ appareret, ſapientiſsimus ille Macarius Hieroſolymorum

rum

2011 Ministerio de Cultura

rum epiſcopus tali via id inueſtigare aggreſſus eſt. Nobilis quædam mulier Hieroſolymis morbo quodam grauiſsimo, eoque planè inſanabili diu afflicta fuerat: ad quam in lecto decumbentem, iamque morti proximam Hieroſolymorum antiſtes ſibi Imperatoris matre ac alijs qui aderant aſſumptis, venit. atque vt priùs Deum precatus eſſet, dediſſetque inſpectantibus illud ſignum, nimirum, eam eſſe Domini crucem, quæ mulieri adhibita, morbo illam liberaret. adhibuit primò vnam ex tribus, & nihil profecit. adhibuit ſecundam, & ne ſic quidem aliquid actum eſt. vt verò tertiam admouit, repentè lecto exiliens mulier ſanitati reſtituta eſt. Quo admirando ſpectaculo Iudas totus commotus, ex Iudæo factus eſt Chriſti confeſſor, & ſacramento Baptiſmatis initiatus, à quærenda cruce Quiriacus fuit nominatus. qui poſtmodum Hieroſolymorum epiſcopus, Crucigerorum ordinem dicitur inſtituiſſe, & ſub Iuliano apoſtata, glorioſo Chriſti martyrio coronatus eſſe. Interim Imperatrix inuenta Dominica Cruce, aggerem quoque, qui ſacrum Domini occultabat ſepulcrum, quod diu ſub illo abſtruſum iacuerat, aſportauit. Quo facto, mox illud emerſit, & in eo clauos, quibus Saluator noſter cruci ſuffixus fuerat, repperit; ibidem quoque coronam ſpineam inueniſſe videtur. Ex quo tempore cautum eſt, ne crux ad ſupplicium cuiquam adhiberetur. & decretum, vt ſingulis annis tertia Maij huius inuentionis feſtum celebraretur.

De Conſ. diſt. 3. cap. Crucis.

Imperatrix voti ſui facta compos cupiens exco-

excolere locos, in quibus ſalutaria nobis myſteria, incarnationis, natiuitatis, paſſionis, reſurrectionis, atque aſcenſionis ſacramentis Dominus redemptor noſter impleuerat, artifices materiæ cuiuſque generis vndique cogere, templaque in ſanctis illis locis ſuprà triginta, ob magnitudinem ampliſſima, & ob ſplendorem illuſtriſſima extruere cœpit. Inter quæ illa quæ in hoc loco condita eſt Baſilica reliquos totius Orbis amplitudine, atque pulchritudine longè excellit nam auratis coruſca laquearibus, & aureis diues altaribus, marmoreis ſeptuaginta tribus columnis fulcitur. & tam reſurrectionis, quàm crucifixionis locum ſub vno eodemque tecto comprehendit; quod in ſui medio, rotundo patet foramine apertum, ſub quo, in inferiori Eccleſiæ parte Dominicum conſiſtit ſub dio ſepulcrum, cui paſſionis Chriſti theatrum mons Caluariæ, nunc viginti octo pedes altus, chori loco adhæret; qui octodecim gradibus, quorum ſinguli pedem & ſemiſſem in altitudine continent, ſui acceſſum præbet. Ex quo rurſus in locum vbi Crux inuenta fuit, quadraginta octo gradibus fit deſcenſus. His ita geſtis, Imperatrix Dominicam Crucem diuiſit, & partem quidem thecis argenteis incluſam pro monumento in dicta eccleſia reliquit: partem verò cum ſalutiferæ Crucis titulo, corona, lancea, ac clauis filio ſuo Conſtantino attulit, quæ Romæ in eccleſia S. crucis in Ieruſalem, ædificata in ædibus Seſſorianis, fuerunt repoſita. vbi etiam pars Crucis Dominicæ, & titulus Hebraicis, Græcis, & Latinis literis conſcriptus (quem ſe

K pluries

2011 Ministerio de Cultura

Pag. in lib. interpretationum Hebraicorum Græcorumq; nominum, quæ in ſac. Script. inueniuntur, biblijs à ſe tranſlatis addito in dictione Nazarenus. M. Attil. Serrã. de 7. vrbis eccl. Vuilhelm⁹. Tyr. bel. ſacri li. 9. c. 9. & 23. & lib. 11. c. 31. & l. 12. c. 3.

pluries & vidiſſe,& legiſſe teſtatur Xantes Pagninus, concionator Apoſtolicus, & bibliorum fidus interpres)item ſpongia,duæ ſpinæ è corona, & vnus ex clauis hodie etiamnum ſeruantur.Præter ſalutaris ligni partem,de qua iam dictum eſt, ſeruatur adhuc in eadem Dominici ſepulcri eccleſia,lapis quidam columnæ figurã exprimens, cui Chriſtus in domo Pilati, cùm ſpinis coronaretur,inſedit. Porrò inter cætera, quæ in hac eccleſia notatu reperiuntur digna,illud minimè omittendum eſt, quòd hîc omnes ex Chriſtianis Hieroſolymorum Reges ſibi ſepulturã elegerũt.In primis verò primus Hieroſolymitanæ vrbis Chriſtianus rex Godefridus de Bullion cũ viuus hanc eccleſiã opimis ſacerdotijs atq; Canonicis doctrina & ſanctitate eximijs exornaſſet, qui horis diurnis ac nocturnis Diuina ibi peragerent myſteria,illiſq; ſplendidiſſimas circũ templũ ędes extruxiſsét,tũ etiam mortuus magnifica & digna tanti Principis corpore ſepultura magnoperè nobilitauit. Cui Principi,vt apud vetuſtum ſcriptorem reperi, quidam huiuſmodi epicedium cecinit.

Francorum gentis, Sion loca Sancta petentis,
Mirificum ſidus, Dux hîc recubat Godefridus,
Aegypti terror, Arabum fuga, Perſidis error.
Rex licet electus, Rex noluit intitulari,
Nec diademari, ſed ſub Chriſto famulari,
Huius erat cura ſua Sion reddere iura,
Catholiceq; ſequi pia dogmata iuris & æqui,
Totum ſciſma teri, circa ſe iuſq; foueri,
Et ſic cum ſuperis potuit diadema mereri.
Militiæ ſpeculum, populi vigor, anchora Cleri.

Huic

2011 Ministerio de Cultura

Huic virtute pari frater datur aſſociari,
Baldvvin inſignis, gentilibus & ferus ignis.

Hic Balduinus, cuius duo poſtremi verſus me-minerunt, germano fratri ſuo Godefrido in regno Hieroſolymitano ſucceſſor, atque inclytus Chriſtianæ religionis propagator fuit. qui inter alia pręclarè à ſe geſta Aconem vrbem lõgè munitiſsimam terra mariq́; oppugnans expugnauit, Saracenos fudit, Aegyptios ſuperauit, & Calipham eorum regem interemit, ac mortuus non alibi quàm hîc ſepeliri voluit. Cuius monumentum perinde vt & fratris ſui Regio prorſus ſumptu extructum, atque ęterna heroũ de Bullion memoria non indignum, etiamnum cum fratris ſepulcro extat: in quo ſic legitur. *Sa. in epiſt. ad Ioã. Lotharingiæ Cardin.*

Rex Balduinus, Iudas alter Machabæus,
Spes patriæ, vigor Eccleſiæ, virtus vtriuſque.
Quem formidabant, cui dona tributa ferebant
Cedar, Aegyptus, Dan, ac homicida Damaſcus
Proh dolor in modico clauditur hoc tumulo.

Pari religione ſex reliqui Reges, qui poſt Balduinum Hieroſolymis regnauerunt (inter quos numeratur Theodoricus ſextus, Illuſtriſsimus Hollandiæ comes) ſuam in eodem loco eligentes ſepulturam, non minori cultu, quàm priores illi, ſuæ ibidem magnificentiæ ſigna reliquerunt. Siue ergo inuentionis Dominici ſepulcri primordia ſpectes, quando ſub Auguſta Helena auguſto templo eſt incluſum; ſiue poſteriora eius tempora cùm Chriſtianorum Regum ſumptibus ditiſsimè eſt dotatum, eorumque monumẽtis nobilitatum, ſemper illud Iſaiæ vaticinium locum habuit: In die illa *VVilh. bell. ſac. lib. 13. c. 28. & li. 15. c. 27. & li. 18. c. 34. & li. 20. c. 33. Et bell. ſacr. continuat. lib. 1. cap.*

©2011 Ministerio de Cultura

Iſai.11. radix Ieſſe, qui ſtat in ſignum populorum, ipſum gentes deprecabuntur, *Et erit ſepulcrum eius* *Salig.to.8. ca.1.& 2.* *glorioſum*. Quod nec nunc quidem veritate caret, cùm inter barbaras illas gentes Franciſcini Ordinis patres, alijq́ue Chriſtiani nominis monachi, non Latini ſolùm, ſed Grę ci quoque, Armeni, Indi, aliarumq́ue diuerſiſsimarum nationum homines, diuerſis licet cęremonijs, vna tamen fide vnum Chriſtum in diſtinctis huius eccleſiæ locis venerentur, ac quotidianis ſacrificijs adorent. Et quo nihil potuit accidere ſepul- *Hier.to.1. epiſt.17.ad Marcellã.* cro glorioſius, huc ex ſingulis Orbis partibus omnis ſexus, ætatis, atq; fortunæ homines confluunt, alij vt beneficia Chriſti experiantur, pęnitudinem pro peccatis agentes, alij verò vt pro expertis beneficijs vota ſoluant, & munerũ largitori gratias agant: Omnes autem vt Chriſtum magnificent, eiuſq́; Diuinam virtutem etiam in *Vide Petr. Can li.5.c. 20.operis de B.Virg. qui citatur à D.Tilm. Breid. li.2. collat.ſac. cap.4.* medio inimicorum eius prædicent. Tali pietate ante annos circiter mille octoginta, inſignis illa peccatrix Maria Aegyptiaca prę occidentalibus huius Eccleſiæ foribus cum lacrymis orans, (vbi ſacellum in eius honorem erectum adhuc viſitur) Diuinam experta clementiam, à vita ſua, quam perditè egerat, ad pœnitentiam conuerſa: vltrà Iordanem in deſertum ſeceſsit, & corpus ſuum varijs exercitijs ſibi in ſeruitutem redigens, omnibus ſanctiſsimæ vitæ exemplo fuit. Poſtremò, quod vel maximè ad Dominici ſepulcri gloriam facit, glorioſum id ſit oportet, cùm hinc gloriam ſuam quærant qui nobiles haberi volunt. Antiqua enim conſuetudine à maioribus noſtris receptum eſt, vt ex

Chri-

2011 Ministerio de Cultura

Chriſtianis (qui ſacra illa loca inuiſunt) legittimi thori, orthodoxæque fidei, & boni nominis nobiliores quique iuxta hoc ſepulcrum ſolemni quodam ritu magis nobilitentur, & in equeſtris ordinis milites, quos auratos vocare ſolent, inaugurentur.

Cùm ergo præclara hæc Dominicæ paſsionis inſignia tot fuerint operta annis, & ne gentibus quidem in ædificatione fani ad ipſam fabricam terram egerentibus, reuelata, nonne Diuino conſilio latuerunt, vt tunc inuenirentur cùm religiosè quærerentur?

243.

VALLIS Fontis Gion. de qua in lib. Paralippomænon, & in Ioſepho legitur. *2.Par.33.* *Io.6.bel.13*

244.

Ioſ.15.& 18.

VALLIS Raphaim, id eſt, gigantum. Vallis eſt ad vrbis occidentem ampliſsima & potentiſsima, quæ à ſeptentrione incipiens, & verſus auſtrum longè lateque ſe extendens, optimi tritici, vini, olei, ac frugum omnium olim fuit feraciſsima. In qua Dauid Philiſtæos ingenti exercitu ipſum bis inuadentes, Deo adiuuante bis fudit ac fugauit. *2.Re.5.23.* *1.Par.11.14.* *Iſai.17.* *Hier.ibid. & de loc. Hebr. li. E. & R.* *Io.7.ant.4* *Broc.iti.7.* *Breid.ibid.*

245.

VIAE in Bethleem, Emauntem, Gazam, & Ioppen. quas Salomon, ſicut & cæteras vias regias, quæ Hieroſolymam ducebant, ſilice ſtrauit: tùm vt vltrò citroque commeantibus eſſent faciles; tùm ad oſtentandam hac quoq; parte Principatus ſui magnificentiá. *Actor.8.* *Broc.iti.6.* *Sa.t.8.c.5.* *Ioſ8.ãt.7.*

2011 Ministerio de Cultura

246.

VIA in Silo, & Gabaon, de qua Brocardus itin. 6. b.

247.

Paſ. d. 210. HIc Chriſtus, ſecundùm maiorum traditionem, rurſus ſub cruce corruit.

248.

Luc. 23. *Breid. 14.* *Iul.* *Sa. t. 8. c. 7.* *Paſc. d. 211* HIc Ieſus ad mulieres lamentantes conuerſus, Filiæ, inquit, Ieruſalem, nolite flere ſuper me, ſed ſuper voſipſas flete, & ſuper filios veſtros, quoniam ecce venient dies, &c. Vbi poſtea extructa fuit eccleſia: cuius nunc ne quidem veſtigia apparent.

249.

Breid. 13. *Iul.* *Paſ. d. 181. & 212.* HIc Chriſtum vltimo ſub cruce cecidiſſe antiquorum traditio eſt. qui locus etiamnum lapide crucis figura inſignito ſignatus, à peregrinis mira deuotione exoſculatur.

250.

Pſalm. 38. & 68. *Iſai. 63.* *Matth. 27.* *Marc. 15.* *Breid. 12.* *Iul.* *Paſ. d. 213.* HIc Chriſto veſtimenta, quæ iam ſaucio eius corpori & concreto ſanguini inhærebant, non ſine vulnerum renouatione (quæ maiorem quàm prima vulneratio ſolet inferre dolorem) extracta ſunt. Atque ibidem, donec quæ ad erigendam crucem erant neceſſaria pararentur, nudus crucis vulneribus vento & frigori expoſitus, ſuper lapidem

2011 Ministerio de Cultura

(vt tradunt) ſedens, vino myrrhato felle mixto potatus eſt.

251.

HIc Chriſtus ſupinus in crucem ſtratus & *Pſal. 21.*
expanſus eſt, eiuſque manus & pedes fer- *Zach. 13.*
reis clauis perforati, ac cruce adfixi: teneraque *Ioan. 20.*
ipſius membra ea vi in cruce extenſa, vt luxaren *Sa.t.7.c.4.*
tur artus eius, & dinumerarentur omnia oſſa e- *Paſ.d.214*
ius.

252.

HIc locus ille eſt totius Orbis terrarum ſa *Matth. 27.*
cratiſſimus, atque æterna memoria dig- *Marc. 15.*
nus. vbi cunctis ſpectantibus Crux affixum ſu- *Luc. 23.*
ſtinens Chriſtum, cum ingenti omnium mem- *Ioan. 19.*
brorum viſcerumque eius concuſſione ac dolore, ipſo meridie feſti Paſchæ in foramen rupis Caluariæ poſita eſt. In cuius ſuprema parte lignea alba tabula affixa fuit, quæ titulum, mortis eius cauſam exprimentem manu Pilati exaratum, huiuſmodi Hebraicis, Græcis, & Latinis verbis & literis continebat.

ישוע נוצרי מלך היהודים

Ἰησοῦς ὁ Ναζαραῖος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.

IESVS NAZARENVS REX IVDAEORVM.

Ea autem poſitione Crux Iudæorum ſtudio fuit erecta, vt Chriſtus dorſum ſuum contra Ieruſalem haberet, faciem autem verſus occidentem. Indignum enim eum reputabant quē ſanctæ vrbis aſpectu dignarentur. Neque verò hoc

2011 Ministerio de Cultura

hoc fortuitò factum eſſe, aut myſterio vacare putandum eſt. quin potiùs ſingulari Dei diſpenſatione ſuæ ipſius miſeriæ, ac noſtræ felicitatis hac ratione non falſi videntur fuiſſe prophetæ. eoque facto prçnunciaſſe, quod fore Ieremias prædixerat: Sicut ventus vrens diſpergam eos coram inimico: *dorſum, & non faciem oſtendam eis* in die perditionis eorum. Nam cùm in toto Orbe coram inimico diabolo ſint diſperſi, ait Hieronymus, & diebus ac noctibus in Sinagôgis Satanæ inuocent nomen Dei, dorſum & non faciem ſuam oſtendit eis Deus, vt intelligant eum ſemper recedentem, & nunquam ad ſe venientem. idque in die perditionis eorum, hoc eſt, omni tempore poſt paſſionem Saluatoris vſque ad finem ſæculi. vt poſtquàm ſubintrauerit plenitudo gentium, tum reliqui populi Iſrael conuertantur, & ſalui fiant. Noſtræ verò felicitatis ſua immanitate exiſtimo fuiſſe prænuncios. quòd pijſſima Chriſti ad occaſum exporrecta facies non aliud mihi denotaſſe videatur, quàm quod multò antè tempore Regius Propheta fuerat vaticinatus, cùm diceret: *Oculi eius ſuper gentes reſpiciunt.* Super nos enim miſericordiæ ſuæ oculos à paſſionis ſuæ tempore apertos & fixos habens, vſque in Mundi finem benigna nos facie adſpicere non deſinet. Quapropter etiam meritò nos Chriſtiani, vt huius rei non immemores nos eſſe oſtendamus, ferè ad orientem verſi oramus, & cum beatiſſima virgine Maria, & SS. Apoſtolis facie ad ad orientem conuerſi, Chriſtum mori, aſcendere, & iudicatum deſcendere, ac denique paradiſum

fidei ca. 13
Bed. in Luc. ca. 23.
Breid. 12. Iul.
Sa ti7. c. 5.
Paſ. d. 222.
P. Mõtan. in Paſſion. Domini.
Io. Molan. de pictur.
Ierem. 18.
Hier. in Ierem. ca. 18.
Pſal. 58.
Iſai. 10.
Rõ. 9. & 11.
Pſal. 65.

2011 Ministerio de Cultura

diſum reddere contemplamur.

Hoc igitur ſitu Dei filius in crucem ſuffixus, *Grego. Na*
tribus horis nudus, ſaucius, cruentus, & ſpinis *ziā in Tra*
tempora redimitus, in grauiſſimis tormentis *gœ. Chriſt°*
medius inter duos latrones pependit, velut ſo- *patiens.*
cius criminis, qui ſocius erat ſupplicij. quod fu- *Thren. 1.*
turum prędixerat Iſaias, cùm ait: Et cũ ſceleratis *Iſai. 53.*
reputatus eſt. Quę interim in tantis malis pręte- *Marc. 15.*
reuntes Iudæi, Principes ſacerdotum vnà cum *Luc. 22.*
ſcribis & ſenioribus populi, nec nō milites, atq;
ipſi etiam vtrinq; ſuſpenſi latrones, pro conſo-
latione, quę omni afflicto debetur, indignis mo
dis deriſerunt, ac velut exprobrantes iam victo,
ludibrij cauſa motis capitibus dicebant: *Vah, qui*
deſtruis templum Dei, & in tribus diebus illud reædi-
ficas: ſalua temetipſum, ſi filius Dei es, deſcende de cru
ce. Alios ſaluos fecit, ſeipſum non poteſt ſaluum face-
re. Si Chriſtus rex Iſrael eſt, deſcendat nunc de cruce,
& credimus ei. Confidit in Deo: liberet nunc eum ſi
vult, dixit enim, Quia filius Dei ſum. & multa alia.
Ieſus aũt hæc omnia longè ipſa cruce acerbiora
ferens patientiſſimè, adeò ea vltus non eſt, vt
pro ipſis etiā inſultantibus deprecatus ſit, dicens:
Pater, dimitte illis. non enim ſciunt quid faciunt. & al- 1.
teri è latronibus miſericordiam poſcenti para-
diſum promittens dixerit: *Amen dico tibi, Hodie* 2.
mecum eris in Paradiſo. Tum verò dilectam ma-
trem ſuam, dilectumq́; diſcipulum intuens, vir
ginemq́; virgini commendans, dixit matri ſuæ: 3.
Mulier, ecce filius tuus. Deinde diſcipulo: *Ecce ma-*
ter tua. qui ex illa hora accepit eam in ſua. Dum
hæc ita geruntur, Sol, quæ fabricator Mun-
di in cruce patiebatur ſupplicia non ſuſtinens,

2011 Ministerio de Cultura

quaſi lugens faciem ſuam obduxit, & ab hora ſexta, cùm maximè feruere ſolet, vniuerſam terram vſque ad horam nonam caligine obtexit.

Tunc Ieſus à Patre ſe derelictum conquerens,
4. magna voce clamauit, dicens: *Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me?* Hoc peracto, quo omnia quæ per Prophetas de ipſo ſcripta erant,
5. implerentur, dixit, *Sitio.* Continuò accurrens quidam, vt ipſi videretur deferre obſequium,
Pſal. 68. cùm acceptam ſpongiam aceto impleuiſſet, impoſuit arundini, dabatq; ei vt biberet. vehementer ſitiebat Ieſus hominum ſalutem, ſed Iudæi præter fel & acetum nihil offerunt. Simulatque
6. verò acetum Ieſus guſtaſſet, dixit: *Conſummatum*
Hebr. 5. *eſt*. ſignificans iuxta Patris ſui voluntatem ritè ſacrificium peractum eſſe Ac mox iterum voce
7. magna clamans profuſis lacrymis: *Pater,* ait, *in manus tuas commendo ſpiritum meum*. & inclinato capite vir florenti ætate expirauit, hora nona diei vigeſimi quinti menſis Martij, annos à natiuitate emenſus triginta tres, menſes tres, incarnationis autem ſuæ anno trigeſimo quarto iam præcisè completo.

Rom. 5. Tali ſacrificio ſummus atque æternus ille
Heb. 5. 9. Pontifex charitate, qua maior nulla eſſe pote-
1. Pet. 1. 3. rat, ardens, pro humani generis redemptione
1. Ioan. 1. ſemetipſum in holocauſtum & hoſtiam pacifi-
Apoc. 1. cam Deo Patri obtulit; ſuaque morte mortem deſtruxit, Satanam vicit, infernum confregit,
Io. Mandevyl. vitam reparauit, ac credentibus cælum regnumque æternum aperuit. Quapropter & à maiori-
Paſ. d. 222 bus noſtris in circumferentia foraminis, cui

Crux

2011 Ministerio de Cultura

Crux Chriſti infixa fuit, hæc Pſalmographi *Pſalm. 73.*
verba Gręcis literis olim quidem argento, nunc autem cupro inſculpta ſunt.
ὧδε ὁ θεός βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰῶνος εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς, *hoc eſt, Hic Deus Rex noſter ante ſæcula. operatus eſt ſalutem in medio terræ.*

Qua quidem vnica tam cruenta oblatione legitimè facta, noluit ſtatim à morte à cruce depo-
ni, ſed vti viuus, ſic quoque vita defunctus tri- *Paſ. d. 223.*
bus ex cruce horis omnibus ſpectaculo ſuſpen- *& 224.*
ſus, ſicut vniuerſa membra cruciatibus expoſuerat, ita nobis omnem ſanguinem ad nouiſſimam cordis vſque guttam effundere, & fon-
tem in ablutionem peccatorum, de quo in gau- *Zach. 13.*
dio haurire poſſemus, aperire voluit. Vnus er- *Iſai. 12.*
go militum lancea latus & cor eius perfodiens *Zach. 12.*
atque aperiens, protinus ex vulnere ſanguis & aqua tanquam vberrimus fons profluxit. ex quo ſicuti ex cæteris quatuor vulnerum riuis, omnibus Sacramentis ſua ſanctificandi virtus, & Eccleſiæ ſua ſalus emanat. Interea verò omnia teſtata ſunt Domini ſui mortem. Velum templi in duas partes ſciſſum eſt, terra concuſſa eſt, monumenta aperta ſunt, mortui ſurrexerunt, & petræ, Iudæis cordis exprobrantes duritiem, ruptę diſsilierunt. Cuius rei etiã hoc pręclarum in petroſo Caluarię mõte adhuc extat argumentum; ibi enim conſpici etiamnũ poteſt illa, q̃ ſub manu Chriſti lęua, & à ſiniſtris pendẽtis latronis cruce, in morte Domini facta eſt ſciſſura, in qua Dominici ſanguinis colorem adhuc deprehen-
dere licet. Scribit Euſeb. quod Lucianus Antio- *Euſ. hiſt.*
chenus presbyter, vir morib. cõtinẽtia, & erudi- *ecc. l. 9. c. 6.*
tione

2011 Ministerio de Cultura

Bro. itin.6. tione præcipuus, ad tribunal iudicis adductus,
Breid.12. corá Præſide & populo inſigni oratione Chri-
Iul. ſtianæ religionis rationem reddens, inter alia fi-
Sa.t.7.c.4. dei, quæ adducebat teſtimonia, etiam hanc ſciſ-
Paſ.d.214 ſuram teſtem adhibuerit, dicens: Adſtipulatur
& 222. his ipſe in Hieroſolymis locus, & Golgothana
rupes ſub patibuli onere diſrupta. Hæc Lucia-
nus. Cuius quidem ſciſſuræ ea eſt latitudo, quòd
humani corporis craſsitiem facilè capere poſsit.
Profunditas verò tanta, quòd ab huius rei curio
ſis dimiſſa bolide nequaquam potuerit inueſti-
gari, vt veriſimile ſit, in infernum vſque pate-
re. & quemadmodum latroni dextero via per
Luc.23. Chriſti mortem in cælum reſerata eſt: ita per pe
træ huius ſciſſuram latroni ſiniſtro (vt olim re-
Num.16. belli Core) viam in infernum apertam eſſe. Ex
quo patet quàm verum ſit, quod de ipſis ait Hie
Hieron.in ronymus: Chriſtus, inquiens, vnum reliquit ſi-
Marc.15. niſtrum, alterum aſſumit dexterum, ſicut in die
iudicij faciet. ex ſimili crimine, diſsimiles ſor-
tiuntur fines. alter antecedit Petrum in paradi-
ſum: alter Iudam in infernum. Confeſsio bre-
uis, vitam acquiſiuit longam: & blaſphemia fi-
nita, pœna plectitur æterna. hucuſque Hierony
mus.

253.

Ioan.19. HIc B. Maria, cum Ioanne, Magdalena, &
Luc.2. alijs mulieribus, firma mentis fideiq; con
Breid.12. ſtantia ſtetit, quindecim vlnis, quæ nunc
Iul. octodecim gradibus metiuntur, à Cruce Do-
Sa.t.7.c.5. mini ſeparata. vbi iuxta Simeônis vaticinium
Paſ.d.225 animam eius doloris gladius tranſiuit; & cor-
poris

2011 Ministerio de Cultura

poris dolores, quorum in partu & morte fuit *Beth.fer.6*
expers, animi doloribus duplicauit. Ibidē ver-
bis Chriſti Ioanni eſt commendata: & Ioannes
in Mariæ filium adoptatus. qui locus (vt cæte-
ri) pia adhuc veneratione à fidelibus decora-
tur.

254.

HIc milites Chriſti crucifixores partiti *Ioan.19.*
ſunt inter ſe veſtimenta Chriſti: & pro tu *Breid.12.*
nica eius, quæ ſic erat contexta vt diſſui *Iul.*
non poſſet (quæ Auguſtæ Treuirorum etiam- *Sa.t.7.c.3.*
num religioſè ſeruatur) ſortiti ſunt: vt perfice- *Paſ.d.214.*
retur quod dixerat propheta. Diuiſerunt ſibi *Pſalm.21.*
veſtimenta mea.&c.

255.

HOc loco, tredecim à cruce Domini greſ- *Breid.12.*
ſibus diſtante, exanime Chriſti corpus à *Iul.*
cruce depoſitum, moxque ſepulturæ tra- *Paſ.d.225*
dendum, in ſinum B.Mariȩ collocatum eſſe, ma *Beth.ſabb.*
iorum traditione accepimus.

256. *Matth. 28.*

Breid.12.
HIc Chriſtus mulieribus ab eius ſepulcro *Iul.*
Hieroſolymam regredientibus occurrit, *Paſ.d.181.*
eaſque ſalutauit: quæ amplexæ & oſcula- *Breui.Rō.*
tæ pedes eius, adorauerunt eum. *in hym.Tri*

257. *ſtes erant*

Apoſtoli.
HAc Chriſtus, peregrini forma cum duo- *Marc.16.*
bus diſcipulis Emauntem iuit: eiſque in- *Luc.24.*

ter

2011 Ministerio de Cultura

ter eundum Moyſi & omnium Prophetarum ſcripturas in ſe impletas, interpretatus eſt.

LOCI AD SEPTENTRIONEM VRBIS.

258.

4.Reg.25. Ier.1.39. 82. CASTRA CHALDAEORVM. ab hac aquilonari vrbis parte Nabuchodonoſor rex Babylonis & Chaldæi Hieroſolymam oppugnauerunt & expugnauerunt.

259.

Io.6. bel.2. 3.5.6.7.8. 9.10.& 7. bell.1.2.4. 9.10.15.16. CASTRA ROMANORVM. quæ poſita erant inter turres muliebres & Pſephinam turrim. Ab hac parte, eaque trino muro circundata, (qua ſola vrbs expugnari poterat, cùm aliàs per circuitum vnius licet validi muri habens ambitum, in petroſis ac præruptis rupibus poſita, vallibuſque inuijs cincta, inexpugnabilis eſſet) Titus & Romani Hieroſolymam oppugnarunt. ac primò quidem expugnarunt murum primũ, qui & exterior ac tertius vrbis murus erat. deinde murum ſecũdum. Poſt murum tertium, qui & antiquus dicebatur. Tum Antoniam arcem. Poſteà templum, quod inſtar caſtri munitum erat. Poſtremò autem mõtem Sion, omnium munitiſsimum. Ab eodem quoque latere cùm Chriſtiani vrbem oppugnarent, Godefridus de Bullion iuxta Portam Ephra-

VVilh. Ty. bel.ſac.lib. 8.cap.5.& 18.

2011 Ministerio de Cultura

Ephraim primus murũ tranſcendit,& ſuis cum fratribus ac ſocijs mox portam aperiẽs, vrbem cepit. Quam etiam Saraceni eadem parte obſidentes, à Chriſtianis extorſerunt. *Cõtinuatio bel. ſac. lib. 1. ca. 7.*

260.

COLLIS GAREB. qui iuxta Ieruſalem ad boream ſitus eſt. *Ierem. 31. Hier. in lo. Heb. lit. G.*

261.

EREBINTHONICVS vicus ſeptentrionalis. *Io. 6. be. 13.*

262.

HORTI & prædia, macerijs ac ſepibus munita. vbi Titus vrbem exploraturus, periclitabatur. *Io. 6. bel. 2. 4. 7.*

263.

MAVSOLEVM Helenæ Adiabenorum reginæ (quæ Hieroſolymitanis fame laborantibus frumento ſuccurrit) ab ipſa verſus boream tertio ab vrbe ſtadio, tribus pyramidibus magnificè extructum. in quo ſepulta eſt cum Izate filio ſuo. quod tempore Euſebij atq; Hieronymi etiamnum extabat. *Io. 20. ãt. 2. 3. & 6. bel. 2. 5. 6. Euſ. 2. hiſt. eccl. 12. Hier. tõ. 1. epi. 23. ad Euſtoch.*

264.

MONS SEPTENTRIONALIS. vbi Pompeius caſtra poſuit. *Io. 6. bel. 13*

MONV-

2011 Ministerio de Cultura

265.

Act.12. Io.19. ãt.8. & 6.bel 4. 13.

MONVMENTVM HERODIS Agrippæ, qui ob animi elationem ab Angelo Domini percuſſus, à vermibus conſumptus expirauit.

266.

Io.11. ãt.8. et 2.bel.24 & 6.bel.3. 4.

SAPHA, Græcè Scopos, id eſt, ſpecula. Locus eſt verſus ſeptentrionem ſeptem à ciuitate ſtadijs diſtans; ſic nominatus, quòd ibi vrbs templumq́ue conſpici poterant. Hic Iaddus pōtifex pontificali, & ſacerdotes ſacerdotali cultu, atque omnis populus albis veſtibus induti, Alexandro Macedonum Regi (qui ob magnitudinem rerum geſtarum Magnus appellatur) occurrerunt, cùm ad deſtruendam Ieruſalem cum exercitu veniret. Quem ſic ornatum videns Alexander, mox depoſito furore ſupplex Dei nomen, quod in rationali pontificis aureis literis fulgebat, adorauit; pontificemq́ue veneratus eſt. Deinde vrbem ac templum ingreſſus, victimas Deo immolauit, & magna Iudæis priuilegia conceſſit. Ibidem etiam Ceſtius & Titus prima ſua fixerunt caſtra.

267.

Ioſ. 6.bel. 4.& 7.

SILVA frugifera, quam Titus excidit.

268.

Io.6.be.4.

STAGNVM ſerpentum, quod olim Bethara vocabatur.

VIA,

2011 Ministerio de Cultura

269.

VIA, per quam in Samariam & Galilæam iter erat. *Broc. iti. 6.*

270.

VICVS IERVSALEM, cujus in Neemia fit mentio. *Neem. 3.*

OPERIS CONCLVSIO.

HAEC ſunt, Chriſtiane Lector, præcipua & inſigniora Hieroſolymæ vrbium quõdam clariſsimæ templique auguſtiſsimi loca: ex quorum collocatione reliquorum ſitum facilè cognoſcere poteris. Itaque ſi quid rectè delineatum aut deſcriptum à nobis eſt, Deo Opt. Max. à quo bona cuncta fluunt, tribuatur gloria: ſi quid verò perperàm, meæ hoc imputetur imperitiæ, non malitiæ; qui cùm aurum, argentum, gemmasúe ad templi ornatum dare non potui, ſincero corde ad Eccleſiæ illuſtrationem parum olei offero, confidens gratum id fore, tum Chriſto, qui viduam pauperem duo minuta dantem probauit: tum veris Chriſtianis, quos à Chriſto capite non decet eſſe degeneres. Vale.

2011 Ministerio de Cultura

CATALOGVS AVTORVM, QVIBVS IN CONCINNANDA DELINEATIONE ET deſcriptione Hieroſolymitana ſum vſus.

BIBLIA ſacroſancta veteris ac noui Teſtamenti, quæ huius ſaltem rei cauſa ter ad verbum perlegi, omnia que eius huc ſpectantia loca diligentiſsimè annotaui, annotata ponderaui, ponderata ſuo quæque loco poſui: perſcrutato etiam originali textu Hebraico & Græco: & adhibitis Eccleſiaſticis eorum interpretibus; nec non doctorum virorum conſilio.

FLau. Ioſephus ſacerdos Iudæus. qui anno Chriſti ſeptuageſimo florens, Hieroſolymitanæ vrbis ſitum, formam, & excidium exactiſsimè deſcripſit. quem ſimili quoque ratione ac ſtudio ter ab initio ad finem vſque perluſtraui; collatis etiā varijs eius tranſlatoribus.

ILluſtriſsimi Eccleſiæ Doctoris D. Hieronymi Stridonenſis diuerſa exemplaria tam impreſſa, quàm manuſcripta de locis Hebraicis & Actuum Apoſtolorum; itē de quæſtionibus & traditionibus Hebraicis, & cætera eius opera ad hanc materiā ſpectantia. Claruit anno Chriſti 380.

IAcobi de Vitriaco Romanæ Eccleſiæ in terra ſancta legati, poſteà epiſcopi Ptolemaideſis ſiue Aconēſis, et tandem Cardinalis Romani, liber de terra ſancta, et de mirabilibus quæ ibidem vidit. floruit anno Domini 1231. cuius manu ſcriptum exemplar ex inſigni Crucigerorum Colonienſium Bibliotheca vſui meo exhibuit

M. Til-

2011 Ministerio de Cultura

M. Tilmannus Voſmer Delphus, eiuſdem Cœnobij lector digniſsimus.

IAcobi Pantaleonis Galli Patriarchæ Hieroſolymitani liber de terra ſancta. qui claruit anno Chriſti 1247.

DEſcriptio vrbis Ieruſalem & locorum terræ ſanctæ exactiſsima, autore Brocardo monacho. ædita Baſileæ per Heruagium, & Antuerpiæ per Stelſium, & alibi. qui anno Chriſti 1283. poſt multam & diligentem eius vrbis & terræ indaginem, ac antiquarum ruinarum inſpectionem, eam accuratiſsimè deſcripſit.

DEſcriptio Ieruſalem locorumq́ ſacrorum Ioannis Mandeuille Angli, aliàs Monteuillani, qui anno Domini 1322. ſuam peregrinationem perfecit, & ſedulò deſcripſit. Impreſſa Antuerpiæ per Nicol. Vouuer anno 1564.

VRbis Hieroſolymitanæ tabula, totiusq́ terræ ſanctæ perantiqua deſcriptio, antè annos centū & vltrà in membrana graphicè delineata & conſcripta. quam opera Ioan. Huls ex Bibliotheca Collegij S. Hieronymi Delphorum Hollandiæ communicauit mihi D. Antonius Pelt eiuſdem Collegij rector.

HIeroſolymitanæ vrbis, templiq́ in ea origo, et horum rurſus excidium, anno 1476. per Rodolphū Langium Canonicum Monaſterienſem deſcripta. impreſſa Coloniæ ab Euchario Ceruicorno anno 1517.

PEregrinatio Hieroſolymit. & montis Sinai Bernhardi de Breidenbach Mogunt. Eccleſiæ Decani, quā anno 1483. vnà cum Ioanne Comite in Solms, & Philippo de Bicken milite peregit, & diligentiſsimè deſcripſit, addita ſimul viua præcipuorum totius terræ ſanctæ & peregrinationis ſuæ locorum imagine, quam

2011 Ministerio de Cultura

inſigni cuiuſdam pictoris Vltraiectini manu vbiq; ex locorum intuitu depingi curauit. Impreſſa eſt Moguntiæ anno 1486.

DEſcriptio Hieroſolymit. itineris anno 1520. per D. Gerardum Kuynretorff Cãpenſem, & D. Petrum Aenholt Priorem in VVolzende, & Edo Rombes conſulem in Sneeck peracti, impreſſa Campis.

DElineatio Ciuitatis Ieruſalem, quam anno 1521 D. Ioan. Schorel Canonicus Vltraiectin. idemq; pictor ſolertiſsimus ex oculari inſpectione ſedẽs in monte Oliueti calamo ad viuum protraxit. quod ipſum exemplar mihi exhibuit eximiæ pietatis & eruditionis vir M. Ioannes Bollius Louanienſis, eccleſiæ D. Hippolyti Delphis Hollandiæ vicepaſtor.

DEſcriptio Ieruſalem & ſanctorũ locorum Ioan. Heuteri Prætoris Delphenſis, qui anno 1521. vnà cum prædicto Schorel & M. Lamberto Varick S. Theologiæ Licentiato & S. Hippolyti Delphenſium paſtore peregrinationem ſuam abſoluit. cuius manuſcriptum commentarium D. Ioan. Heuter prædicti Nepos mihi communicauit.

ITinerarij Hieroſolymitani & terræ ſanctæ, inibiq; ſacrorum locorũ ac rerum clariſsima deſcriptio per Bartholomæum à Saligniaco, ſedis Apoſtolicæ Protonotarium, equeſtris ordinis militem auratum, ac vtriuſq; iuris profeſſorem. quod anno 1522. expediuit ac deſcripſit, excuſa Lugduni à Gilberto Villiers, anno 1525.

PEregrinatio cum exacta deſcriptione Ieruſalem & locorum ſanctorum, autore S. Theol. Doctore Ioan. Paſcha Carmelita Mechlinienſi, quam anno 1527. perfecit. Impreſſa Louanij per Vellæum anno 1563.

Hiſto-

2011 Ministerio de Cultura

Hiſtoriæ belli ſacri libri 23. quomodo anno ſalutis 1099. Hieroſolyma totaq́ꝫ promiſſionis terra à Chriſtianis recuperata, & per annos 84. poſſeſſa fuit: à VVilhelmo Tyrio ſeu Tyrēſi Archiepiſcopo regni Hieroſolymitani Cancellario & ſcriba Laterani Concilij, quod anno Chriſti 1178. Romæ à 300. patribus celebratum eſt, anno 1183. conſcripti. Impreſ. Baſilææ apud Nic. Brylingerum, anno 1564.

De bello ſacro continuatæ hiſtoriæ libri ſex, in quibus eadem hiſtoria ad noſtra vſqꝫ tempora extēditur. Baſilio Ioan. Herold. autore. Impreſ. Baſil. per Nic Bryling. anno 1560.

Ciuitatis Ieruſalem & ſacrorum locorum vniuerſæ Palæſtinæ delineatio ac deſcriptio per Hermannum Borculoo, impreſſa Vltraiecti anno 1538.

Deſcriptio Hieruſalem, & ſanctorum eius locorũ Bonauenturæ de Mirica Louanienſis Minoritæ, qui Hieroſolymæ anno 1538. 1539 continuò habitauit, & poſtea ſecundò, iamq́ꝫ tertiò eò profectus eſt, ex cuius etiam ore multa excepi.

Coſmographia vniuerſalis Sebaſtiani Munſteri.

Vrbis Ieruſalem & Palæſtinæ delineatio VVolfgang. VVeyſſenburch. impreſſa anno 1542.

Locorũ veteris ac noui teſtamenti diligens deſcriptio ex optimis quibusqꝫ autoribus, Ptolomæo, Plinio, Pomponio Mela, Strabone, Herodoto, Hieronymo, Ioſepho, Egeſippo, Stephano, Raphaele Volaterrano, Lirano, Bocatio: & recentioribus, Iacobo Zieglero, VVolphango VVeyſſenburgio, & Andrea Althamero, viris in hac re diligentiſſimis collecta, impreſſa Pariſijs.

Delineatio & deſcriptio Ieruſalem & terræ promiſſionis accuratiſſimè per Bonauent. Brocardum Bernaitã elaborata, excuſa Pariſijs, anno 1544.

2011 Ministerio de Cultura

DEſcriptio Hieruſalem & locorũ eius D. Gerardi Ioannis Lugduni Batauorum Monaſterij Abcou Cœnobiarchæ, qui iter ſuum peregit anno 1556.

Hieroſolymitanæ vrbis totiusq́; terræ promiſsionis tabula à Tilmanno Stella Siginenſi confecta, & anno 1557. dedicata Duci Saxoniæ, impreſſa Antuerpiæ per Bern Puteanum.

TOpographica delineatio ciuitatis Ieruſalẽ autore Fab. Licinio Veneto. excuſ. Venetijs anno 1560

VRbis Ieruſalem delineatio per Adamum Reyſzner in tabula protracta, & Auguſtæ Vindelicorum anno 1559. Ferdinando Imperatori exhibita. excuſa Francofurti ad Mœnum.

IEruſalem ciuitas ex ſacris literis & approbatis hiſtoricis primùm ab Adamo Reiſnero Germanica lingua delineata, & nunc Latinè per Ioan. Heydenum fuſius perſcripta, & in ſeptẽ libros digeſta, impreſſa Francofurti ad Mœnum per Georgium Coruinum, & cæt. anno 1563.

VIa Caluariæ D. Bethlehem ſacerdotis, à Laurentio Surio Latinè conſcripta. quam propria interpretis manu exaratam mihi exhibuit R. P. Adrianus Schyſ ab Oudevvater, Carthuſianorum Colonienſium vicarius vigilantiſsimus.

VIa Crucis, à domo Pilati vſque ad montem Caluariæ. ædita per Petrum Calentinum. Impreſſa Louanij à Vellæo anno 1568.

ITinerarium Ioannis Godſcalci Iſerman Delphenſis. quod anno 1561. abſoluit.

DEſcriptio Ieruſalem & locorum eius Isbrandi Godefridi Delphenſis, ſororis meæ mariti, qui anno 1563 peregrinationem ſuam perfecit.

Iter

ITer nobilis & aurati militis Baptiſtæ van der Muelen Mechlinienſis, qui viua voce Hieroſolymam, omniaq́ue eius loca an. 1567. exactè à ſe perluſtrata, ſæpiſſimè mihi deſcripſit.

DEſcriptio antiqua & noua vrbis Hieroſolymorum à Petro Laickſtein confecta, & à Chriſtiano Sgrotheno geographicè depicta, &c. excuſa Calcariæ Cliuorum anno 1570.

TOpographica delineatio ciuitatis Hieruſalem Antonij de Angelis Minoritæ, qui diu Hieroſolymæ habitauit anno 1578. Romæ in conuentu B. Mariæ in aracœli ab eo in lucem ædita. quam honorabilis viri Franciſci à Cruce filius D. Gaſparus à Cruce antuerpienſis iuris vtriuſque Doctor peritiſsimus iam pridem Roma reuerſus, vnà cum varijs eiuſdem vrbis antiquitatibus liberaliter mihi exhibuit.

BIna delineatio vrbis Hieruſalem, quæ eſt in theatro præcipuarum vrbium totius Mundi, ædito per Georgium Bruyn Colonienſem S. Georgij Canonicum, virum doctrina & eloquentia excellentiſsimum.

HIeroſolymitanæ vrbis totiusq́ue terræ ſanctæ Tabula ampliſsima, in membrana manu Baronij Galli graphicè delineata, viuidis coloribus auroq́ue exornata, & Gallicè deſcripta, quam anno 1582. MICHAEL EYZINGER Auſtriacus, diligentiſsimus hiſtoriographus mihi communicauit.

(****)

2011 Ministerio de Cultura

HI ferè ſunt pręcipui autores ex eorum numero, qui hoc argumentum ex profeſſo tractauerunt, & quorum ſpecialem facio mentionem. Pluribus quidem vſus ſum, quorum non memini, quod eorum hoc calamitoſo tempore perditis libris, loca citanda deſcribere non potuerim. Scriptorum autem, qui quaſi aliud agentes mihi ſcribendi materiam præbuerunt, longum foret catalogum texere, ex ijs quibus annotantur locis, poterunt intelligi. In delineando autem & ſculpendo, vſus ſum opera & arte egregij pictoris Ioannis Verheyden Mechlinienſis, & peritiſsimorum cælatorum Franciſci Hogenbergij Mechlinienſis, & Arnoldi de Looſe Bruxellenſis.

LOCO-

2011 Ministerio de Cultura

LOCORVM INSIGNIORVMQVE HISTORIARVM HVIVS COMMENTARII INDEX:

in quo ordinariè nomina propria aut rariora quærenda ſunt ante communia. Litera N. numerum in deſcriptione locis præfixum. P. verò libelli huius paginas deſignat.

A.

Aronis virga ſeruatur in arca n.77 Romæ in triumphum portatur.p 45
Ibidem ſeruatur.p.46
Abacuc ab angelo in Babylonem transfertur.n.215
Abibonis ſepulcrum.n.23
Abraham filium ſuum immolat.n.53
Abſolonis monumentum n.227
Aceldema ager n. 216. mõs ibid
Achaz horologium n. 104 aquæductus n.241. Idololatria p.86
Acra mons n.[illegible]7
Adiabenorũ regnum n.73
Adoniæ conuiuium n.189
Adonidis ſimulacrũ p.109
Adulteræ abſolutio n.110
Adytum templi n.76
Aelia p.5.
Aelij Adriani victoria p.39 ædificia p.5
Aerarium templi n.103
Ager figuli n.216. fullonis n.217. regalium ſepulcrorũ n.22. ſanguinis nu.216
Agrippæ palatium n.56. c[illegible]tena pag 58. oratio n.120 ſtructura n 150
Agrippium n.5.
Alexandri magni pietas n. 266
Alexandri Pontificis crudelitas num. 46. monumentum n 134
Altare æneum num. 88. aureum nu.81 holocauſti n. 88. incenſi nu. 81. 77. thymiamatis n.81
Amnis Ieruſalem n 63
Amon regis ſepultura n.15
Amor amorem allicit in præf.b.4. difficilia reddit facilia ibid.b.5
Amphitheatrum n.28
Amygdalõ ſtagnum n. 126
Ananeel turris nu.168
Anani põtificis crudelitas n.117. monumentũ n.237
Ananiæ domus num.36
Angelus occidit Aſſyrios n.230 trãsfert Abacuc in Babylonem n.215. flagellat Heliodorum nu 103. mouet piſcinam n.62. ap-

2011 Ministerio de Cultura

paret Zacharię n. 81.confortat Ieſum nu. 188. inſtruit Apoſtolos p.90.91 Apoſtolos è carcere educit nu.32.Petrum è carcere liberat. nu. 139 Herodem punit.n.265
SS.Angelorũ templum n. 8
Angularis lapis n. 154. porta n.155.turris n.169
S.Annæ domus n. 37.obuiatio viro nu 156. obitus n. 37. ſepulcrum n. 198.templum n.37
Annæ põtificis domus n.8
Antichriſti aſcenſio p.90. mors ibid
Antigoni cædes n.116
Antiochi Epiphanis arx n. 31.crudelitas p 10.20.Idololatria n 31.p.38
Antonia arx n.29
Antrum Iacobi n.218.Petri n 219
Apoſtatarum opera n.31.49 p 40
Apoſtolorum lotio pedũ n.6.fuga nu.212.latibula n.226.incarceratio nu.32. liberatio ibi flagellatio n.35.concilium p.11. ſymbolum ibid diuiſio ibid.
Aqua è templo n.158
Aquæductus n. 83. 233.241. 228
Aquarum porta nu. 158
Aquila aurea n 102
Arca fœderis qualis ſit n.77 quæ cõtineat ibi.ponitur in mõte Sion n.24 collocatur in templo ibid. abſconditur p.44.ſecundũ quoſdam transfertur in Babylonem ibid. è Babylone reducitur p. 45.Romæ in triumphum portatur ibid. ibidem ſeruatur p 46
Arca oblationis n.103
Archiuum n.30
Arcus Titi triumphalis pa. 45
Area Ornæ n.53
Armamentarium n.42
Armeni p.16.26.116
Arx Antiochi nu 31.Dauid n.3.Sion ibid.
Aſa rex cõburit idola pa.95
Aſſyriorũ caſtra n 220.cædes ibid caſtrum nu.149
Aſtaroth idoli fanum p.89
Athaliæ occiſio n.119
Atrium exterius n 101.gentiũ ib.interius n.87.Iudæorum ibi.ſacerdotũ n. 80
Aula regia n.3.29.56. 37
Auro legis, ſanguis Euangelij pretioſior eſt p.38

B

BAalpharaſim n.230
Balduinus de Bullion fortia agit in epi.Ded. a.3.b & p.115 127 fit Rex Ieruſalẽ pa.115.eius ſepultura ibid.epitaphium ibid.
Baltheus Pontificis p. 9
Baris turris n.29
Baruch legit prophetias Ieremiæ n.94
Baſilica n.87

Bau-

2011 Ministerio de Cultura

Bauarorum heroum nobilitas in epist. Ded a.3.
Bel idoli templum p.44.
Benhennom n 386.
Beniamin porta n.155.
Bernices regia n.71.
Bethania n.179.
Bethara n.268.
Betheſda n.62.
Bethphage n.180.
Bethſabee adulterium n.1.
Bethſaida n.62.
Betiſo n.32.
Bezetha ciuitas n. 147. mõs n 148.
Blaſphemiæ punitio n 220.
Booz columna n 89.
Buccinatorum turres n.109
Bullioniorũ heroũ magnificentia vide Godefridus, Balduinus, Euſtachius.

C.

CAdauerũ vallis n.242
Cæci illuminatio n. 200
Cælum vbi ſit p 87
Cælum credentibus apertũ p.22.122.124.
Cænopolis n.147.
Cæſareum n.5.
Caiphæ palatium n 17.
Caluariæ mons n.235. ſciſſura p.123 124 templũ p.113.
Campanarum vſu Iudęi carebant n.109.
Campus ſanctus p.101.
Cancellaria n 30.
Candelabrum aureum n.82 Romæ in triumphũ portatur pag. 45. Ibidem reponitur p 46.
Cantorum ſuggeſta n.98.
Capheteta n.153.
Capitolia p.5
Capitolium p 9.
Carcer ciuitatis n 23. Herodis n.139. Regis n 4.
Caſtellum contra vos n. 181
Caſtra Aſſyriorum n 220.
Chaldęorum n.258. Herodis nu 31. Pompei n 204.
Romanorum n 259.
Caſtrum Aſſyriorũ n. 149.
Catena aurea in templo ſuſpenſa p 58.
Cedron torrẽs n 202. vallis n.117. vallis n.204.
Cemiterium publicũ p. 95.
Centurio confeſſor & martyr in præf b.4.
Ceſtij caſtrametatio n. 266.
Chaldæorum caſtra n.258.
Chamos idoli fanum n.193
Charitatis exemplum p.122 n.73.
2. Cherubim n.78.
Chriſtus offertur p.39 ſedet inter doctores ib. à diabolo tentatur ib negotiatores templo eijcit nu. 111. prædicat p 39.52.56.57.83. curat languidum nu. 62. Peccatrici peccata remittit nu.43. abſoluit adulteram n 110. illuminat cæcũ n.200. ſanat hydropicũ n 41. lapidatur n 100. 101. Lazarũ mortuũ ſuſcitat n. 179. vngitur p.83. equi-

equitat ſuper aſinam num. 180 156 214 flet primò pa. 83. ſecundò pa. 84 tertiò pag 122. coram gentibus clarificatur num. 101. ficui ſterili maledicit num. 184. probat viduæ oblationem p. 57. prædicit futura num 213. à Iuda venditur nu 17. cum Apoſtolis agnum paſchalem comedit nu. 6 eorum pedes lauat ibid. eucharistiam inſtituit ibidem tranſit torrentem Cedron nu. 202 triſtatur nu. 187 in horto ter orat num 188 anxius ſudat ſanguinem ibid. ab Angelo confortatur ibid à Iuda traditur nu 212. à Iudæis capitur & ligatur ibid. captus ducitur n. 207. corã Anna alapa percutitur num. 8. coram Caipha accuſatur n. 17 condemnatur ad mortem ibi. conſpuitur ibi. velatur ibid. variè cæditur ibi tota nocte illuditur ibi. corã Herode iterum accuſatur nu. 137. alba veſte illuditur ibi. coram Pilato rurſus accuſatur. n 57. condemnatur ad virgas ibid nudatur ibi. flagellatur ibid. purpura induitur ibid ſpinis coronatur ibid variè illuditur ibid conſpuitur ibidem genis vellicatur ibidem varijs modis cæditur ibid. ſic tractatus populo oſtenditur num. 120. condemnatur ad crucem nu. 115. pro prijs veſtibꝰ induitur ibi. crux ei imponitur n. 121. crucem portans ducitur ad montem Caluariæ n. 118 conſolatur filias Ieruſalem n. 248.

In monte Caluariȩ veſtes ipſi extrahuntur nu. 250. felle potatur ibid. clauis cruci affigitur nu 251 in cruce expanditur ib. cum cruce exaltatur n 252.

In cruce ſuffixus occidentẽ reſpicit p 119.

Veſtes eius diuidũtur n. 254

Horas tres viuus pendet de cruce p. 121. à varijs variè deridetur ib. pro inſultãtibus orat ib. latroni promittit paradiſum ibi. matrem ſuam commendat Ioanni ib. à Deo ſe derelictũ conqueritur p. 122. ſitit. ibi. potatur aceto ibi. implet prophetias ib Patri commendat ſpiritum ibi moritur ib. prodigia in morte eius in præ. b. 4. & p. 121. & ſ. 123 horas tres mortuus pendet in cruce p. 123 latus & cor eius perfoditur ibid

Cruce deponitur n. 239. 255. ſepelitur n. 219. ſepulcrum eius munitur ibid.

Die 3. reſurgit ibid. apparet Magdalenæ ibi. mulieribus nu. 256 Petro 219. Iacobo n. 218. Emauitis nu.

2011 Ministerio de Cultura

257. Decē Apoſtolis n. 6. Thomæ ibid aſcendit in cælum pa. 89. veſtigia pedum eius ib. Iudicium eius p 90. 95.
Chriſtus Iudæis dorsū, gentibus faciem oſtendit pa 119. & ſeq.
Chriſtus caput Eccleſiæ pa. 90.
Chriſtus fundamentum Eccleſiæ n. 154.
Chriſtianorū crucigreſſiones n. 123. proceſſiones ibi mos orandi p. 120 mos ſepeliendi n. 239.
Cidaris pontificis p. 50.
Cingulum pontificis p. 49.
Circus oblongus n. 52 rotūdus n. 28.
Ciſterna Bethaniæ n. 82.
Ciuitas columba. Sopho. 3. a hæc eſt Ieruſalem.
Ciuitas Dauid p. 8. inferior n. 26. noua nu 147. ſancta p. 1. ſecunda nu 125. ſuperior p. 8.
Claudi ſanatio n 108.
Claui domini reperiuntur, p. 112. Romam deferūtur p. 113. Ibidem ſeruantur p. 114.
Codsbarich p 7.
Cœlum vide cælum.
Cœna Domini n. 6.
Cœnaculum anguli n. 33.
Cœnaculum Sion n 6.
Collis Oliueti n. 183.
Colles reliquos quære in ꝓprijs eorum nominibus.
Columbarium n. 196.
Columna coronationis p. 114. flagellationis p. 12.
Columnæ æreæ n. 196.
Concha ærea n 90.
Concilū Apoſtolorū p. 11.
Concilium ſeniorum n. 35.
Conciſionis vallis p. 95.
Conſiſtorium Iudæorum n. 35.
Contemplatio crucifixi in præf. b 4.
Corban n. 103.
Corbana ibid.
Core interitus p. 124.
Corona Domini inuenitur p. 112. Romam defertur p. 113. ſeruatur 114.
Coronam ſpineam Reges Ieruſalem geſtant p. 6.
Creaturæ Chriſto morieti compatiuntur in præf. b. 4 & p. 121. & ſeq. 123
Crux Chriſti vnde ablata ſit n. 197. eius longitudo n. 121 portatur nu. 118. erigitur p 119 abijcitur p. 109, ſordibus operitur ibi. annis 300. ſub terra iacet ibi Diuinitus ſeruatur p. 110. ab Helena inuenitur pag. 111 miraculo ſanatæ mulieris agnoſcitur pag. 112.
Crucis glorificatio p. 107.
Crucis ſupplicium prohibetur p. 112.
Crucis inuentionis feſtum inſtituitur ibid.
Crucis pars in templo Caluariæ

2011 Ministerio de Cultura

uariæ collocatur pa. 113 à Perſis, aſportatur p. 76. ab Heraclio reducitur ibid. in templo Caluariæ reponitur p 77.
Crucis exaltationis feſtum inſtituitur ibid.
Crucis pars altera Romam defertur n. 178. Ibidē ſeruatur ibid.
Crux lucida in aëre apparet p. 41.
Crucis notæ in veſtibus Iudæorum ibid.
Crucifgreſſionum origo n. 123.
Crucigerorum ordinis inſtitutio p 112.
Crudele facinus n. 46.
Crypta ſubterranea n. 34.
Curia n 35.
Cuzumobarech p 7.
Cypreſſi Sion n 7.
Cyri pietas pa. 45.

D.

DAnielis cibatio n. 215
Dauidis victoria p. 2. 7. 9. n. 230. 238. ædificia p. 2. 3. 8. 9 14. 11 n. 54 arx n. 3 domus ibid. palatium ibi. regia ib ſedes ib. ſolium ibi. thronus ib ciuitas p 8. porta n 162 turris n. 170. pietas n. 24. adulterium n. 11 pęnitentia n. 24 fuga n. 202 theolatria p 89. ſepultura n 221.
Decalogus in arca cuſtoditur p 44. portatur Romę in triumphū p. 45. ibidē ſeruatur p 46.
Deuteronomij liber ſeruatur in arca n 77.
Diabolus Chriſtum tentat p. 39.
7. Diaconi ordinantur p. 11.
Diabolum Chriſtus vincit p 122.
Diuiſio Apoſtolorum pag. 11
Domata Paleſtinæ plana n. 42.
Domus carceris nu 4. cedrina nu. 5. concilij n 91 Dauidis n. 3 diuitis epulonis n. 38. Domini nu 75. epularum n. 42 exterior templi nu 80 fortium nu. 9. interior templi nu. 76. B. Marię virginis n 10. Principis Phariſæorum n. 41. Regis p. 10. ſaltus Libani n. 42. vulgi. n. 45.
Domos cæteras quære in proprijs earum nominibus
Draconis fons n 185.

E.

ECcleſia Catholica pa. 90.
Eccleſia præfertur Synagogæ p. 38.
Eccleſia ſponſa Chriſti nu. 170.
Eccleſiæ ſalus vnde p 123.
Eccleſia militans p. 2 triumphans ibid.

Eccle-

2011 Ministerio de Cultura

Eccleſia ſepulcri dominici p.113

Cæteras eccleſias materiales require in proprijs ipſarum nominibus.

Eccleſiaſticæ traditiones quatenus ſeruandæ in præfat.b 1

Eiectio negotiatorum è tẽplo n.111

Elæon mons n.192

Eliæ domus n.221

Eliaſib domus n.17

Emath turris nu.174

Ementium eiectio n 111

Ennom vallis n.186

Ephebia n.49

Ephod pontif.p.49

Ephraim porta n.157

Epularum Domus n.42

Equites aurati vbi & quales creentur p.117

Equorum curriculum n. 52 porta n. 66. porta Orientalis n.158

Erebinthonicus vicus n.261

Eroge mons n.222

Eſaias vide Iſaias.

Eſdras legit legem coram populo n.95

Eſſæorum origo n. 49

Eſſenorum porta num.67

Euangelij ſanguis auro legis pretioſior eſt,pag.38

Euchariſtiæ inſtitutio nu.6

Euripi num.129

Euſtachij de Bullion fortitudo in epiſt.Dedic. a.3.& pa.127

Exaltatio S.Crucis pa.76.& ſeq. eius feſtum inſtituitur p.77

Exedræ templi n.92

Ezechiæ ſtructuræ n. 16. 61. 136.200.228. 232. 233. 241. datur ei ſignum ſanitatis n.104.eius pietas p.95

F.

FAcies Chriſti n.44

Fames magna pa.25.n. 73

Fana idolorum, quære in proprijs eorum nominibus.

Ferrea porta n.137

Fictilis porta n.158

Ficus arida n.18

Figuli ager n.216

Filia Sion n.26

Flori crudelitas nu. 47. 71. p.62

Fons draconis nu. 185. 3.regum nu.223. ſalutis p.123. templi n.83

Fontis porta nu.158

Fõtes reliquos quære in ꝓprijs ipſorum nominib.

Fornix triumphalis p.45

Forum lignarium nu.130. magnum n.46. materiarum n.130.pecuarium n. 70.Piſcarium nu 47. rerum venalium ib. ſcrutarium n. 48. ſuperius n.12

Foſſa Ieruſalem p.3.nu.177. templi p.117

Fouea Ieremiæ n.224

Franciſcinorum monaſterium p.12

Frãciſcini cuſtodiũt ſepulcrum

2011 Ministerio de Cultura

crum Domini p.116
Fullonis ager n 217. monumentum nu. 194. piſcina num. 228.
Furnorum turris n. 72

G.

GAbaon collis nu. 24
Gabatha n. 115
Gabrielis apparitio num. 81
Gamalielis ſepulcrum n. 25
Gareb collis n. 260
Gaſith n. 35
Gazophylacia n. 92
Gazophylacium num. 103
Gehenna pag 87
Gehennom n. 186
Genath porta num. 159
Gentes Chriſtus adſpicit p. 120
Gethſemani n. 187
Gigantum vallis num 244
Gion fons inferior nu 232 fons ſuperior n. 233. mõs nu. 236. torrens 241. vallis n. 243
Goatha mons num. 235
Godefridi de Bullion virtus & victoria in epiſt. Dedic. a. 3. & pa. 6. 41. & ſequent. 126. humilitas p 6 pietas p. 42. 114. ſepultura ibid.
Golgotha mons n. 215
Gradus arcis nu. 13. domus Pilati pa. 31. 32. Sion num. 14
Grapte regia n. 72
Gregis porta n. 165
Greſſus ſpacium pag. 97
Gymnaſium n. 49

H.

HAbitaculum Rechabitarum n. 131. ſacerdotum nu. 50. ſcutariorum num. 51
Haceldema ager n. 216. mõs ibid.
Hananeel turris num. 163
Helenæ Adiabenorum reginæ regia n. 73. pietas ib. mauſoleum n. 263
S. Helena Conſtantini Imperatoris mater religionis ergô Hieroſolymam it. pa. 110. idola deſtruit. ibid. Crucẽ Domini quærit ibid inuenit p. 111. miraculo eam agnoſcit pa. 112. ſupra 30. templa in terra ſancta erigit pa. 113. inſignia eius ædificia p. 12. 15. 66. 84 90. num. 197. 198. 200. 216 224. pagina 113
Helia p. 5.
Heliæ domus num 221
Heliodorus ab Angelis flagellatur n. 103
Hennom vallis n. 186
Henrogel, id eſt, fons Rogel n 189
Heraclius crucem portat n. 156 eius humilitas ibid.
Herodis Aſcalonitæ caſtra nu. 231. prælium num. 46. palati-

2011 Ministerio de Cultura

palatium n. 137. viuarium n. 144. carcer nu. 139 ædificia n. 5. 22. 28. 29. 32. 34 p 38. n. 102. 112. 129. 137. 139. 141. 142. 143. 144. 146. auaritia num. 22. crudelitas num. 52
Herodis Antipæ impietas nu 142.
Herodis Agrippæ crudelitas, n. 47. 139. mors nu. 265. monumentum ibid.
Hiebus p. 2.
Hiebuſæi p. 2. 7. 9.
Hiebuſæum p 2.
Hieremias, vide Ieremias.
Hieroſolyma n. 1.
Hieruſalem, vide Ieruſalem
Hippicus turris nu. 137. 141. p. 4. nu. 143.
Hippodromus n. 512.
Hiſtoriæ veritas, fundamentum eſt intelligentiæ ſpiritalis in præf. b. 1.
Holdæ domus n. 128.
Hollandiæ comes, eſt Rex Ieruſalem p. 115.
Holocauſtum ſalutis p. 123.
Horologium Achaz num. 201
Horti ſuburbani n 262.
Hortus conclusus nu. 189 Herodis n. 144. Olíueti num. 188. Oza n. 1. regis ibid. regius, n. 189. ſepulcri Domini. n. 230.
Hoſpitale publicum n. 145.
Hoſtia pacifica p. 122.
Humilitatis exemplum p. 11. 6. 77.
Hydropici ſanatio n. 41
Hyrcani arx, nu. 29 hoſpitale, num. 145. ſepulchrum. n. 135.

I.

IAchin columna nu. 89
S. Iacobi maioris martyrium nu. 47. templum ibid.
S. Iacobi minoris antrum nu. 218. ieiunium ibid. ordinatio pag. 11. martyrium nu. 117. ſepultura ibid. templum num. 218
Iaddi pontificis inſigne factum num. 266
Iaſon Apoſtata n. 49
Idolum primarium n. 186
Idolatria peſſima ibid. & nu. 190
Idolorum fanum num. 191
Idola gentium p. 109
Idola confringuntur & conburuntur p. 86. 89. nu 193 p. 95 110
Idola cætera eorumque fana quære in proprijs ipſorum nominibus.
Iebus p 2
Iebuſæi p. 2 79
Iebuſæum p. 2
Iebus porta n 166
Iebuſſalem p 2
Iehenna p. 87
Iehennom. n. 186
Ieremias prophetat num. 131. pag. 87. capitur num. 94. 155. incarceratur num. 4. liberatur ibid. arcam abſcondit

2011 Ministerio de Cultura

dit pa 44. eius fouea num. 224 threni, ibid.
Ieroſolyma n. 1
Ieruſalem, n. 1 conditur pa. 2. floret pa 3. euertitur p 3. reſtauratur ibid. & ſeq iterum claret p. 4. rurſum deſtruitur p 4. denuò extruitur p 5. Inhabitata à Chriſtianis rurſum floret pa. 5 occupatur à Saracenis, ibi. iterum à Chriſtianis pa 6. rurſum à Saracenis ibid. & ſ. à Turcis p. 7 eius antiquitas ibidem. Hieroſolymæ encomion in Epiſt. Ded a 2. a 3. in præf b. 1. poſt præf. in loc ſacrę ſcripturæ & p. 1. 2. Hieroſolymam religionis ergò vndique ex toto Orbe concurritur in epiſt. dedic. a 3. & p. 116
Ieſus, vide Chriſtus.
Ignis perpetuus cælitus demiſſus in altari ſeruatur, n 88 abſconditur ibid. inuenitur ibid.
Ignis è cælo ſacrificium abſumit num. 53. p 37. Iudæos comburit p 40
Imago Chriſti n 44
Imaginum & picturæ vſus, n. 44 53. 70 78. 86 90. 93 113
Indi n 24. p. 116
Infantes cãtant oſanna, p 99
Infernus vbi ſit, p. 87 eius tormenta, ibid
Infernus Chriſti morte frangitur, p. 122
Infirmarium n. 62. 145
Inuentio S Crucis pa. 111. eius feſtum inſtituitur p. 112
Ioachimi domus, nu 37. occurſus vxori ſuæ, nu 156 obitus. n 37 ſepulcrum. nu. 198
Ioannis Baptiſtæ conceptio annunciatur n 81
Ioannis Apoſtoli crucíſgreſſio nu. 123 ſtatio ſub cruce, num. 253 contemplatio, in præf habitatio, nu 10 b. 4.
Ioannis pontific. monumentum n. 135
Ioas regis Iſraël triumphus, n. 157
Ioas reg. Iuda ſtructura n. 103. cædes, n 16
Ioathæ ſtructura, n. 55. 108
Ioiadæ ſepulcrum, n 22
Ionathæ Machabæi ſtructura, n 153
Ioſaphat vallis, n 204
Ioſeph nutritij Chriſti ſepulcrum n. 198
Ioſeph ab Arimathæa pietas n 239
Ioſias rex idola deſtruit. pag. 86 89. n. 193 p. 95
Iouis idolum p 109
Iſaac à patre ſuo immolatur, n. 53
Iſaiæ prophetia n. 206. martyrium n 225 ſepultura ibid.
Iudæ Machabæi pietas, pa. 38. ædificia ibid.
Iudas Iſcariotes Chriſtũ vendit, n. 17 tradit nu. 212 ſeipſum ſuſpendit nu. 234. crepuit

2011 Ministerio de Cultura

puit medius, ibid.
Iudas, aliàs Quiriacus in puteum ſiccum demittitur, p.111. inedia cruciatur ibid. extractus crucem quærit & inuenit ibid. fit Chriſtianus, p. 112. Crucigeros inſtituit, ibi. fit martyr. ibid.
Iudæorum mos orandi p. 37. mos ſepeliendi p.95. crucifixo, n.46. cædes, num.115. 47.p.4.39
Iudæis Chriſtus dorſum, & non faciem oſtendit, p.119
Iudæi templum Hieroſolymis reædificare conantes, Diuinitùs tribus prodigijs impediuntur, pa.40.& ſeq. eorum veſtes crucibus ſignantur, p.41
Iudæorum reliquiæ in fine mundi ſaluandæ, p 120
70 Iudices ordinarij n 35
Iudiciaria porta n 166
Iudicij locus num. 66. 113. 115. 166
Iudicium extremum pag. 90. 95
Iuliani Apoſtatæ impietas, pag.40
Izatæ regis ſepulcrum n. 263

L.

Labium æneum, num 93
Labrum æneum, ibid.
Lactentes canunt oſanna, p.99
Lacus inter 2. muros nu 132
Lamina aurea Pontific. p. 50
Lancea Domini Romam defertur, pag.113
Languidi ſanatio, n 62
2 Lapides Onychini, pa.50.51
Lapis Angularis n 154
Lapis Zoeleleth n 189
Lateranenſis eccleſia pag. 32. 46
Latibula Apoſtolorum, nu. 226
Latro dext. martyr. in præf. b.4
Latronum diſpar exitus, pa. 124 crurifragium pag.109. ſepultura, ibid eorum cruces abijciuntur, ibid. inueniuntur, p.111
Lauacrum pecorum, nu. 62. 90 ſacerdotum, n.93
Lazarus hulceroſus, n 38
Lazarus frater Marthæ ſuſcitatur, n.179 menſę accumbit pag. 83 eius ſepulcrum 84
Lex decem præceptorum ſeruatur in arca pag. 44. Romæ in triumphum portatur pa. 45 ibidem ſeruatur p.46
Liber omnium virtutum in præf b 3
Lignum crucis, vide Crux.
Lithoſtrotos n 115
Locus ſacrificij p 37
Luciani Antiocheni apologia p.123 & ſeq.
Lucus Moloch n.190
Lunæ forma in templis Saracenorum p 42
Luter æreus n 90
Lyſimachi cædes p 57

2011 Ministerio de Cultura

M.

MAcarius Hieroſolymæ epiſcopus p.111
Macellum nu.70
Machabæorum ædificatio p. 8. arx n. 29. habitatio ibid. palatium nu. 56. caſtrum num.193
Machtes n.117
Magdalena vide Maria Magdalena
Mala punica ſeu granata p. 49
Malchi mutilatio num. 212. ſanatio ibidem
Manahemi cædes num.55
Manaſſis ſtructura n.55 crudelitas n. 225. Idolatria p.86.ſepultura n.15
Manna ſeruatur in arca numero 77
Manus Abſalom n 227
Mare æneum n.93
B. Mariæ Deiparæ virginis conceptio n. 37. præſentatio. p. 52. obuiatio filio n. 123. crucisgreſſio ibid ſtatio ſub cruce nu. 253. fidei conſtantia in præf. b. 4. n. 253.contemplatio in præf. b. 4. dolores n. 253. ſepelitio filij n. 255. 239. habitatio n. 37. 10. obitus nu. 10. ſepultura nu. 198. aſſumptio in cælum ibid. templum n.10.123.198
Mariæ Magdalenæ caſtellum n.179 domus ibid. Chriſti pedes rigat & vngit n. 43. Ipſius caput vngit. p. 83. ſtat ſub cruce n. 153 plorat ad monument p 108 Chriſtum prima videt ibid.
Mariæ matris Ioannis Marci domus.n 127.
Maria Aegyptiaca peccatrix conuertitur p.116. in deſerto pœnitentiam agit ibid. eius ſacellum ibid.
Mariamme turris n.137 142.p 4.n.143.
Marthæ caſtellum nu.179 domus ibidem. hoſpitalitas ibidem.
Matthiæ electio n.6
Mauſoleum Helenæ n.263
Meah turris.n 174
Media porta n. 138.turris nu. 133.
Melchiſedech Hieroſolymæ conditor p.2.
Melchom idoli fanum num. 191.
Meliſendis Regina p 96
Mello vorago nu.16
Menſa aurea propoſitionis n. 84.77. Romę in triumphum portatur p. 45. Ibi reponitur p 46
Meridionalis mons n.222
Meſſa domus n 39
Meſſiam Iudæi inaugurant p.99
Milites aurati vbi & quales creentur p.117
Moloch idolum n 186
Moloch idoli lucus n 190
Monaſterium Franciſcanorum p.12

Mono-

2011 Ministerio de Cultura

Monobazi regia nu.74
Mons Caluariæ nu. 235. Domini n.2. filiæ Sion nu. 53. inclytus nu. 192. meridionalis n. 222. offenſionis n. 191. Oliuarum nu. 192. Olіueti ibid. ſanctus nu. 2. nu. 192. ſcandali n. 193. ſeptentrionalis n.264. tēpli nu.35
Mõtes cæteros quære in proprijs eorum nominibus.
Monumentum Abſalon nu. 227. Chriſti n.239. Dauidis n. 22. fullonis n. 194. Helenæ n 263
Monumenta reliqua quære in proprijs ipſorum nominibus.
Moria mons n. 53
Mors, Chriſti morte deſtrui pag.122
Moyſi virga portatur Romæ in triumphum pa.45. Ibid. ſeruatur p.46
Muliebres turres n.164
Mulier moriens crucis tactu ſanatur p.112
Murus 1.& antiquus n 54
Murus 2.& medius n.136
Murus 3.& exterior n.150

N.

NAbuchodonoſor, Dei flagellum pa 3 eius victoria nu.258. p.3. 37
Natatoria Siloë n.200
Nathinæorum domus n. 40 habitatio n. 55. officium n. 40.62.90
Nebloſa turris num.175
Neemiæ ædificium p.3
Negotiatorum eiectio num. 111. porta num.162
Nero Iudæis gratificatur nu. 56
Nicodemi pietas n.239. ſepulcrum n.23
Noua Ciuitas n.147

O.

OBedientiæ exemplum num.53.131
Offenſionis mons nu. 191
Oldæ prophetiſſæ domus n. 121
Oliuarum mons nu.191
Olіueti mons ibid.
Hortus n.188. collis n.183
Ophel n.55
Ophlas ibid.
Oraculum templi nu.76.79
Orandi verſus Orientem origo p.120
Ornæ arca n.53
Ouiaria n.70
Oza hortus n.15
Ozæ ſtructuræ nu.157.169.170 præſumptio n.222

P.

PAcis templum p.45.46
Pœnitentiæ exemplum num.14.43.203. p.116
Palæſtinæ tecta, plana. n.42.
Palæſtra. num.9.18.49.52.146
Palatium Agrippæ n.56. Caiphæ

2011 Ministerio de Cultura

phæ n.17. Dauidis. n. 3. Herodis, nu. 137. Machabæorum n.56. Pilati. n. 57. Pontificum num.17. Pręſidum Romanorum nu. 57. Salomonis. nu. 59. Turcæ, p 12. 31. Reginæ. n. 58
Palatia cętera require in proprijs eorum nominibus.
Palmæ n. 195
πανάρετος id eſt, omnium virtutum liber. in præf b 3. 12.
Panes propoſitionis, n. 84. p 45. 46
Pantheon nu. 191 paries à Iudæis erectus n. 56
Parlamentum Iudæorũ n. 35
Pars ſacra p 8
Paſcha vltimũ n. 6. paſſionis Chriſti epitome in præf b. 2. eius meditatio grauia reddit facilia in præf. b 5.
Paſtophoria n. 92
S. Paulus Chriſtianos perſequitur nu. 201. pro ſe cauſam dicit n. 13
Peccata remittendi poteſtas datur n. 6
Pecuaria n. 70
Pedis longitudo p. 64
S. Pelagiæ tugurium nu. 203. pœnitentia ibid. ſepulcrũ ibid.
Penetrale templi n. 76
Peplum Veronicæ n 44
Peregrinorum hoſpitale nu. 145. ſepulcra n. 216
Periſtereon n 196
Petra columbarum ibid.
S. Petri pro Domino zelus, n. 212. negatio nu. 17. antrum n. 219. pœnitentia ibi. concio pa. 11. 52. claudi ſanatio n. 108. incarceratio nu. 139. liberatio ibid. templum p. 15. n. 219. 44
Phanum, quære fanum.
Pharaonis filiæ palatiũ n. 58
Pharis turris n 143
Phariſæorum origo n. 49
Phaſeli cædes n. 143
Phaſelus turris n. 137. 143. p. 4. 2.
Phialæ aureæ n. 84
Philiſtæorũ cædes n. 230. 238
Pila n. 117
Pilati palatium, n 57
Piſanum caſtrum n. 60
Piſcaria nu. 47
Piſcina fullonis nu. 228. inferior n. 200. interior nu. 61. probatica nu. 62. Siloe nu. 200. Sion n. 18 Superior. n. 228. Vetus n. 63
Piſciũ forũ n. 74. porta n. 162
Platea lata n. 151. portæ aquarum, n. 16 portæ Ephraim n 151
Pœnitentiæ exemplum, n. 43
Polyandrion p. 87
Pompei caſtra n. 264. pietas p. 38
Pons Antoniæ, n. 64. Cedron n 197 Sion n. 19
Pontificis palatium n. 17. ſtola n. 29. Veſtes n. 85
Pōtifex ſemel in anno ingreditur Sancta ſanctorũ, n 76
Poppea pia vxor Neronis pro Iudæis interced n. 56
Porta ærea n. 95. anguli n. 155

anti-

2011 Ministerio de Cultura

antiqua nu. 166 aquarũ. n. 158. aquilonaris tẽpli n. 105. aurea n. 156 auſtralis tẽpli n. 106 Beniamin n 155 cuſtodiæ n. 65. Dauid nu 162. Ephraim n. 157. equorũ n. 66. equorum orientalis n. 158. Eſſenorũ n. 67 excelſa tẽpli, n, 108 ferrea n 137 fictilis n. 158. fontis ibid fundamenti n. 107. Genath n. 159. gregis nu 165. horti Herodis n 159 horti regis nu. 160. Iebus n 166 iudicialis n. 166. iudiciaria ibi media n 138. negociatorũ nu 162. noua n. 94. occidentalis tẽpli n. 107. orientalis n. 156 orientalis tẽpli n 108 palatij pont n. 161 piſciũ n 162. prior nu 68. regis n 108. ſacra n 95. Seir n. 108. ſpetioſa n 108. S Stephani n. 157. 165. ſtercoris n. 163. ſterquilinij ibi. ſublimiſſima templi n. 108. ſuperior n. 21 Sur n. 108. turriũ muliebriũ n. 164 vallis n 165 vetus n. 166

Porræ Sion n. 20

Porticus columnarum nu 69 Salomonis num. 87 templi num 96

Prædia ſuburbana n. 262

Præſidium Sion n. 3

Præſidum Romanorum palatium n 57

Præſũptionis punitio n. 222 (n. 41

Prætorium n 57

Principis Phariſęorũ domus. 8

Probatica n. 70

Probatica piſcina n. 62

Proceſſionum origo nu 123

Propitiatorium n. 79

Propoſitionis menſa nu. 84 77 p 45 46

Proſtibulum n. 49

Pſal pœnitentiales n. 24

Pſephina turris n 175

Pueri cantant oſanna p. 99

Pyretum n 238

Pyrgus Stratonis n. 116

Pyri n 238

Q.

QVercus Rogel n. 225

Quiriacus, vide Iudas Quiriacus.

R.

RAphaim vallis n. 244

Rationale pontific. p. 50. 51 (227

Rebellionis vindicta p 39 n.

Rechabitarum habitatio n 131 religio ibid.

Regia Agrippæ nu 56 Bernices n 71. Dauidis n 3 Graptæ n. 72. Helenę nu. 72. Herodis nu 137. Machabæorũ n 56 Monabozi nu. 47. regum Iuda n 3

Regia vallis n. 227

Reginæ palatium n. 58

Regis domus nu. 3. hortus n. 15 & 189 carcer n. 4

Regius hortus n 189

Regnum cœlorum credentibus apertum n. 212

Regum Iuda cædes pa. 14. nu. 46. ſepulcra n. 22

Regum Chriſtianorum ſepulcra p 114. 115

2011 Ministerio de Cultura

Religioſorum exemplar nu. 131.
Riuus in medio terræ num. 241.
Riui ſalutis p.123.
Rogel fons num.189.quercus num.225.
Romanorum caſtra nu.259.
Romanorum præſidium palat.n.57.
Rupes eminens n.197.

S.

SAcerdotum habitacula n. 50. lauacrum nu. 93. veſtes in templo p.47.
Sacerdotũ in veteri lege multitudo ibid.
Sacramentorum virtus vnde p.723.
Sacrificij locus p 37.
Sacrificium ſalutis p 122.
Sacrilegij punitio num.103.
Sadducæorum origo nu.49.
Salahadinus capit Hieroſolymam p.6.
Salem.p.2.
Salomonis vnctio n. 236.ædificia pag. 14.nu.16.42.54.58. 59.62 69.75.76. 78.80. 83.87. 88. 89. 90. 92.93.96. 97. 101. 113.114.245.
palatium nu. 59. Thronus 113.ſtagnum num. 62.porticus nu.87 templum nu. 75. theolatria num.75 76.&c.Idolatria n.191.pag 89.n 193 ſepultura num 22.
Saltus libani domus.n.42.
S.Saluatoris templum p.16.
Sancta templi n.80.
Sancta Sanctorum n.76.
Sanctuarium n.75.80.
Sanctum n.80.
Sanctum Sanctorum nu. 76. id pontifex ſemel in anno ingreditur n.76. Pompeius id intrat pag. 38 item & Titus p.39
Sanctum ſeculare n 87.
Sanguinis ager n.216.
Sanguis euangelij, auro legis pretioſior eſt p.38.
Sanhedrim n.53.
Sapha n.266.
Saraceni corpore fætent nu. 200.eorum victoria p.5.41. 42.eccleſia p.17.
Satanam Chriſtus vicit, pag. 122.
Scalæ ſanctæ p.32.
Schola gentilitatis n.49. infidelium p.70.
Sciſſio montis Eroge num. 222.
Sciſſura rupis Caluariæ pag. 123.124.
Scopos n.266.
Scutariorum habitaculum n. 51.
Sectæ inter Iudæos ortæ nu. 49.
Secunda Ciuitas n 125.
Sedechiæ fuga nu. 160.Dauid num.3.
Sedes Dei loquentis nu 79.regis in templo n.97.Regum Iuda p.2.9.& ſeq.
Scir porta num.108.

2011 Ministerio de Cultura

Sela deſcenſus n.16.

Selimus capit Hieroſolymã p.7.

70.Senatores n.35.

Seniores populi ibid.

Seniorum concilium ibid.

Sentẽtia in Chriſtum prima mortis n.17.ſecunda flagellationis n. 57. tertia crucifixionis n.115.

Septentrionalis mons n. 264.

Sepulcrum Dauidis n.22.

Sepulcrum Domini nu.239.à Iudæis munitur ibid.aggere operitur pag. 109. annis 300.ſub terra abſtruſum iacet ibid. Diuinitùs ſeruatur pag. 110. ab Helena in lucem profertur pa.112.Templo magnifico includitur pag. 113. Eius gloria. pag. 114.115.116.117.

Sepulcrum B.Mariæ,nu.198.

Sepulcra Iudæorum nu.205. peregrinorum nu. 216. Regum Iuda nu. 22. S. regum Chriſtianorum, pa. 114.115. Turcarum pa. 95 vulgi nu. 199.& pag.95.

Sepulcra reliqua, quære in proprijs ipſorum nominibus.

Serpens à Moyſe erectus,figura Chriſti in præf.b.3.

Serpentum ſtagnum nu. 268.

Siloe fons, nu. 200. natatoria ibid.piſcina ibid. turris nu. 176.vallis num.205.

Silua fletus nu. 238. frugifera nu.267.ſuburbana nu. 240

Simõ Cyrenæus fert crucem num.124.

Simon cur dictus leproſus p. 83 eius domus p.84.

Simonis Machabæi victoria, p.10.21.opus n.27.

Simonis Phariſæi domus n. 43.

Sion arx n.3.filia nu.26.mons n.2 piſcina n.18.

Solis retrogreſſio n.104.

Solium Dauid num.3 regum Iuda ibid. Salomonis nu. 113

Solyma pag.2.

Specula num.7.

Specula num 266.

Speluncæ regiæ num.152.

Spiculatoris martyriũ nu.47.

Spinea Corona Domini inuenitur pa.112.Romam defertur p.113.ſeruatur 114.

Spineam coronam Reges Ieruſalem geſtant pag.6.

Spiritus S.aduentus num.6.

Spongia Domini Romæ ſeruatur p.114.

Stagnum Salomonis nu. 62. ſerpentum num.268.

Stella Magis reapparet num. 223.

S. Stephanus ordinatur diaconus pag. 11 vidit cœlum apertum nu.35. lapidatur n. 201.eius porta n. 157. 165. ſepulcrum num.22.

Stercoris porta num.163.

Sterquilinij porta ibid.

Stola pontificis num.29.

Stratonis Pyrgus num.116.

M 5 turris

2011 Ministerio de Cultura

turris ibidem.
Stratopedon n 139
Struthium ſtagnum n.140
Subucula pontificis n.85
Sudarium Chriſti n.44
Suggeſta Cantorum n.98
Superbiæ punitio n 222.265
Superhumerale pontif p.49
Sur porta n.108
Synagoga mater & nouerca, in præf b.3
Synagogæ præfertur Eccleſia p.38
Sylua vide Silua.
Synedrium n.35
Symbolum Apoſtolor. p.11
Syri n.127

T.

TAbernaculum Moloch n.186 Sion nu 24 2. Tabulæ Decalogi in arca ſeruantur pag.44 Romæ in triumphum portãtur p. 45. Ibidem ſeruantur pag.46
Tabularium n 30
Tecta Palæſtinæ plana n.42
Tempe p 85
Tempeſtas magna p 40
Templariorum origo nu. 59
Templum Domini n.53 ædificatur nu 75. deſtruitur p. 37. reſtauratur ibid. munitur p 38 demolitur pa.40. Iudæi id reędificare nitun tur ibid.
Diuinitùs tribus prodigijs impediuntur ibidem. & ſeq. à Chriſtianis reædificatur pag. 41. occupatur à Saracenis ibid iterum à Chriſtianis p 42. rurſum à Saracenis ibid tandem à Turcis ibid.
Templum Caluariæ p 113
Templum ſepul. Domini ib.
Templum pacis p 46
Templa cætera quære in proprijs eorum nominibus.
Terra viſionis n.53
Terræ motus magnus pa.40. n.222 p 123
Teſtudo trans foſſam Ieruſalem n 162
Theatrum n.112
Theatrum paſſionis Chriſti p.113
Theatrum ſalutis p.4
Theodoricus 6. Hollandiæ comes, Rex Ieruſalem pag. 115
Thomas Chriſti vulnera videt & palpat in præf. b 4.& pag 11
Thophet p 86
Threni Ieremiæ n.224
Thronus Dauidis nu.3. Salomonis n 113
Thuribulum pontific.p 50
Tiara pontific.ibid.
Tintinnabula pontific.p 49
Titi prima caſtra n 266. periclitatio nu. 262. caſtrametatio n.259 commiſeratio pa.26. Victoria pa 4.8. 126. intrat ſanctum ſanctorum pag. 39. ingreditur montem Sion pa.9. eius triumphus

2011 Ministerio de Cultura

phus p.45. arcus triumphalis ibid.
Titulus Dominicæ Crucis Hebraicè, Græcè, & Latinè ſcriptus pa.119. cruci affigitur ibid. à militibus abijcitur pag. 109 annis 300 ſub terra iacet ibid. Diuinitus ſeruatur pa. 110. ab Helena reperitur p.111. Romam defertur p. 113. ibidem adhuc ſeruatur ibid.
Tophet vallis p 86
Torcularia regis n.25
Torrens Cedron nu.202. Gion n 241
Traditiones eccleſiaſticę quatenus ſeruandæ in præf b.1
Tranſitus Salomonis nu. 114. ſubterraneus n.34
Tribunal n.115
Triumphus Chriſti in die palmarum n.214
Triumphus Ioas regis Iſrael, n.157
Triumphus Titi & Veſpaſiani p 45
Triumphalis arcus Titi ibid.
Tugurium S. Pelagiæ n.203
Tunica Pontificis p 49
Tunica Domini inconſutilis n.254
Turcæ victoria p.7 Palatium p 12.31
Turcarum ſepulcra p.95
Turris angularis n 169 Baris n.29. buccinatorum num. 109. centum cubitorum n. 174 Dauid num 170. excelſa num. 171. furnorum num.172 magna num. 173. nebuloſa n.175. regia nu.4. Siloe n. 176. Stratonis nu. 136
Turres muliebres n. 164
Turres reliquas, quęre in proprijs earum nominibus.
Tyropœon vallis n.16

V.

Valetudinarium n. 62. 145
Vallis cadauerum nu. 242. Cedron num. 117. Cedron num. 204. conciſionis pag 95. filiorum Ennom num 186 fontis nu. 243. gigantum num. 244. Ioſaphat num. 204. montium ibidem. porta num. 165. profunda num 177. Raphaim n.244. regia nu. 227
Valles reliquas quære in proprijs ipſarum nominibus.
Vaſa templi p.44 46
Vaticanus mons n.44
Velum templi quale nu. 86. in morte Chriſti ſcinditur ibidem. Romæ ſeruatur p. 46
Vendentium eiectio num.111
Veneris ſtatua p.109
Veronicæ domus n 44 Peplum ibidem.
Veſpaſiani triumphus pag. 45
Veſtes pontificis n.85

ſacer-

2011 Ministerio de Cultura

ſacerdotum p.47.
Veſtes Chriſti diuiduntur n. 254.
Veſtibulum exterius templi num.101.interius templi n. 87.
Veſtigia pedum Chriſti pag. 89.
Vetus porta num.166.
Via agri fullonis nu. 206. Anathot nu.208. Bethel ibid. Bethleem nu.245.captiuitatis Chriſti nu. 207. Crucis nu.118.deſerti n.208.Emaus nu.245. Engaddi n.209.Gabaon n. 246. Galileæ num. 269. Gaza nu. 245. Iericho nu.209.introitus equorum nu.119. Ioppe nu.245.publica nu.222. Samariæ nu.269. Silo n. 246. Viæ Ieruſalem ſilice ſtra æ num. 245.
Victima pacifica p.122.
Vicus Ieruſalem num.270.
Viduæ oblatio pag.57.
Virga Aaron ſeruatur in arca pag. 44. Romæ in triumphum portatur p.45. ibid.ſeruatur pag.46.
Virga Moyſi portatur Romę in triumphum pa.45. ibid. ſeruatur pag.46.
Ex virgine Chriſtus naſciturus prædicitur num.206
Virtutum omnium liber in præf.b.3
Vita per Chriſtum reparata p.122
Viuarium Herodis num.144 Salomonis num.42
Vorago profunda num.177
Vrbs ſacra p 7
Vriæ domus num.11
Vena aurea num.77
Vulgi domus nu.45. ſepulcra num.199.204
Vultus Domini num.44

X.

XEnodochium numer. 145
Xyſtum num.146
Xyſtus num.120

Z.

ZAchariæ lapidatio nu. 99. ſepulcrum num. 229
Zachariæ ſacerdoti angelus apparet num.81
Zoeleth lapis num.189.
Zona pontificis p.49.
Zorobabelis ædificium pag. 37.

FINIS.

2011 Ministerio de Cultura

2011 Ministerio de Cultura

2011 Ministerio de Cultura

2011 Ministerio de Cultura

2011 Ministerio de Cultura

2011 Ministerio de Cultura

Completo
Repasado

2011 Ministerio de Cultura

2011 Ministerio de Cultura

2011 Ministerio de Cultura

ADRICHOMIO
DELPHO

VRBIS
HIEROSOLYMAE

1597